

**Київський національний торговельно-економічний
університет**

Міжвузівський науково-методичний семінар

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У
ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН**

Тези доповідей

14 квітня 2016 р.

Київ 2016

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

**УДК 378.147:811
ББК Ш1.2–9**

Педагогічна майстерність у викладанні мовних дисциплін: тези доповідей.–Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 120 с.

У збірнику тез доповідей міжвузівського науково-методичного семінару «Педагогічна майстерність у викладанні мовних дисциплін» розглянуто основні компоненти педагогічної діяльності викладачів вищих навчальних закладів, вказано на вимоги до особистості просвітника, проблеми та перспективи покращення праці сучасного викладача.

**УДК 378.147:811
ББК Ш1.2–9**

Редакційна колегія: А.Г. Латигіна, зав. каф. сучасних європейських мов, доц.; К.В. Богатирьова, доц.

Відповідальний за випуск: К.В. Богатирьова, доц.

Тези друкуються в авторській редакції

© Київський національний торговельно-економічний університет, 2016

Електронне видання

Міжвузівський науково-методичний семінар

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У
ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН**

Тези доповідей

(Київ, 14 квітня 2016 р.)

Видавець і виготовлювач
Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156
E-mail: knteu@knteu.kiev.ua

Бабинець М.М.

Педагогічні умови реалізації моделі формування вмінь іншомовного спілкування..... 9

Беньковська Н.Б.

Особливості професійного навчання англійською мовою майбутніх економістів в університетах України..... 11

Бербенець Л.І., Зощенко Л.А.

Шляхи формування мотиваційної основи навчання іноземної мови майбутніх фахівців торговельно-економічної галузі 13

Бєлова В.В.

Особливості та проблеми у діяльності викладачів англійської мови за професійним спрямуванням у ВНЗ..... 15

Білоус Н.П., Чала Н.М.

Значення вправ на переклад у вивченні іноземної мови 18

Богатирьова К.В.

Гуманістична спрямованість як основний компонент педагогічної майстерності 20

Боднар С.В.

Автономне навчання студентів іноземної мови 22

Братаніч О.В.

Новітні методи дистанційного навчання української мови як іноземної 25

Вулокова В.О.

Multicultural studies as the method of acquisition of translators' intercultural competence 27

Галаган В.Я.

Мотивація до вивчення іноземної мови.....	29
Гречаний В. Д.	
Культурологічний аспект у вивченні іноземної мови.....	31
Гуминська Н.В.	
Значення педагогічної майстерності у викладанні іноземної мови	33
Гуца Г.В.	
Професійна діяльність викладача у освітньому процесі	35
Дзюбенко А.С.	
Педагогічна майстерність у викладанні мовних дисциплін	38
Дишлева Г.В.	
Застосування інтерактивних технологій при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах	40
Довженко І.В.	
Педагогічна майстерність у викладанні іноземної мови	43
Дроздова Ю.В.	
Попередження та подолання професійного вигорання викладачів вищої школи	45
Дубініна О.В., Колот Л.А.	
Мотивація у процесі вивчення іноземної мови	47
Дурдас А.П.	
Педагогічна майстерність у викладанні мовних дисциплін	49
Іваненко Г.П.	
Самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання.....	51
Китченко А.С.	
Метод використання комп'ютерних технологій у навчанні студентів	

іноземної мови.....	53
Коваленко Л.В., Буленок С.М.	
Методи викладання граматики другої іноземної мови в немовних ВНЗ.....	55
Краснюк С.О.	
Проблеми та перспективи вдосконалення компетентнісного базису розвитку вищої освіти в Україні	58
Кулаженко О.П., Клименко Т.І.	
Критерії оцінювання рівня педагогічної майстерності	61
Кушевська Н.М.	
Teaching legal English as a second language	64
Латигіна А.Г., Шашенко С.Ю.	
Формування мовної особистості в системі вищої освіти	66
Лисак О.Б.	
Підвищення педагогічної майстерності викладача шляхом використання онлайн інструментів.....	68
Ломоносова Т.В.	
Переклад як невід’ємна складова вивчення мови	70
Мойсієнко О.Б., Семідоцька В.А.	
Використання подкастів для формування і розвитку мовної компетенції у навчанні іноземних мов	72
Нежива О.М.	
Оцінка результатів навчання у данії як один із кроків вдосконалення якості освіти.....	74
Образ О.Г.	
Засади надбання педагогічної майстерності у викладанні іноземних	

МОВ.....	76
Погорєлова Т.Ф.	
Складові професійної майстерності сучасного викладача іноземної мови.....	78
Прима В.В.	
Навчання іноземної мови через вивчення фахові дисципліни	81
Романова О.О.	
Педагогічна майстерність викладача як запорука якості знань студентів	83
Рубінська Б.І.	
Інтеграція при відборі змісту навчання як показник педагогічної майстерності	85
Рудешко Є.В.	
Переваги застосування прямого методу викладання іноземних мов у процесі їх вивчення	86
Самохвал О.О.	
the content and language integrated learning approach	88
Сафіулліна Л.М.	
Сучасні тенденції викладання іноземної мови	91
Сокоренко М.О	
Шляхи формування педагогічної майстерності викладача іноземної мови.....	93
Сошко О.Г.	
Індивідуалізація процесу навчання іноземних мов.....	95
Строкань Н.О.	
Диференціація на заняттях з іноземної мови в немовному вузі.....	97

Тесленко Н.О.

Робота з українською терміносистемою на заняттях з української мови за професійним спрямуванням..... 99

Тютченко Е.П., Іваненко Г.П.

Використання ситуативно-рольових завдань у формуванні ділових якостей та професійних рис майбутніх фахівців у сфері реклами 102

Унтіла М.П.

Professional competence of foreign language teacher 105

Федорова Л.М.

Проблемна лекція у вищій школі 107

Цимбалиста О.А.

Педагог та педагогічна майстерність у викладанні іноземних мов 109

Чугу С.Д., Гладь С.В.

Methodological assumptions of training future translators 111

Ширмова Т.Є.

Практична спрямованість застосування компетентнісного підходу в процесі навчання іноземної мови..... 113

Шкорубська Ю.Є.

Майстерність викладача у викладанні іноземної мови..... 116

Шостак У. В.

Використання мовного портфеля у процесі навчання учнів 118

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Бабинець М.М., доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри природничо-гуманітарних та інформаційних дисциплін Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Для успішного розвитку економіки і забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку потрібні працівники, які мають високий рівень фахової підготовки і володіють уміннями іншомовного особистісного і ділового спілкування. Упродовж останніх років вітчизняні вчені (А. Бичок, Л. Морська, Н. Микитенко та ін.) досить інтенсивно працюють над дослідженням різних аспектів підготовки фахівців (журналістів, соціальних працівників, економістів, фахівців туризму) в контексті вивчення іноземної мови [1, 2, с. 290, 411]. Науковці (К. Боумен, І. Кулініч, М. Мескон, А. Фельзер, Ф. Хміль, Л. Яккока, Е. Роджерс та ін.), розглядаючи особистісно-професійні якості фахівців, особливо підкреслюють важливість уміння спілкуватися, налагоджувати контакти з людьми, продуктивно співпрацювати [3, с. 269-274]. Таким чином, комунікативні процеси є надзвичайно важливими. Їх основа – спілкування, тобто взаємозв'язок, взаємодія, під час яких відбувається обмін інформацією і досвідом, що передбачає досягнення певного результату, вирішення конкретних проблем, реалізацію певних завдань [4, 5, с. 168, 342]. Тому володіння вміннями спілкування в значній мірі визначає успіх професійної діяльності.

На основі вивчення наукової літератури і власного педагогічного досвіду у вищому навчальному закладі була розроблена модель для формування вмінь іншомовного ділового спілкування майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки, яка представляє єдність цільового, організаційно-змістового, процесуального та оцінно-результативного структурних компонентів. Їх взаємодія визначає цілісність моделі та її функціонування.

Складовими моделі є: соціальне замовлення суспільства на підготовку фахівців, які володіють уміннями іншомовного спілкування і здатні ефективно працювати у світовому економічному просторі; **мета** – сформувати вміння іншомовного ділового спілкування у майбутніх фахівців; **завдання** 1) *навчальні*: формування лінгвістичної компетентності (оволодіння лексикою ділового спілкування загального призначення і спеціалізованого характеру);

2) *розвивальні*: розвиток творчих здібностей, ініціативи, самостійності, комунікативності, уміння працювати в команді, формувати власну позицію, аргументувати свої пропозиції;

3) *виховні*: розвиток міжкультурної толерантності, тактовності, культури спілкування, самоповаги і поваги до інших; ***принципи***: загальнодидактичні (наочності, систематичності, послідовності, науковості, новизни, емоційності, зв'язку теорії з практикою) і специфічні (ситуативності, мовленнєвомислительної активності); ***підходи***: комунікативно-контекстний, спрямований на максимальну професійну орієнтацію вивчення іноземної мови і поступову трансформацію навчально-пізнавальної діяльності студентів у професійну; ***компетентнісний***, метою якого є сформованість умінь спілкування у вигляді компетенцій (лінгвістичної, соціолінгвістичної, міжкультурної); ***соціокультурний***, який передбачає одночасне вивчення мови і культури, врахування соціокультурного контексту вивчення мови; ***зміст*** – система завдань з формування вмінь для забезпечення продуктивного іншомовного спілкування в різних ситуаціях у сфері бізнесу (ділова зустріч, бесіда, наради, переговори, презентація, доповідь, дискусія, телефонна розмова, ділова кореспонденція, в тому числі електронна пошта та ін.); ***технології навчання***: традиційні та інноваційні (групової навчальної діяльності, особистісно-орієнтовані, інтерактивні, інформаційні, ігрові, педагогічна технологія концентрованого навчання); ***методи***: словесні (пояснення, розповідь, робота з навчальними посібниками, словниками); наочні (демонстрування, ілюстрування, відеометод); стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (аналіз ситуацій ділового спілкування, рольові і ділові ігри, дискусія, мозковий штурм, кейс-метод, метод проєктів); ***форми***: практичні заняття, індивідуальна і групова робота, факультатив, самостійна робота, професійно спрямована позааудиторна робота; ***засоби***: друковані джерела (підручники, навчальні посібники, словники), технічні (компакт-диски, аудіокасети, інтерактивна дошка, комп'ютер); ***способи корекції***: роз'яснення, консультація, індивідуальна робота; результат – сформованість умінь іншомовного спілкування майбутніх фахівців.

Отже, успішна реалізація моделі передбачає дотримання таких педагогічних умов: професійна спрямованість, застосування різних педагогічних технологій, домінування інтерактивних методів у формуванні вмінь іншомовного спілкування; продуктивне співробітництво викладача і студентів.

Список використаних джерел

1. Бичок А.В. Формування культури професійного спілкування майбутніх фахівців міжнародного бізнесу і менеджменту: дис.. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Бичок Алла Володимирівна. – Тернопіль, 2010. – 290 с.
2. Микитенко Н.О. Технологія формування іншомовної комунікаційної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю. Монографія / Н.О. Микитенко / За ред. Г.В.Терещука. – Тернопіль: ТНПУ, 2011.– 411 с.
3. Роджерс Е. Коммуникации в организации: пер с англ. / Е.Роджерс. – М.: Класс, 1980. – 278 с.
4. Фельзер А.Б. Техніка роботи керівника / А.Б.Фельзер, О.В.Доброневський. – К.: Вища школа, 1993. – 342 с.
5. Филиппов А.Г. Работа с кадрами: психологический аспект / А.Г.Филиппов. – М.: Экономика, 1990. – 168 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Беньковська Н. Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Одеського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Питання підвищення рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців різних галузей на ринках праці гостро стоїть перед сучасною вищою освітою. Професійна підготовка майбутніх економістів набуває нового змісту у контексті інтеграції України в європейський простір, яка передбачає наявність не лише високого рівня професійних знань, умінь та навичок фахівців, а й вільне володіння іноземними мовами за професійним спрямуванням. Однак, не дивлячись на підвищення уваги до вивчення іноземної (англійської) мови в університетах України та значну кількість випускників економічної спрямованості, якісна професійна підготовка майбутніх економістів залишається достатньо актуальним питанням у сучасному суспільстві. Вивчення загальних фахових тем англійською мовою та володіння певною термінологією виявляється недостатнім для майбутніх економістів для підвищення рівня конкурентоспроможності на ринках праці в європейських країнах. Беручи це до уваги та спираючись на необхідність підвищення рівня мобільності студентів, постає питання про професійну підготовку англійською мовою. Це не лише підвищить рівень

професійної підготовки студентів, але й надасть їм можливість продовжити навчання в університетах Європи та розширить перспективи високо оплачуваного працевлаштування у майбутньому.

Процес професійного англомовного навчання має певні труднощі. По-перше, викладання дисциплін англійською мовою передбачає достатньо високий вхідний рівень володіння мовою студентами. Перехід від системи вступних іспитів до зовнішнього незалежного оцінювання виключив можливість особистого спілкування з абітурієнтами, що в свою чергу перешкоджає об'єктивному виявленню їх рівня володіння мовою. Показники середнього балу атестату так само не дають об'єктивної картини рівня знання англійської мови майбутніми студентами (питання невідповідності оцінок реальному рівню знань у деяких випадках). Тому єдиним критерієм вступу студентів на економічні спеціальності з навчанням англійською мовою є власне бажання студента. Пізніше протягом навчання з'ясовується відповідність підготовки студента вимогам начального курсу. При невідповідності цим вимогам студент може перейти в групу за таким самим фахом але з навчанням українською мовою, або вдосконалювати власний рівень знань під час навчання на заняттях з англійської мови.

По-друге, професійна підготовка англійською мовою передбачає високий рівень володіння мовою викладачами. Найпростіший варіант – це залучання іноземних спеціалістів з фаху, але якісна та ефективна підготовка передбачає системність, поступовість та довготривалість, що важко забезпечити при залучанні висококваліфікованих професорів англомовних університетів. Професійне англомовне навчання передбачає викладання курсів носіями мови. Тому найоптимальнішим варіантом є короткострокові окремі курси, які викладаються запрошеними викладачами з англомовних університетів; проведення міжнародних шкіл та семінарів за фахом разом з університетами Великої Британії та США. За цих умов студенти з одного боку мають змогу вдосконалювати знання з іноземної мови так і спеціальності, а з іншого – мають системно організовану професійну підготовку у власному вищому навчальному закладі. Тому більша частина дисциплін має викладатися професорами та викладачами економічного факультету. Найкращим варіантом є наявність у викладачів подвійної освіти – економіст-філолог, юрист-філолог, соціолог-філолог та інші. Однак, кількість таких спеціалістів незначна. Тому, виникає питання вдосконалення рівня володіння мовою викладачами економічних факультетів. Це довготривалий процес і він у першу чергу потребує мотивації викладачів самовдосконалюватись. Підвищення рівня володіння іноземною мовою можливо при проведенні стажувань в іноземних університетах, участі у мовних школах, відвідуванні курсів, які організовують викладачі кафедри іноземних мов. Підтвердження рівня володіння англійською мовою забезпечує складання іспитів TOEFL, IELTS або інших іспитів в акредитованих організаціях та установах.

По-третє, викладання дисциплін англійською мовою вимагає зміни підходу до методики викладання. Організація лекцій та практичних занять англійською та українською мовами сильно відрізняється. Це зумовлено рядом чинників, а саме: студенти навчаються на нерідній мові, знаходячись не в англomовному середовищі; рівень володіння мовою студентів першого курсу недостатньо високий і вони не володіють фаховою термінологією з фахових дисциплін; більшість інформативного забезпечення дисципліни (підручники та електронні видання) – на українській мові. Організація викладання предметів англійською мовою передбачає: для проведення лекцій: блочне подання матеріалу, чітке, стисле викладання інформації (без великих складнопідрядних та складносурядних речень), надання термінів на початку лекції з теми; для семінарів: повторення термінів на початку заняття, уникнення виду діяльності питання-одноосібна відповідь, надання переваги таким видам діяльності як дискусія, круглі столи, перехід від монологічної відповіді до діалогічної; для контролю засвоєння знань: фронтальні опитування, міні тести (як з варіантами відповідей так і відкриті), індивідуальні роботи з публічним захистом.

Отже, професійне навчання на англійській мові фахівців економічної сфери діяльності збільшить рівень мобільності студентів, надасть їм можливість продовжити освіту в європейських університетах, підвищить їх рівень конкурентоспроможності на ринку праці. Організація процесу фахового навчання на англійській мові – довготривалий і достатньо складний процес, який потребує значної попередньої підготовки.

Список використаних джерел

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра спеціальності 6.050100 – «Облік і аудит» напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво». – К., 2009. – 33 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 200 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

*Бербенець Л.І., доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ
Зоценко Л.А., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Згідно з «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті» (2001) стратегічним завданням державної освітньої політики є

вихід української освіти на ринок світових освітніх послуг та поглиблення міжнародної співпраці. Це передбачає зближення якісного рівня роботи вузів різних країн, його відповідність спільним критеріям і нормативам, що необхідні для міжнародної мобільності студентів і випускників, їх працевлаштування, а також для визнання вітчизняних сертифікатів про вищу освіту за кордоном.

Таким чином, проблема підвищення якості іншомовної освіти в економічному вузі щільно пов'язана з проблемою реформування вищої освіти в Україні.

Іншомовна освіта – це процес, який характеризується чіткою, неперервною і послідовною професійною спрямованістю у динаміці її розвитку від імпліцитної професіоналізації на початковому етапі навчання до більш глибокої спеціалізації на старших курсах. Головною метою навчання іноземних мов в економічному вузі є формування і розвиток міжкультурної комунікативної компетенції студентів в її професійному варіанті.

В цьому контексті слід зупинитись на питанні забезпечення мотивації навчання іноземної мови майбутніх фахівців сфери економіки і торгівлі шляхом підготовки фахівця, здатного повідомляти у монологічній формі про стан та хід професійної діяльності, розрахунок і аналіз комерційних ризиків тощо. З цього випливає, що монолог-повідомлення є важливим компонентом професійного спілкування. Важливою умовою навчання професійно-спрямованого іншомовного монологу-повідомлення є наявність у студентів комунікативно-пізнавальної потреби та мотивів навчання. Мотиви – це пов'язані із задоволенням певних потреб спонукання до діяльності, це усвідомлення студентами спроможності вирішувати професійні завдання іншомовними засобами. Тому важливим елементом формування мотиваційної основи навчання є залучення студентів в активну діяльність, надання їм можливості демонструвати своє розуміння професійних ідей, концепцій тощо.

Одним з видів такого іншомовного монологу є презентація. У зв'язку з цим актуальності набуває питання пошуку інформаційних матеріалів для підготовки презентації. Вони мають відповідати професійним інтересам студентів. Вважається, що в інформаційному суспільстві фахівець повинен знати про існування загальнодоступних іншомовних джерел інформації і вміти ними користуватися; вміти використовувати наявні знання для вирішення конкретних завдань. І саме інтернет-ресурси дають можливість пошуку інформації будь-якого

обсягу і типу: візуальної і звукової, статичної і динамічної, текстової і графічної. Навчання студентів усній підготовленій презентації слід розпочинати з пошуку необхідної іншомовної інформації в Інтернеті за комунікативним завданням, поданим викладачем. Читаючи знайдені в Інтернеті тексти і виконуючи необхідні завдання, студенти отримують той інформаційний, мовний матеріал з певної теми, який стане основним джерелом для створення власного повідомлення. Саме тоді під час пред'явлення власного усного повідомлення студенти у повній мірі використовують отриманий та актуалізований на попередніх етапах інформаційний, мовний та мовленнєвий матеріал на основі створеної викладачем комунікативної ситуації.

На старших курсах студенти проявляють уміння аналізувати, робити вистовки, прогнозувати. Особливо слід виділити їхнє прагнення до самовираження, самоствердження, до можливості відстоювати свої переконання. Студенти починають самостійно здійснювати пошук, що є важливим елементом формування мотиваційної основи навчання. Передумовою успішності такої діяльності є підвищення вимог до змісту професійно спрямованого іншомовного повідомлення, оскільки зміст є фактором, що впливає на його якість та зацікавленість у продукуванні. У зв'язку з цим у методиці навчання пропонується забезпечити мотиваційно-змістову сторону висловлювання шляхом зміни спрямованості уваги студента з мовного оформлення монологічного висловлювання на зміст мовлення. Зміст повідомлення диктує і форму презентації.

Використовуючи сучасні підходи, які пропонує комп'ютерна техніка, студенти створюють зорові образи, які супроводжують усні презентації, і, таким чином, відкривають нові навчальні можливості, що відповідають професійним потребам студентів і спроможні стимулювати формування навичок і вмінь використання набутих знань.

Персональна робота з комп'ютером та пошук інформації, що задовольняє професійні інтереси студентів, створює передумови для формування самостійності студента у навчанні іноземної мови.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ У ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВНЗ

*Белова В.В., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Сьогодні перед Україною постали чимало викликів, найактуальніший з яких – негайне реформування освітньої, економічної, політичної, соціальної та інших сфер життя громадян. У галузі вищої освіти певні зрушення відбулися на законодавчому рівні: університетам надано часткову автономію, приведено систему освіти – кваліфікаційних рівнів та наукових ступенів відповідно до світових стандартів, скасовано багато бюрократичних перепон на шляху розвитку освіти і науки. Мета цих новацій – зробити вітчизняну вищу школу відкритою для світу і сприяти здійсненню якісних наукових досліджень. Проте без належної іншомовної підготовки майбутніх фахівців різних галузей прагнення української вищої школи наблизитись до світових освітніх стандартів може не здійснитися.

Ефективність іншомовної підготовки майбутніх фахівців залежить від факторів прямого та опосередкованого впливу.

Огляд науково – педагогічних джерел, а також емпіричний аналіз професійної діяльності викладача АМПС вітчизняного ВНЗ дав змогу встановити певне коло проблем.

1. Неактуальні уявлення про навчальні потреби студента. На практиці часто виникає невідповідність між навчальними потребами, визначеними ВНЗ, та актуальними потребами, зумовленими ринком праці, який стрімко розвивається. Унаслідок цього більшість викладачів АМПС у ВНЗ України виконують професійну діяльність, не маючи чіткого уявлення про актуальні потреби професійного середовища щодо іншомовної комунікації, адже самі не є ні учасниками, ні спостерігачами виробничих процесів.

2. Неналежна матеріально – технічна база і навчально-методичне забезпечення. Обмежений доступ до використання сучасних засобів навчання – мультимедіа, комп'ютерні лабораторії, Інтернет тощо або його відсутність не лише звужують методичні та педагогічні можливості викладача ІМПС, але й не сприяють його професійному розвитку. І навпаки, навіть за належного матеріального забезпечення ВНЗ серед викладачів ІМПС спостерігається небажане використання ІКТ у навчальному процесі через відсутність навичок застосування цих технологій.

3. Відсутність підготовки викладачів АМПС або програми професійного зростання. Вважається, що підготовка викладачів іноземної мови загального спрямування забезпечує достатній рівень володіння знаннями, уміннями та навичками для професійної діяльності

в галузі АМПС. У цій ситуації актуальним постає питання вивчення особливостей діяльності викладачів АМПС, досвід яких можна було б урахувати при розробленні короткотермінових програм підготовки майбутніх викладачів АМПС чи перекваліфікації викладачів іноземної мови загального спрямування.

Є недостатня кількість навчальних годин, виділених на дисципліну «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у програмах підготовки фахівців; велика наповненість мовних груп (від 12 і більше студентів); неоднорідність мовних груп. Результатом впливу цих чинників є низька мотивація студента до навчання, а викладача АМПС – до фахової діяльності, адже він не має змоги надати належну увагу кожному студенту та напрацювання рекомендацій щодо його поступу.

Очевидно зараз, коли українська держава переживає значні економічні й політичні труднощі, не варто очікувати великих фінансових інвестицій в освітню галузь найближчим часом. Проте зміни у ВНЗ залежать насамперед від бажання усіх зацікавлених сторін (професорсько – викладацького складу та адміністрації) у межах закладу підвищувати якість надання освітніх послуг.

Оскільки вітчизняні ВНЗ не здійснюють підготовку викладачів АМПС, серед необхідних заходів щодо вирішення проблем у професійній діяльності таких фахівців є забезпечення умов їхнього професійного зростання і професійної мобільності. Належні умови праці, наявність новітніх технічних засобів навчання та офісної техніки, безперешкодний доступ до онлайн-ових і стаціонарних інформаційних ресурсів – це ті умови, які забезпечують позитивний робочий клімат і безсумнівно впливають на мотивацію викладача АМПС та прагнення професійного розвитку. На жаль, діяльність викладачів АМПС в українських ВНЗ не завжди забезпечена окресленими умовами. Окрім цього, нестача навчально – методичної літератури в галузі АМПС, низька значущість дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», постійне зменшення кількості аудиторних годин цілковито нівелюють поняття якісної підготовки фахівців, адже, закінчуючи вітчизняні ВНЗ, вони є неконкурентоспроможними на ринку праці України, а тим більше за кордоном. Саме створення системи безперервного підвищення рівня кваліфікації викладачів АМПС стимулюватиме його дослідницьку діяльність.

ЗНАЧЕННЯ ВПРАВ НА ПЕРЕКЛАД У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Білоус Н.П., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов, КНТЕУ

Чала Н.М., старший викладач кафедри сучасних європейських мов, КНТЕУ

Значення англійської мови зростає щодня, що не може не вплинути на необхідність, інтенсивність та способи її вивчення і викладання. Це призвело до того, що методи викладання англійської мови зазнали багатьох змін впродовж останніх років. Найпопулярнішим став комунікативний підхід до вивчення іноземної мови, суть якого полягає у тому, що відбувається впорядковане, систематизоване і взаємоспіввідносне навчання англійської мови як засобу спілкування в умовах модельної мовленнєвої діяльності, як структурного компонента екстралінгвістичної діяльності [3]. Ключовим завданням у викладанні мови відповідно до такого підходу є навчити студентів використовувати мову як засіб спілкування, озброїти їх уміннями та навичками, що дозволять їм почуватися вільно у будь-якій іншомовній ситуації. Головною перевагою такого методу є те, що студенти набувають комунікативних навичок, навчаються говорити і долають страх зробити помилку. Проте недоліком комунікативного методу є недостатня увага, що приділяється якості мови, і рано чи пізно комунікативна компетенція вичерпує себе.

Враховуючи той факт, що в дійсності випускникам вітчизняних ВУЗів рідко доводиться працювати у монологічному середовищі, вони опиняються у ситуаціях, де в їхній професійній діяльності необхідно спілкуватися щонайменше двома мовами (рідною та іноземною), *метою* даного дослідження є вивчення значення вправ на переклад у викладанні іноземної мови.

Так, у багатьох робочих ситуаціях студентам доводиться перекладати, чому в більшості випадків їх просто не навчали. Вправи на переклад відійшли у минуле як черговий пережиток, що був колись важливою частиною перекладного методу викладання іноземних мов. Правилами та вправами на переклад зазвичай нехтують, вважаючи, що цей вид діяльності мають опановувати майбутні перекладачі. Хоча саме переклад дозволяє студентам поступово занурюватись в іншомовне середовище, порівнюючи нові знання із вже існуючими.

Раціональне використання рідної мови та перекладу під час організації навчальної діяльності виправдовує себе на всіх мовних рівнях, де рідна мова є важливим засобом навчання: при поясненні відсутнього в рідній мові граматичного або фонетичного матеріалу, при семантизації абстрактних лексичних значень чи фразеологічних одиниць, перед вивченням будь-якого тексту напам'ять, при закріпленні лексико-граматичного матеріалу, при усному чи письмовому тестуванні лексико-граматичних знань. Потреба в рідній мові зростає і при поясненні речень у процесі читання або аудіювання незнайомого тексту. Переклад як засіб контролю розуміння текстів для читання та аудіювання має велике значення для студента вищого навчального закладу [2].

Відповідно до визначення Комісарова В. Н. «переклад – вид мовного посередництва, в процесі якого створюється текст мовою перекладу, що є комунікативно рівноцінним з оригіналом» [1]. Тобто, процес перекладу дає змогу виразити за допомогою засобів однієї мови те, що було сказано іншою. При цьому головним завданням є передача ключової думки, а не окремих мовних одиниць чи граматичних конструкцій. Переклад є також одним з найважливіших способів міжкультурної комунікації та взаємодії представників різних культур.

Таким чином, вище зазначені факти дозволяють зробити висновки, що одним із ефективних шляхів до володіння іноземною мовою на рівні зв'язного висловлювання є двоступеневий варіант організації процесу навчання. Спочатку студенти одержують інформацію про подібності та розбіжності між структурно-семантичними аспектами англійської та української мов, на основі яких формуються навички з наступним конструюванням як на рівні окремих речень, так і зв'язаних висловлювань [2].

Інтегровані заняття включають як завдання з перекладу, так і завдання професійно та комунікативно спрямовані, що мають цільову установку: реакція на чужий погляд, розпитування, переконання співрозмовника, вираження згоди / незгоди, схвалення / несхвалення.

Отже, на інтегрованих заняттях з іноземної мови вирішуються наступні завдання: розвиток навичок здатності поглиблено читати, точно і всебічно розуміючи оригінальний іноземний текст будь-якої складності; поповнення словникового запасу та інтенсивна активізація лексичних одиниць, накопичених на попередніх етапах навчання; розвиток дискусійних та комунікативних умінь, навичок реферування;

удосконалення професійних якостей, що включають навички спілкування та мовного посередництва.

Список використаних джерел

1. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.
2. http://confcontact.com/2013_02_20/7_Chernik.html
3. lib.oa.edu.ua/files/15.doc

ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Богатирьова К.В., канд. філол. н., доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Упродовж свого існування людство прагнуло до знань, адже сила інтелекту відкривала безмежні таємниці всесвіту, рухала науку й освіту вперед, розкривала нові горизонти для розвитку індивіда. Вислів давньогрецького «батька трагедії» драматурга Есхіла – «Мудрий – хто знає потрібне, а не багато» – сконцентрував у собі необхідність вибору саме корисної інформації, яка дає можливість застосувати її безпосередньо у діяльності. Цю думку продовжив видатний французький мислитель, філософ і математик Рене Декарт (1596-1650), чия теза «Недостатньо мати хороший розум, основне – добре його застосовувати» означала, що кожна людина упродовж свого життя повинна мати раціональний підхід до знань, постійно вчитися, розвиватися, набувати новий досвід і практичні навички. Відомий американський політик, бізнесмен, видавець відомого тижневика Стів Форбс слушно зазначив, що «звичайні люди одержимі розвагами. Лідери одержимі освітою». Таким чином, прагнення до самоосвіти має виступати внутрішнім стимулом для професійної реалізації фахівців у різних сферах діяльності і в третьому тисячолітті, адже прагнення пізнавати нове, розширювати кругозір, мати нестандартний погляд на проблему чи ситуацію, акумулює в собі бажання прогресувати, не зупинятися на досягнутому, стає ключем до успішної кар'єри, вміння взаємодіяти з людьми й розуміти їх, швидко адаптуватися у середовищі, прогресувати у соціумі.

Український педагог, філософ, просвітник І. А. Зязюн в рецензії на тритомник «European ideas in the works of famous educationalists.

Internationalization, globalization and their impact on education» справедливо зазначав, що «освіта й культура, на відміну від політики та економіки, завжди виступали найпослідовнішими інтеграторами людства» [2, с. 99]. Тому провідними засадами професійного розвитку педагога в ХХІ столітті є гуманізм як вищий пріоритет життя людини, толерантність, вміння розв'язувати проблеми й конфлікти, мотивувати студентів до подальшого розвитку, розкривати їх здібності й творчий потенціал, прищеплювати любов до прекрасного, вчитися поважати точку зору й погляди інших людей. І місія сучасного викладача полягає у завданні показувати широкі горизонти для студентів, бачити в кожному студентові творчу особистість, вказувати їм на нові можливості, які відкривають для них сучасна освіта, наука, безмежний інформаційний простір, адже вміння знаходити саме корисну інформацію відкриває широкі перспективи для особистісного розвитку, реалізації фахової компетенції, комунікативних здібностей, надає дороговказ для подальшого гармонійного розвитку індивіда в суспільстві.

Сьогодення дає кожній особистості реальні можливості для самореалізації, адже гуманістичні засади будь-якої діяльності ґрунтуються на принципах: а) самоповаги; б) поваги до інших людей (колег, партнерів); в) суспільства; г) навколишнього середовища. Людина, котра упродовж свого життя намагається керуватися цими принципами зможе знайти сенс існування, матиме високий рівень культури, моралі, громадської свідомості, зможе самоутвердитися й побудувати таке високорозвинене суспільство, яке б максимально орієнтувалося на розвиток гуманної особистості, яка б намагалася всіляко сприяти економічному, освітньо-культурному розвитку держави.

На превеликий жаль, сьогодні в Україні спостерігається низький рівень масової культури. Велике завдання, яке стоїть перед усіма освітніми закладами, полягає у вихованні української молоді як національної еліти на гуманістичних засадах, прагненні сформувати новий світогляд, який базується на найкращих морально-духовних традиціях нашого народу – свободі, милосерді, толерантності, справедливості, повазі, солідарності, співучасті, відповідальності за свої вчинки. Кожна людина повинна мати рівні можливості для реалізації своїх планів, займатися тією чи іншою діяльністю, брати активну участь у суспільно-громадському житті країни. Розвинутою й процвітаючою держава може бути лише тоді, коли вона базується на гуманістичних

принципах, адже політика й економіка вторинні відносно духовності, гуманності, культури й моралі.

Список використаних джерел

1. Беседіна Л. М., Сторубльов О. І. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах: Методичний посібник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. – К.: Логос, 2009. – 204 с.
2. Зязюн І. А. Європейські ідеї у творчості відомих педагогів // Педагогіка і психологія. – 2014. – № 3. – С.99-102.
3. Ничкало Н. Г. Професійний розвиток особистості: концептуальні засади і перспективи досліджень // Педагогіка і психологія. – 2015. – № 1. – С.5-13.

АВТОНОМНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Боднар С.В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Одеського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

У світлі сучасних вимог до організації навчального процесу згідно з принципами Болонської декларації порушується питання підвищення ролі самоосвіти майбутніх спеціалістів, внаслідок чого скорочується кількість годин на аудиторну роботу і, відповідно, збільшується кількість годин для самостійної роботи студентів. Педагогічно та методично правильно організована самостійна робота спонукає їх отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел, формуючи в них навички самостійного планування й організації власного навчального процесу. Головним завданням самостійної роботи є підвищення рівня навчальної автономії студентів, що забезпечує розвиток їхньої здатності та готовності до безперервної освіти [3; 6].

Проаналізуємо поняття «навчальна автономія» докладно. На підставі аналізу літературних джерел (О. Б. Бігич, Т. Ю. Тамбовкіна, О. Б. Тарнопольський, D. Little, A. Scharle, A. Wenden) визначено, що навчальна автономія є особливим феноменом, що характеризується особистісною внутрішньою незалежністю студентів, готовністю і здатністю самостійно приймати рішення під час виконання продуктивної навчальної діяльності, планувати, оцінювати, корегувати, удосконалювати й нести відповідальність за її результати в контексті професійного становлення.

Автономія – це перш за все рівна відповідальність студентів і педагогів за результати своєї праці, коли студент має право вибирати, що, як і з ким вчити, як звітувати за результат, а навчальний заклад надає йому це право, одночасно обумовлюючи і весь ступінь відповідальності за дотримання передбачених договором обов'язків, термінів, об'єму виконання робіт, а також наслідку порушення встановлених і узгоджених правил [1; 36-37].

На наш погляд, процес автономного навчання іноземної мови студента доцільно розглядати як освітню технологію, що забезпечує формування мовної, мовленнєвої, соціолінгвістичної компетентностей особистості у зв'язку з її стратегічною компетенцією та з урахуванням її психологічних якостей.

Розвиток автономії студентів, за О. Б. Тарнопольським, обіймає декілька взаємопов'язаних ступенів. Перший ступінь передбачає розвиток вмінь вчитися самостійно, тобто самостійно оволодівати іноземною мовою і спілкуванням нею. Головною метою є формування в студентів оптимальних навчальних стратегій (learning strategies). Студент сам ухвалює рішення щодо стратегій для досягнення своїх цілей, щодо розподілу свого часу, контролю процесу навчання. Другий ступінь пов'язаний з поняттям самодоступ (self-access), під яким розуміється самонавчання іноземної мови, яке проходить індивідуально або у співпраці з іншими студентами за допомогою навчальних ресурсів (підручник, інтернет, комп'ютерні програми, відеоматеріали та ін.). Існують навіть спеціальні навчальні ресурсні центри (self-access centers), де можна отримати консультації, скористатися програмним забезпеченням, розробленим за спеціальними методиками. Такі центри надають нові можливості щодо самостійної роботи та мотивації користувачів мови до опосередкованого засвоєння знань через мову, яка вивчається, і яка є відтворенням культури народу. Третій ступінь охоплює автономну творчу діяльність, при якій «студенти самостійно вирішують проблемні творчі завдання засобами мови, яку вони вивчають. Така діяльність не має обмежень, може пронизувати весь навчальний процес і залежить лише від кількості творчих завдань проблемного характеру, що пропонуються студентам в цьому процесі» [2; 91-92].

Зауважимо, що вибір цілей, змісту і методів у всіх суб'єктів навчального процесу ніколи не може співпадати повністю через відмінність інтересів і планів на майбутню професійну діяльність. Тому вважається, що аудиторна робота повинна базуватися на автономії

першого і другого рівнів, а позааудиторна робота – на другому і третьому.

На третьому рівні автономії часто впроваджується такий вид роботи, як проектні завдання (project work), які стимулюють розвиток навичок автономного навчання. Проектна методика розвиває творчий потенціал студента, підвищує рівень його самооцінки, забезпечує комплексний розвиток комунікативної компетенції. Подібні методичні можливості проектного методу повністю співпадають з вимогами, що пред'являються до навчання іноземних мов на сучасному етапі і відображені у новітніх програмах з іноземних мов, а саме: оволодіння іншомовним міжкультурним спілкуванням засобом формування і розвитку міжкультурної комунікативної компетенції та її складових; формування в студентів здібності самостійно обирати саме ті мовні та мовленнєві прийоми, які є оптимальними для реалізації їх комунікативних намірів і відповідають соціопрагматичним нормам певної сфери спілкування. При цьому проектний метод не припускає жорсткої алгоритмізації дій. Він передбачає творчий підхід, розвиток і вдосконалення навчальних технологій за певною логікою і принципами.

Таким чином, процес автономного навчання іноземної мови студентів характеризується високим ступенем мобільності, інтерактивності та психологічним комфортом, що сприяє ефективному, швидкому та глибокому засвоєнню навчального матеріалу та розвитку вмінь професійно-орієнтованого іншомовного спілкування.

Список використаних джерел

1. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс / Е. Н.Соловова. – М. : АСТ: Астрель, 2008. – 272 с.
2. Тарнопольский О. Б., Кожушко С. П. Методика обучения английскому языку для делового общения / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвит, 2004. – 192 с.
3. Чувилина О. В. Методика обучения студентов неязыкового вуза самостоятельной работе с материалами СМИ при использовании Интернет-технологий (английский язык): автореф. дис. На соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания” / О. В.Чувилина. – Нижний Новгород, 2009. – 24 с.

НОВІТНІ МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Братаніч О.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Дистанційне навчання у світовій практиці – одна з усталених форм, здатна задовольняти потреби найширшого кола споживачів освітніх послуг, що швидко розвивається і є перспективною формою вищої освіти для України. В процесі викладання української мови як іноземної особливо важливе значення має навчально-методичне забезпечення, де виникає ряд проблем щодо розробки електронних освітніх ресурсів: відсутність єдиних вимог до розробки дистанційних курсів з української мови у середній та вищій школах; недостатня кількість фахівців-розробників курсів, низьке матеріально-технічне забезпечення.

Для ефективного оволодіння українською мовою необхідно враховувати та реалізувати комплексний підхід до організації навчального матеріалу та послідовність його опрацювання дистанційно – можливість надання студентам цілодобового доступу до навчальних матеріалів, постійну підтримку й консультації викладачів та методистів, он-лайн відеолекції, віртуальні тренажери та інші технологічні рішення для забезпечення ефективного процесу навчання.

Освітні ресурси повинні відповідати таким вимогам: відповідність програмі з української мови; методичні рекомендації щодо використання дистанційних курсів у професійній діяльності викладача; дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

Технологія розробки методик викладання української мови як іноземної складається з послідовних етапів підготовки, створення, програмування, перевірки та редагування матеріалів. Підготовчий етап є основою всього електронного курсу, що надає інформацію щодо цілей, навчальних завдань, має рекомендації стосовно здійснення самостійної роботи. Для виконання дидактичних вимог та правильної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі дистанційного навчання широко використовують інформаційно-рецептивний метод, що передбачає сприймання навчального матеріалу і його засвоєння, та репродуктивний (відтворення вивченої інформації) метод навчання, а також метод теоретично-практичного вивчення мови, який базується на виконанні тренувальних вправ. Ці методи реалізують через застосування різноманітних прийомів, кожен з яких передбачає певну дію,

спрямовану на досягнення часткової мети. Так, наприклад, для дистанційного вивчення української мови як іноземної можна застосовувати такі прийоми семантизації чи перевірки рівня розуміння матеріалу, як демонстрація, ілюстрація, пояснення, бесіда, розповідь, повторення, виконання практичних завдань. Під час створення курсу необхідно спиратися на принципи навчання і організації дистанційної освіти. Зокрема при розробці курсу доцільно виходити із принципу взаємозв'язку змісту роботи студентів у дистанційному курсі з тематикою аудиторних практичних занять. Керуючись економічними, технічними та методичними чинниками, належить здійснити відбір серед різних видів навчальних матеріалів та засобів. Після цього слід визначити структуру курсу, впорядкувавши систему вправ, визначити форми зворотнього зв'язку та контролю.

Загалом у більшості методик при введенні у навчальному курсі викладання української лексики різних видів вправ слід пропонується брати до уваги ступінь розуміння матеріалу студентом та труднощі, які можуть виникати у процесі його подання, і на основі цього пропонувати завдання, що відповідатимуть рівню його знань; враховувати особливості застосування лексичних вправ на конкретних етапах навчання. Зокрема, на початковому етапі варто використовувати різні види лексичних ігор, зображальну та предметну наочність для засвоєння насамперед семантики нових слів. На середньому етапі зростає роль завдань некомунікативного характеру, які спрямовані на подолання труднощів у вивченні форми і значення слів та формування навичок їхнього вживання у мовленні. На завершальному етапі збільшують кількість вправ для розвитку комунікативної компетенції іноземних студентів на базі запропонованого лексичного матеріалу, тобто тестових завдань для навчання та контролю особливостей його використання в говорінні та письмі.

Аналіз навчальних дистанційних курсів з вивчення української мови як іноземної свідчить про такі переваги дистанційної освіти, як можливість реалізувати індивідуалізований підхід до навчання, поєднувати навчально-пізнавальну діяльність із професійною, здатність забезпечувати зорове та слухове сприймання інформації, здійснювати об'єктивний контроль рівня сформованості мовної і мовленнєвої компетенції студентів з інших країн тощо. Дистанційні курси української мови як іноземної мають великий потенціал для розвитку в майбутньому.

MULTICULTURAL STUDIES AS THE METHOD OF ACQUISITION OF TRANSLATORS' INTERCULTURAL COMPETENCE

*Violetta Vukolova, Candidate of Science in Philology, Associate Professor
Vinnytsia Institute of Trade and Economics KNUTE*

The increasing diversity of cultures, which is fluid, dynamic and transformative, implies specific competences and capacities for individuals and societies to learn, re-learn, and unlearn so as to meet personal fulfillment and social harmony. Nowadays, multicultural studies are on the rise in Ukraine, just as they are in other countries, where multicultural contacts have engendered both a multicultural and multilingual society. With the heightened profile of language learning in a global community, language education is exploring a new model of intercultural language learning and teaching. The goal of intercultural language learning is to produce language users equipped with explicit skills in understanding connections and differences between their own culture and the culture of the target language.

Today scholars in translation studies seem to take a greater interest in communication and culture than linguistic issues as such: translation is seen rather as action between cultures than between languages. Up until today, students studying translation have been taught that as culture is the central issue in translating they should be not only bilingual but bicultural. Cultural references usually pose greater difficulties for translators than mere linguistic problems, since translators have to overcome cultural barriers, a task at which they have to be more creators than transcribers. Communication is always culture-specific, that no perception of and reflection on something can be impartial. Translators/interpreters perform the function of an intercultural mediator by questioning given aspects in any culture and trying to break free of their culturally bound position.

One of many important obstacles on the way to effective intercultural communication is the problem of ethnocentrism. "Ethnocentrism" is a commonly used word in circles where ethnicity, inter-ethnic relations, and similar social issues are of concern. Ethnocentrism is the tendency to believe that one's ethnic or cultural group is centrally important, and that all other groups are measured in relation to one's own. The term was coined by American Yale professor, William Graham Sumner in the early twentieth century. Sumner defined ethnocentrism as the view of things in which one's group is the center of everything, and others are scaled and rated with

reference to it. Each group nourishes its own pride and vanity, boasts itself superior, exalts its own divinities and looks with contempt on outsiders. Ethnocentrism can be understood as the disposition to read the rest of the world, those of different cultural traditions, from inside the conceptual scheme of one's own ethnocultural group. The ethnocentric attitude assumes that one's own ethnic worldview is the only one from which other customs, practices, and habits can be understood and judged. So the notion of ethnocentrism is conceived as a profound failure to understand other conceptual schemes, and, by extension, practices, habits, expressions, and articulations of others on their own terms. Standing inside our own conceptual schemes, we are blinded even to the possibilities of other ways of thinking, seeing, understanding, and interpreting the world, of being and belonging—in short, other ways of worldmaking.

Ethnocentrism leads to misunderstanding others. We falsely distort what is meaningful and functional to other peoples through our own tinted glasses. We see their ways in terms of *our* life experience, not *their* context. We do not understand that their ways have their own meanings and functions in life, just as our ways have for us.

Ethnocentrism is also evident in international relations, creating conflicts and inhibiting resolution of conflicts. There are extreme forms of ethnocentrism that pose serious social problems, of course, such as racism, colonialism, and ethnic cleansing. These views are generally condemned by the world community, but we regularly see such cases in the news.

No doubt, we can't eliminate ethnocentrism from our everyday activity and professional intercultural practice. Major emphasis must be put on close contacts and exchanges with members of the cultures concerned in multicultural working groups and during longer stays in those cultures. As a result the translator should know how to act in cultures according to and/or against the norms, rules, conventions, etc. While 'learning' a culture and later on when communicating with its members the translator should approach the members of this culture with the tools of cultural relativism as a remedy against ethnocentrism and prejudices. Intercultural competences are abilities to adeptly navigate complex environments marked by growing diversity of peoples, cultures and lifestyles, in other words, abilities to perform effectively and appropriately when interacting with others who are linguistically and culturally different from oneself. Nevertheless, given their relevance for social and political life, the scope of intercultural competences is much wider than formal education. We have to reach out to a new generation of translators who have unimagined opportunities for global conversations. All

this implies preparing our future generations to become citizens of a new society where it is possible «to distinguish without discriminating».

МОТИВАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Галаган В.Я., старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

На процес вивчення іноземної мови студентами ВНЗ впливають багато різноманітних чинників: індивідуальні особливості молодої людини (студента), мотивація до вивчення конкретної іноземної мови, наявність знань з іноземної мови, яка вивчається. Значний вплив на кожну людину має також і суспільне середовище, яке ставить перед молоді людиною певні вимоги особливо при отриманні бажаного місця роботи. Неможливо уявити сьогодні сферу, де не висувалися вимоги, при наданні робочого місця, щодо наявності знань з іноземної мови, особливо англійської. Сьогодні, в час економічної кризи, навіть найменші робітники найвищої кваліфікації можуть втратити своє робоче місце і не бути запитаними на ринку праці без наявності знань з іноземної мови. Наші студенти все це бачать і добре розуміють (особливо на прикладі своїх батьків, знайомих та родичів), тому намагаються йти в ногу з часом. Кількість студентів, які вважають вивчення іноземної мови зайвим і непотрібним, згідно останніх досліджень є надзвичайно низьким наближаючись до нуля, в той час як більше половини опитаних студентів надають особливого значення вивченню іноземних мов та вказують на недостатню кількість годин, відведених на вивчення іноземної мови в неможливих ВНЗ.

Впливає на вивчення іноземної мови, згідно опитуванню студентів, і нестача часу оскільки значна кількість студентів вимушена працювати, посиляючись на мале матеріальне забезпечення. Однак, у цьому сенсі потрібно зазначити, що у всі часи певна кількість студентів змушена була для покращення свого матеріального становища підробляти, що не заважало їм досягати значних успіхів у навчанні і долати різноманітні труднощі. Дуже важливо правильно організувати свій робочий день, оптимально планувати своє навчання та дозвілля. Прикладом неймовірної жаги до знань можуть слугувати для сучасних молодих людей життєві історії видатних людей, таких як М.В.Ломоносов, з життєвим шляхом якого молоді люди знайомляться ще в шкільні роки

та інші. Звичайно, не всі студенти володіють такими вольовими якостями і багато з них змушені долати свою лінь, яка є суто психологічним явищем, і не всім це вдається, але бажання і наполегливість здатні творити чудеса.

Проте, що стосується вивчення іноземної мови, то тут спостерігається все ж таки позитивна тенденція. Україна стоїть на порозі входження в Європейський Союз, що значно розширить можливості для отримання знань з іноземної мови за межами України, їх поглиблення та вдосконалення. Так, уже сьогодні наші студенти мають можливість пройти відбір та отримати можливість долучитися до навчання у вузах Польщі та Франції.

Можливість подорожувати країнами світу також ставить молоду людину (і не тільки) перед необхідністю володіння іноземними мовами.

Крім того сьогодні є можливість за допомогою Інтернету проглядати фільми іноземними мовами, слухати тексти пісень, знаходити необхідну літературу. Приймати участь у різноманітних онлайн програмах по вивченню іноземних мов.

Значним чинником, який впливає позитивно чи негативно на вивчення іноземної мови, може стати і особистість викладача. Українські вузи мають досить гарний досвід у викладанні іноземної мови. Кваліфікований викладач, який добре володіє іноземною мовою, знається на психології студента і здатен корегувати негативні риси особистості, вміє скерувати його мотивацію, цікаво подати матеріал, донести необхідні знання, пробудити у молодій людини прагнення до вивчення предмету відіграє значну роль в процесі набуття знань.

Кредитно-модульна система, яка упроваджена в університетах України, також впливає на мотивацію студентів, створює здорову конкуренцію, підвищує зацікавленість в отримуваних ними оцінках, що сприяє, у свою чергу, підвищенню їхньої активності в навчальному процесі та в покращенні результативності навчання. Кредитно-модульна система позитивно впливає на зменшення кількості пропусків занять без поважних причин, вдосконалення підготовки домашніх завдань, виконання модульних самостійних та контрольних робіт як загальних складових рейтингової оцінки. Важливою є також прозорість оцінювання знань, умінь і навичок студентів.

Навчальний процес за даною системою в свою чергу сприяє більш ефективній та якісній роботі викладачів і під час підготовки до занять, і в процесі їх проведення; вимагає від викладача більшої відповідальності

під час оцінювання всіх аспектів мови, усіх видів мовленнєвої діяльності та різноманітних вправ і завдань, спрямованих на вдосконалення набутих ними на практичних заняттях навичок вимови, читання, аудіювання, усного і писемного мовлення.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Гречаний В. Д., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ*

Сучасні стосунки в науковому співтоваристві характеризуються широкою міжнародною співпрацею і активним інформаційним обміном. Сьогодні особливе значення має іншомовна підготовка кадрів вищої кваліфікації. Мета такої підготовки – формування у навчаних закладах можливості функціонувати у якості суб'єктів міжнародного освітнього простору, здійснювати активну міжкультурну комунікацію у рамках своєї професійної і наукової діяльності. Для здійснення подібної задачі необхідно сформувати культурологічну компетенцію. Культурологічна компетенція – це комплекс екстралінгвістичних знань, умінь, навичок і прийомів адекватної поведінки в області іншомовної культури. Іншими словами – це здатність здійснювати міжкультурну комунікацію, що базується на знаннях лексичних одиниць з національно-культурним компонентом семантики і уміння адекватного їх застосування в ситуаціях міжкультурного спілкування, а також здатність використати фонові знання для досягнення взаєморозуміння у ситуаціях опосередкованого і безпосереднього міжкультурного спілкування. Культурологічна компетенція має наступні структурні компоненти: 1) афективний; 2) когнітивний; 3) стратегічний.

Основними складовими частинами афективного компонента є взаємна симпатія і толерантність. В основі когнітивного компонента лежать синтез знань про свою культуру і культуру країни мови, що вивчається, а також загальні знання про культуру комунікації. Стратегічний компонент включає вербальні, учбові і дослідницькі стратегії студентів. Щоб досягти міжкультурної компетентності, студенти повинні придбати і розвинути уміння у кожній з цих областей.

Зміст навчання іноземній мові в немовному ВНЗ, навчання професійному спілкуванню не може обмежуватися вивченням спеціальної лексики, граматики. Засвоєння тих або інших фрагментів

іншомовної професійної культури, в якості основи для розуміння іншої реальності, є важливою складовою часткою міжкультурної компетенції. Професійна культура сучасного фахівця, окрім професійних знань і навичок, повинна включати навички ділового спілкування відповідно до службового етикету.

Структура міжкультурної компетенції відображає характер освітньої компетенції і є складним особовим представленням, що включає знання про рідну і іншій культурі, уміння і навички практичного застосування своїх знань, а також сукупність якостей, сприяючих реалізації цих знань, умінь і навичок, а також практичний досвід їх використання у процесі взаємодії з представниками іншої культури.

З новою мовною формою, студент відкриває для себе ту частину культури, ту соціальну реальність, яка лежить за ним. Таким чином, міжкультурна компетенція і її зв'язки з іншомовною комунікативною компетенцією може виступити одним з показників сформованості іншомовної компетентності студентів ВНЗ. Формування міжкультурної компетентності є актуальною проблемою сучасної освіти. Стосовно навчання в немовному ВНЗ, мета навчання іноземній мові набуває конкретнішого характеру: навчити майбутніх фахівців використати іноземну мову в тій або іншій професійній сфері спілкування. Межі і зміст міжкультурної компетенції мають бути визначені стосовно професійного спілкування. Зміст навчання іноземній мові в немовному ВНЗ, навчання професійному спілкуванню не може обмежуватися вивченням спеціальної лексики і граматики. Освоєння тих або інших фрагментів «чужої» професійної культури в якості основи для взаєморозуміння є важливою складовою міжкультурної компетенції. Професійна культура сучасного фахівця, окрім професійних знань і навичок, повинна враховувати навички ділового спілкування відповідно до службового етикету.

До складу професійної культури відносять п'ять базових структурних одиниць, серед яких: професійно-діяльнісний тезаурус; уміння виділяти професійну ситуацію з різноманіття інших; розуміння і осмислення суті і цінності отримуваних знань; уміння застосовувати всю номенклатуру засобів і методів професійної діяльності; готовність до саморозвитку і самоудосконалення. Без знання культурних реальностей, традицій, звичаїв і культурних цінностей неможливе повноцінне і плідне міжкультурне професійне спілкування.

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Гуминська Н.В., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Удосконалення педагогічної майстерності викладача є важливою умовою навчального процесу. Для викладачів ВНЗ існують три типи діяльності: педагогічна, наукова та громадська. Педагогічна діяльність – передбачає процес вирішення викладацьких задач, залучення студентів до отримання певних знань, формування вмінь та навичок. Серед функцій викладача виділяють дві найбільш важливі. Перша – це функція формування бази знань. Друга – перетворення студента в особистість здатну до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку.

Для виконання цих функцій викладач повинен бути професіоналом, який не тільки добре знає свій предмет, а також може вирішувати педагогічні задачі.

На ефективність педагогічної діяльності впливають наступні фактори: гарне знання свого предмету; здатність до постійного навчання; потреба отримувати нові досягнення (перевершувати досягнутий рівень). Всім викладачам необхідно мати такі здібності: експресивні (педагогічний артистизм, лекторська майстерність) академічні (участь в дослідницькій діяльності); вміння сприймати психологію студента; волюві (вплив на студентів); персональний авторитет (витримка, рівновага, вимогливість, повага до студентів); комунікативні (вміння спілкуватись, почуття гумору); інтуїтивні (інтуїція, широкий кругозір); морально-етичні (відповідальність, професійний обов'язок, чесність, свідомість, витримка).

Таким чином, викладач ВНЗ повинен мати здібності організатора, психолога, володіти логікою педагогічного процесу, літературною усною та писемною мовою, бути висококваліфікованим спеціалістом свого предмета та ерудитом в інших галузях знань. Загальні вимоги до викладача вищої школи можна сформулювати наступним чином: професійна компетентність, загальнокультурна компетентність, креативність, комунікативна компетентність, соціально-економічна компетентність. Студентам ВНЗ, у яких «Іноземна мова» є непрофільним предметом, викладач повинен чітко визначити роль і місце іноземної мови в житті і подальшій діяльності майбутнього сучасного професіонала. Пріоритетний напрямок в освіті сьогодні – це

професійно-орієнтоване навчання іноземній мові. Спілкування іноземною мовою стає невід'ємним компонентом професійної діяльності, тому і зростає роль дисципліни «Іноземна мова». На сьогодні важливо не тільки оволодіти навичками спілкування іноземною мовою, але й отримати спеціальні знання з спеціальності.

Викладач іноземної мови у ВНЗ повинен не тільки надати студентам мовну підготовку, а й спрямувати їх на практичне використання іноземної мови поза аудиторією, тобто в професійній науковій та інформаційній діяльності. Нові стандарти освіти вимагають наступне:

Володіння іноземною мовою як невід'ємною частиною професійної підготовки всіх спеціалістів.

Вивчення іноземної мови базується на міждисциплінарній інтегрованій основі.

Навчання іноземній мові спрямовано на комплексний розвиток комунікативної, інформаційної, соціокультурної, професійної та загальнокультурної компетенції студентів. Викладач повинен навчити студента вчитися та привчити його до систематичного навчання, тому що, дуже важливою здібністю випускника є постійне і безперервне поповнення знань. Викладач повинен мати такі професійні вміння:

- проектувати власні технології у навчанні студентів;
- постійно вирішувати труднощі і проблеми, що виникають;
- розробляти і використовувати нестандартні прийоми вирішення педагогічних задач;
- раціонально оцінювати власну професійну діяльність і ставити реально досяжні цілі.

Таким чином, для сучасного викладача, який намагається підвищити педагогічну майстерність, якість навчального процесу, традиційної педагогічної освіти недостатньо. Він повинен постійно підвищувати свою професійну компетентність, комунікативну культуру, педагогічну кваліфікацію, продовжувати безперервний особистий розвиток. І тільки при таких умовах, він зможе забезпечити рівень підготовки спеціалістів, якого вимагає сучасність.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Гуца Г.В., доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Діяльність викладача вищої школи у контексті предметної та наукової роботи, а також педагогічного спілкування пов'язана з виконанням функцій, покладених на нього державою і суспільством. До функціональних компонентів, що притаманні педагогічній системі, зокрема, відносяться гностичний, конструктивний, організаторський, комунікативний та проєктуючий [1; 2; 3].

Для ефективної реалізації зазначених функцій, викладач повинен мати належну професійну підготовку, яка залежить і від певних якостей особистості як бази для формування професіоналізму в педагогічній діяльності. Останні поділяються на морально-етичні, комунікативні, волеві, організаційно-адміністративні якості викладача.

Психолого-педагогічні якості у поєднанні із вміннями (конструктивними, організаційними, комунікативними, дидактичними, перцептивними, сугестивними, пізнавальними, прикладними) створюють підґрунтя щодо формування педагогічної майстерності, на основі якого названі вище компоненти можуть реалізовуватися на різних рівнях майстерності. Залежно від результатів діяльності викладача Н.В. Кузьміна виділяє п'ять рівнів майстерності: репродуктивний (викладач переказує те, що знає сам, і так, як знає, він не контролює, як його сприймають, яких він досягає результатів); адаптивний (викладач переказує інформацію, але з урахуванням того, кому передає її); локально-моделюючий (на цьому рівні викладач вбачає своїм завданням формувати систему знань з окремих питань, тем); системно-моделюючі знання (викладач формує у тих, кого навчає, цілісну систему знань зі свого предмета); системно-моделююча діяльність того, хто навчається (педагог не тільки формує у своїх вихованців систему знань з певного предмета, а й сприяє їх розвитку як суб'єктів пізнання цих знань та становленню як суб'єктів інших видів діяльності) [2].

Педагогічна майстерність у сучасній науці трактується як уміння оптимізувати всі види освітньої діяльності на високому професійному рівні, спрямувати їх на всебічний розвиток і вдосконалення особистості студента, що, в свою чергу, забезпечуватиме високий рівень організації процесу навчання. Володіння високою технікою впливу визначається

вмінням перетворювати на апарат сильного педагогічного впливу свої емоції, своє ставлення до предмета і студентів.

Це особливо стосується таких навчальних дисциплін, які не є профільними, наприклад, іноземна мова у немовних вищих закладах освіти. У зв'язку з цим значно складніше підтримувати інтерес студентів на належному рівні. Тому викладачам іноземної мови необхідно врахувати такий фактор, як формування в студентів стійкого інтересу до вивчення мови. Цьому сприяють, зокрема, професійно орієнтовані завдання проблемно-пошукового характеру із застосуванням інформаційних технологій навчання, що пропонуються їм для роботи як на заняттях, так і в позааудиторний час. Використовуючи інтерес студентів до своєї спеціальності, викладачі на заняттях з іноземної мови створюють передумови для формування в них професійно значущих розумових дій, які виробляються під час вивчення фахових предметів.

Педагогіка вимагає від викладача здійснення професійної діяльності на рівні майстерності, тому що він творить найцінніше у цьому світі – людину. Творця може виховувати тільки творець. Розрізняючи поняття «педагогічна творчість» та «педагогічна майстерність», треба зазначити, що вони близькі за змістом, але не тотожні. Підставою для цього можуть слугувати такі положення: «майстром можна вважати робітника, який досконало володіє своєю професією, майстерність, як правило, пов'язана з великим досвідом. Творчою особистістю може стати й викладач-початківець, який поки що не став майстром» [4, с. 33].

Виходячи з позицій креативної андрагогіки, професійна діяльність педагога розглядається з точки зору продуктивності освітньої діяльності, факторів вдосконалення і досягнення вершин професійної майстерності, що можливе лише за умов творчої діяльності. Ми поділяємо точку зору тих вчених, які вважають творчий труд вищою мірою професіоналізму (В.І.Загвязинський, Н.В.Кузьміна, В.М.Синьов та ін.).

Організація особистісно орієнтованого інноваційного навчання передбачає не передачу знань з метою заучування, а постійне збагачення досвідом творчості, формування механізму самореалізації особистості кожного студента як майбутнього професіонала. У цьому контексті особистість викладача чи технолога навчального процесу виступає як ведучий елемент навчання, але при цьому змінюється його позиція по відношенню до себе і студента. Викладач стає не тільки транслятором предметно-дисциплінарних знань, носієм інформації, зберігачем норм і традицій, але і консультантом, помічником у становленні та розвитку

особистості студента, який утверджує цю особистість незалежно від міри наближення студента до знань, розуміння чи нерозуміння того, що намагаються до нього донести.

Якщо розглядати співвідношення творчості та професіоналізму, то остання категорія має скрите протиріччя. З одного боку, диференційні ознаки, що відрізняють професію викладача від інших, визначають систему вимог, невиконання яких позбавляє людину іміджу професійності. З іншого боку, чим вищий рівень складності завдання, ближчий до акмеологічної характеристики майстерності, тим частіше проявляється позиція інноватора, прагнення до подолання застарілих стереотипів мислення, створення продуктів і засобів діяльності, що не співпадають із загальноприйнятими. Чим ближчою є вершина досягнень, яку долає творець-новатор, тим частіше він не дотримується встановлених норм, проявляючи творче самовираження, що не завжди вміщується в прийнятих рамках.

Як основні параметри для виміру ціннісного ставлення до професіоналізму діяльності викладача в акмеології пропонуються такі: вміння ставитися до своєї праці як до соціально значимої цінності; здатність бачити красу майбутнього результату творчої викладацької діяльності і прагнути до нього; наявність системи й послідовності у праці викладача; загальнотеоретична, загальнокультурна, соціальна й психолого-педагогічна компетентність; професійна готовність до впровадження досягнень педагогічної науки і передового досвіду в практику своєї роботи; самоорганізація й самокорекція професійної діяльності; високий рівень навченості й вихованості студентів, тобто наявність ефективної особистості як результату творчої педагогічної діяльності.

Проблеми вищої освіти щодо професійної підготовки спеціалістів і виховання їх як високоморальних, духовних і вільних членів соціуму можуть успішно вирішуватися викладачем нової формації, який отримав відповідну професійну і психолого-педагогічну освіту і має до цієї сфери діяльності покликання.

На нашу думку, педагогічне покликання – система особистісних цінностей і пріоритетів, що базується на дотриманні таких духовно-моральних принципів, як високий рівень свідомості, почуття особистої гідності, повага до думки інших людей, здатність до сприйняття духовних цінностей і розуміння ситуацій навколишнього життя, вміння приймати рішення і нести відповідальність за них. За допомогою цієї системи викладач за покликом своєї душі реалізує названі вище

принципи в процесі своєї соціальної діяльності та істотно впливає на розвиток суспільства, на його відродження, формує світогляд тих, хто навчається, їх систему мислення тощо.

На наше глибоке переконання, викладач вищої школи, який відповідає сучасним критеріям професійно-педагогічній культурі, – це особистість креативна, що думає варіативно, постійно не задоволена досягнутими результатами, з прагненням до нового, до творчості: істинний педагог повинен бути на крок попереду сьогодення, випереджаючи та моделюючи завтрашній день.

Список використаних джерел

1. Кузьмина Н.В. Способности, одаренность, талант учителя. – Л., 2001. – 109 с.
2. Реан А.А., Коломитский Я.Л. Социальная педагогическая психология. – СПб.: ЗАО «Издательство «Питер», 2009. – С. 265-320.
3. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 2010. – 144 с.
4. Морозов А.В. Креативность преподавателя высшей школы // Монография. – М., 2002. – 465 с.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН

Дзюбенко А.С., старший викладач кафедри європейських мов КНТЕУ

Політичні, соціально-економічні та культурні зміни в суспільстві змінили роль іноземної мови та перетворили вивчення в базовий елемент сучасної системи освіти, засіб досягнення професійної реалізації особистості з використанням в бізнес-освіті різних підходів до вивчення іноземної мови для формування сучасних вимог заради удосконалення вмінь та навичок ділового та професійного спілкування, як якісної характеристики спеціалістів.

Реалізація цілей зумовлюється вирішенням наступних задач:

- створення умов для засвоєння лексично-граматичних конструкцій, зв'язаних з майбутньою професійною діяльністю, заради оволодіння граматичними категоріями та структурами в англійській мові.

- Удосконалення прийомів та методів роботи з іноземною літературою, навичок читання та перекладу професійно – орієнтованих текстів з використанням інформації.

- Формуванню у студентів пошуків та вміння користуватись інформацією, для ефективного опанування професійних задач, персонального розвитку.

- Розвиток елементів логічного мислення, логічної пам'яті та мовної компетенції, критичного аналізу проблем та ситуацій ділового взаємозв'язку.

- Формування у студентів навичок елементарної комунікації іноземною мовою, уміння використовувати професійну лексику в діалогічному та монологічному мовленні.

- Вихованню культури мови на рідній та іноземних мовах формуванню міжкультурної грамотності майбутніх фахівців.

Нова соціально економічна та політична ситуація вимагає реалізації в суспільстві мовної політики в сфері іноземної освіти заради реалізації нових підходів в вивченні іноземної мови та гнучкої вибіркової системи.

Викладачам іноземної мови необхідно вміти діяти згідно з персональним вибором можливих методичних систем, адекватних умовам навчання. В наш час проводяться інтенсивні пошуки раціонального поєднання накопиченого досвіду інноваційними методами для отримання, використання інформації необхідної для професійного спеціаліста. Великий внесок в розуміння суттєвої та професійної компетентності професійної освіти внесли відомі педагоги: Н.Є. Бібікова, А.К. Марков, О.С. Ніколаєнко, А.А. Деркач, С.О. Сисоєва.

Головним принципом викладання та розвитку професіональної підготовки студентів базування на відбірковому лінгвістичному матеріалі, лексико-синтаксичних та граматичних особливостях усних та письмових текстів, ситуативних особливостях зближення змісту та методів викладання до практичних потреб майбутніх спеціалістів.

Реалізація поставлених задач сприяє поєднанню педагогічних засобів, зорієнтованих на актуалізації знань та вмінь. Кожне заняття починається з роботою над базовими лексично-граматичними структурами, виконанням тренувальних вправ для розвитку навичок перекладу текстів, методів використання діалогічного та монологічного мовлення, читання, ролеві ігри, які наближають до реальних комунікацій в рамках професійного спілкування по тексту. Розвиток у студентів високого рівня, як предметних так між предметних, загально-учбових компетенцій, сформуванню особистий зорієнтований підхід до навчання, вихованню гуманістичного світогляду студента за умов, які сприятимуть ефективному засвоєнню навчального матеріалу на заняттях з іноземної мови.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Дишлева Г.В., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Сьогочасні суспільні перетворення в Україні, яка чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, спонукають до активного вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах. Сучасні вимоги до професійної підготовки спеціалістів в умовах глобалізації освіти та інформатизації всіх сфер суспільства, широкого впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес піднімають вивчення та володіння іноземною мовою на якісно новий рівень. З огляду на такі обставини постає потреба у застосуванні таких інноваційних педагогічних технологій, які б дозволили проявити творчі здібності, виявити оригінальні ідеї і полегшити та урізноманітнити вивчення іноземної мови.

Як стверджує Р. Мартинова необхідно створити систему викладання іноземних мов, що «завдяки врахуванню універсальних психологічних закономірностей процесу засвоєння певного навчального матеріалу, універсальних дидактичних законів організації певного навчання, а також вдосконаленню педагогічної майстерності викладача була б прийнятною для більшості людей незалежно від їхнього віку та здібностей» [5, с. 31]. Саме інтерактивні технології навчання іноземним мовам створюють необхідні передумови як для розвитку мовленнєвої компетенції студентів, так і для формування умінь приймати колективні та індивідуальні рішення у проблемних ситуаціях.

Використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов студентами буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукуватися з майбутньою професійною діяльністю студентів. Викладач повинен зважати на рівень володіння мовою студентами, на рівень сформованості комунікативних навичок. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студент розвивав і удосконалював не лише знання з мови, а й міг пов'язувати їх з майбутнім фахом.

Навчання ефективніше в тому випадку, коли:

- при формуванні цілі викладання враховані інтереси слухачів;
- воно відповідає їх нагальним потребам і глибоко мотивоване;
- пов'язане з їх минулим і теперішнім досвідом;

– учасники активно залучені до процесу навчання і самі ним керують;

– створена атмосфера взаємоповаги [10, p.65].

На нашу думку, найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процес навчання є проектний метод, метод «мозкової атаки» та метод ділових рольових ігор.

Проектна робота – це навчання через дію. Ця характерна риса проектної роботи дуже добре підходить для групи з різними здібностями, тому що студенти можуть працювати відповідно до їхнього рівня та успішності. Здібні можуть показати, що вони знають незалежно від програми чи плану тоді, коли слабші можуть досягнути того, чим вони можуть пишатися, компенсуючи нижчий рівень володіння мовою показом відео матеріалу чи наочності. Ключовим моментом у використанні проектного методу є сформулювати проблему, над якою студенти будуть працювати у процесі роботи над темою програми. Проекти мають деякі загальні риси:

– використання мови в комунікативних ситуаціях, які наближені до реальних умов спілкування;

– спонукання студентів до самостійної роботи (індивідуальної або групової);

– пошук та вибір теми проекту, яка максимально цікавить учнів, і безпосередньо пов'язана з умовами, в яких проект виконується;

– пошук мовного матеріалу, видів завдань та послідовності роботи згідно з темою та метою проекту;

– візуальний показ кінцевого результату [7, с. 25].

Домінантною рисою всіх проектів є їх позитивна мотивація.

Метод «мозкового штурму» заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей. На цій стадії увага концентрується тільки на кількості ідей, а не на якості. Після стадії первинної генерації, запропоновані студентами ідеї можна згрупувати, оцінити, відкласти для подальшого вивчення та відібрати ті ідеї, які здаються найбільш ефективними для розв'язання конкретної задачі.

Рольова гра допомагає спілкуванню, сприяє передачі набутого досвіду, здобуттю нових знань, правильному оціненню вчинків. Вона розвиває комунікативні навички, пам'ять, мислення та уяву. У ході рольової гри студенти змушені вирішувати різноманітні проблемні ситуації, які сприяють використанню іноземної мови не лише для

повсякденного спілкування, а також для вирішення професійних завдань. Викладач, зважаючи на специфіку групи, рівень її підготовки, може запропонувати такі завдання:

- You paid a TV repair shop to fix your television, but they did not fix it. Now they refuse to give your money back. You have an opportunity to speak to the representative of the Better Business Bureau.
- Someone has just stolen your wallet. Go to the police station and describe the person that you think stole it.
- Imagine foreign guests are coming to your city and you have to accompany them. First you are to make reservations. Find out where the best hotels are in this city.

Згадані методи дають студентам можливість виявляти проблеми, збирати й аналізувати інформацію, знаходити альтернативні рішення й обирати найбільш оптимальний шлях розв'язання задач у процесі як індивідуальної, так і групової роботи. Саме тому необхідно більш активно використовувати інтерактивні технології при вивченні іноземних мов у вищій школі.

Список використаних джерел

1. Барабанова Г.В. Когнітивно-комунікативна модель навчання професійно орієнтованого читання іноземною мовою в немовному вузі // Іноземні мови. – 2004. – № 1. – С. 29-31.
2. Капська А.Й. Педагогіка живого слова: Навч.-метод. посіб. – Київ: ІЗМН, 1997. – 140 с.
3. Корнеева Л.И. Современные интерактивные методы обучения в системе повышения квалификации руководящих кадров в Германии: зарубежный опыт // Университетское управление: практика и анализ. – 2004. – № 4 (32). – С. 78-83.
4. Мальцева Н., Карунова Л. Общение педагогов с помощью интерактивных методов // Дошкольное воспитание. – 2003. – № 3. – С. 90-93.
5. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов. – К.: Вища школа, 2004. – 456 с.
6. 10. Остапчук О. Шляхи підвищення інноваційного потенціалу методичної роботи // Шлях освіти. – 2002. – № 2. – С. 9-15.
7. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 25-26.
8. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

9. Сучасні освітні технології у вищій школі: Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1-2 листопада 2007 року): Тези доповідей: У 2ч. – Ч. 2. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 259 с.
10. Philips B.D. Role-playing games in the English as a Foreign Language Classroom. – Taipei: Crane Publishing Ltd., 1994. – 729 p.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Довженко І. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Одним із завдань вищих навчальних закладів нашої країни є підготовка фахівців з різнобічними та глибокими професійними знаннями й практичними навичками, здатних до безперервного поповнення й оновлення, з досконалим володінням іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення якісного професійного іншомовного спілкування. І як показує досвід, часто середнього рівня не вистачає для повноцінної комунікації з іноземними колегами чи-то з клієнтами. Іноземна мова для фахівця з великої літери – це один із важливих елементів, який допомагає бути впевненим у собі, переконувати, приймати рішення, рішуче діяти, створювати сприятливу ділову атмосферу, розуміти культуру представника іншої країни та менталітет його народу. Здатність якісно здійснювати професійне іншомовне спілкування значною мірою сприяє підвищенню конкурентоздатності фахівців багатьох галузей на ринку праці.

Вимоги часу й розпочата урядом радикальна реформа системи освіти в Україні орієнтують викладачів на відмову від авторитарного стилю викладання на користь гуманістичного підходу, на застосування методів, які сприяють розвитку творчих засад особистості з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу.

Формується характерна тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу міжкультурного спілкування. Отже, методичним змістом сучасного заняття іноземної мови має бути комунікативність.

У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самого спілкування. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути

комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією (informationgap, choice, feedback). Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, якими реально послуговуються носії мови.

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь – викладач іноземної мови використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу.

Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для студентів у процесі вивчення іноземних мов, що залежить від педагогічної майстерності викладача.

Студенти Київського торгово-економічного університету мають змогу проходити практику за кордоном у Греції, Німеччині, Франції та інших країнах. Це прекрасна можливість випробовувати свої знання з мови та найкраще сприяє створенню мотиваційного середовища.

Отже, вивчення іноземної мови в вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль в процесі вираження почуттів, суджень та засвоєнні інформації.

Аналіз практики викладання англійської мови у ВНЗ показав, що підручники й методичні розробки, які використовуються в процесі навчання, недостатньою мірою враховують роль і значення мотивації студентів, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння конкретними методичними прийомами.

Провідними мотивами вивчення англійської мови у ВНЗ є мотиви професійного досягнення, комунікативні, пізнавальні та мотиви зовнішні. Засобом їх формування слугує методика викладання та зміст англійської мови як навчального предмета та педагогічна майстерність викладача.

Сучасний статус викладача іноземної мови в системі нормативно-розвиваючого навчання, а саме активного регулятора процесу викладання, надає йому свободу дій в дидактичній діяльності та у всіх його ініціативах. Навколо особистості студента зосереджуються всі дидактичні ініціативи. Демократизація двобічних відносин «студент-викладач» має на меті не тільки свободу рішень з боку студентів, а й відповідальність з боку викладача в процесі перевірки набутих студентом знань, його педагогічну

майстерність. Викладач мусить створити студентам мотиваційне середовище, сприятливе для вивчення іноземних мов.

Таким чином, методи навчання іноземних мов та педагогічна майстерність викладача допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню свідомих громадян світу.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Дроздова Ю.В., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Одним з головних факторів, що визначає успішну професійну самореалізацію викладача є усвідомлене бажання актуалізувати власні внутрішні характеристики, щоб їх зовнішня форма (знання, навички, уміння) відповідала професійним вимогам і сприяла досягненню високих результатів педагогічної діяльності. Стан емоційної кризи, породжений професійним вигоранням може значною мірою впливати на успішність професійної реалізації.

Проблемі попередження та подолання професійного вигорання присвячені дослідження таких науковців як : В.Бойко, Н.Водоп'янова, Л.Дика, Є.Ільїн, Т.Зайчикова, Л. Карамушка, М. Корольчук, А.Павлова.

Подолання синдрому вигорання припускає як самодопомогу, так і зовнішнє надання професійної допомоги. Усі існуючі види профілактичної допомоги можна об'єднати у дві великі групи: а) надання допомоги на організаційному рівні (технології, які використовуються керівниками в організаціях); б) надання допомоги на особистісному рівні (технології, які використовуються психологами-консультантами) [2,3,5].

Так, Т.В.Зайчикова і Л.М. Карамушка на рівні особистості подають індивідуальну технологію профілактики та подолання професійного стресу та синдрому «професійного вигорання». Вона полягає в когнітивній оцінці ситуації (виявлення стрес-факторів, аналіз власної стресової реактивності чи толерантності тощо) та зниження впливу стресорів) [4]. Це передбачає застосування системи спеціальних прийомів, які є бар'єрами на шляху до стресу. До таких прийомів належить: 1) розпізнавання стресу. З цією метою слід навчитися ідентифікувати деякі сигнали, які попереджають про стрес; 2)

здійснення глибшої когнітивної оцінки ситуації, а саме з'ясування основних стрес-факторів у професійній ситуації людини та здійснення спроб «усунути» їх; 3) ведення «Щоденника стресових подій», де збирається інформація за 7 компонентами щоденно (стреси цього дня, реакції на кожен стресор, що з'явився, способи адаптації до стресора, кращі способи адаптації, прийоми релаксації, які використовувалися Вами в цей день, ефективність цих прийомів релаксації, відчуття, які були в цей день); 4) аналіз того, чи мають місце в конкретній ситуації глобальні професійні (життєві) зміни (наприклад, реорганізація на роботі; зміна місця проживання та ін.); 5) Визначення основних стрес-факторів, які викликають емоційне вигорання, та укладення контракту із самим собою щодо використання певних прийомів подолання стресу протягом певного часу та визначення певної системи винагород або покарань для самого себе; 6) визначення основних мотивів здійснення людиною професійної діяльності. Для цього необхідно скласти перелік усіх причин (реальних та абстрактних), які спонукають працівника виконувати дану роботу; 7) прийняття рішення про те, чи продовжувати працівнику працювати на даному робочому місці; 8) тимчасове зниження навантаження та опанування навичок раціональним управлінням своїм часом; 9) за допомогою спеціальних прийомів та засобів здійснення спроби змінити свій імідж «трудоголіка»; 10) складання списку під назвою «Я дійсно хочу цим займатися»; 11) демонстрація асертивної (впевненої) поведінки, адже впевненість у собі – це здатність виражати себе та задовольняти свої власні потреби; 12) визначення свого розуміння успіху в житті (що для Вас означає успіх?); 13) створення групи соціальної підтримки. Соціальна підтримка – це почуття причетності, почуття того, що тебе приймають та люблять таким, яким ти є, а не тому, що ти можеш що-небудь зробити для когось; 14) турбота про правильне харчування. Визначення для себе збалансованої дієти [4].

Список використаних джерел

1. Бойко В. Энергия эмоций. – 2-е изд., доп. и перераб. – СПб.: Питер, 2006. – 474 с.
2. Водопьянова Н., Старченкова Е. Синдром выгорания: диагностика и профилактика. 2-е изд.— СПб.: Питер, 2008. — 336 с.
3. Лаврова К., Левин А. Синдром выгорания: профилактика и управление. Пособие для сотрудников, работающих в программах

сниження вреда. – Сеть снижения вреда Центральной и Восточной Европы (ССВЦВЕ). 2006. – 69 с.

4. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти / За наук. ред. С.Максименка, Л. Карамушки, Т. Зайчикової. – К.: Міленіум, 2006. – 368 с.

5. Корольчук М., Крайнюк В. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 576с.

МОТИВАЦІЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Дубініна О.В., старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Колот Л.А., старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

На сучасному етапі інтеграції України до глобального світового простору проблема вивчення іноземної мови набуває абсолютно нового значення. Володіння іноземною мовою розглядається як важливий компонент професійної підготовки фахівця, необхідна передумова побудови успішної кар'єри випускника. Але, не дивлячись на необхідність знання іноземної мови спеціалістами різних галузей та сфер діяльності, студенти, що навчаються за немовними спеціальностями, ще не дуже добре володіють іноземними мовами. Вважається, що однією з причин є недостатня мотивація у процесі вивчення мови.

На початку розвитку цивілізації мотивація при вивченні іноземних мов була природним психологічним феноменом. Люди вивчали мови політичних та воєнних супротивників, торгових партнерів, що було зумовлено життєвою необхідністю. На межі XIX-XX ст. з'являється потреба у практично орієнтованих, прикладних іншомовних навичках, тобто, починає домінувати прагматичне мотивування. Факторами, які створювали негативне ставлення до вивчення іноземної мови були заучування ізольованих, не пов'язаних між собою слів, повторювання без особливого завдання тощо.

Прагнення використовувати життєвий досвід, відповідність мовного матеріалу сфері інтересів та діяльності студента, спонукання до активної діяльності для задоволення потреб у новій інформації і нових засобах

мовного вираження, є одними з найголовніших факторів мотивації вивчення іноземних мов.

Для того, щоб вибрати відповідні дидактичні методи, умови та засоби формування мотивації, викладач повинен володіти інформацією про властивості мотивації, типи мотивації, класифікацію мотивів та потреб, шляхах формування мотивації діяльності тощо. Найбільш продуктивним вважається об'єднання потреб та мотивів за видами діяльності: потреби і мотиви навчальної, професійної, комунікативної, читацької діяльності тощо. Це допоможе адекватно проаналізувати систему мотивації студентів.

Мотивація розглядається психологами як спонукання до дії, динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, який керує поведінкою людини, визначає його спрямованість, організованість, активність; здатність людини задовольняти свої потреби у дії.

Позитивне та негативне ставлення до іноземної мови, що вивчається, залежить від розуміння студентами суспільної та особистої значущості цього предмета.

Різні типи ставлення студентів до навчання пов'язані з характером мотивації і станом початкової діяльності. Виділяють наступні типи ставлення: негативне, байдуже, позитивне (аморфне), позитивне (пізнавальне, ініціативне, свідоме), позитивне (особистісне, відповідальне). Викладач повинен фіксувати характер відношення студента до навчання.

Для негативного відношення до навчання характерні: вузькість мотивів, пізнавальні мотиви обмежуються результатом; не сформовані уміння ставити цілі, долати труднощі. При позитивному (аморфному) ставленні спостерігаються відчуття новизни, зацікавленості, соціальні мотиви обов'язку. При позитивному (пізнавальному, ініціативному) ставленні до навчання мотивація характеризується визначенням додаткових задач, а не тільки тих, що поставив викладач, встановленням нових цілей, появою нових мотивів. Позитивне (особистісне, відповідальне) відношення передбачає стійкість мотиваційної сфери, баланс та гармонією між окремими мотивами, уміння долати труднощі.

Психологи виділяють декілька груп мотивів, що складають систему мотивації навчальної діяльності.

Пізнавальні мотиви, які пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання. Вони забезпечують подолання труднощів у навчальній роботі, викликають пізнавальну активність, стимулюють прагнення людини буди компетентним, освіченим.

Соціальні мотиви, які пов'язані з різною соціальною взаємодією особистості з іншими людьми. Ці мотиви мають відношення до розуміння обов'язку, відповідальності, прагнення займати певну позицію, місце у стосунках з оточуючими, соціальної співпраці.

Оскільки мотивація є важливою складовою процесу оволодіння іноземною мовою, що забезпечує його результативність, необхідно брати до уваги наступне: мотивація – сторона суб'єктивного світу студента, вона визначається його власними імпульсами, пристрастями, потребами. Під час роботи можуть виникати певні труднощі при створенні мотивації. Викладач може опосередковано впливати на неї, створюючи передумови і формуючи засади, на базі яких у студентів виникає особиста зацікавленість у роботі.

Мотивація навчання іноземної мови є однією з важливих проблем методики викладання. Вирішення цього питання передбачає пошук нових ідей, стимулів, що підвищують ефективність мотивації у навчальному процесі.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН

Дурдас А. П., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Педагогічна майстерність є виявом високого рівня педагогічної діяльності. Ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Критеріями педагогічної майстерності є гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість та оригінальність. Педагогічна майстерність – це досконале творче виконання викладачем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для навчання та становлення особистості студента, забезпечення високого рівня його інтелектуального й морально-духовного розвитку.

Удосконалення педагогічної майстерності викладача є важливою умовою навчального процесу. Викладач завжди був, є і буде головною фігурою в освіті. Педагогічна діяльність – це процес вирішення педагогічних задач, залучення студентів до отримання певних знань, формування вмінь та навичок. Для виконання своїх функцій викладач

повинен бути професіоналом, який не тільки добре знає свій предмет, а також може вирішувати педагогічні задачі.

На ефективність педагогічної діяльності впливають наступні фактори:

1. ґрунтовне знання свого предмета;
2. розуміння мети і завдання навчання;
3. уміння володіти технологією добору матеріалу до заняття, до теми;

4. знання, розуміння і володіння методами навчання;

5. бажання та здатність до постійного навчання;

6. потреба в нових досягненнях.

Викладач повинен також володіти специфічними здібностями:

1. експресивними (педагогічний артистизм, лекторська майстерність);

2. академічними (участь в дослідницькій діяльності);

3. перцептивними (вміння сприймати психологію студента);

4. персональним авторитетом (рівновага, витримка, повага до студентів, вимогливість);

5. комунікативними (вміння спілкуватись, почуття гумору);

6. інтуїтивними (інтуїція, широкий кругозір).

Процес формування науково-педагогічних кадрів включає базову вузівську підготовку, післявузівську підготовку та підвищення кваліфікації. Таким чином, оволодіння професією «викладач вищої школи» вимагає не тільки природних здібностей, таланту, а й великих розумових затрат.

Для студентів економічних вузів «Іноземна мова» є непрофільним предметом, і тому, щоб зробити процес навчання більш ефективним, викладач повинен чітко визначити роль і місце іноземної мови в житті і подальшій діяльності майбутнього економіста.

Спілкування іноземною мовою стає невід'ємним компонентом професійної діяльності, тому і зростає роль даної дисципліни. На сьогодні важливо не лише оволодіти навичками спілкування іноземною мовою, але й отримати спеціальні знання зі спеціальності.

Викладач іноземної мови у ВНЗ повинен не тільки надати студентам мовну підготовку, а й спрямувати їх на практичне використання іноземної мови поза аудиторією, тобто в професійній науковій та інформаційній діяльності. Необхідно розвинути у студентів компетенції і допомогти їм стати компетентними. Важливо вміти

переконати студентів у необхідності вивчення іноземної мови, привчити їх до систематичного навчання та навчити їх вчитися.

Вдосконалення педагогічної діяльності викладача передбачає індивідуальний підхід до кожного зі слухачів. Значну увагу необхідно приділяти їх здатності до самоорганізації. Крім того, необхідно формувати у студентів уміння планувати самостійну роботу.

Викладач мовних дисциплін не може викладати без постійного самовдосконалення в мові, без самоосвіти. Іноземна мова – не застигле явище, вона постійно змінюється. Вдосконалення знання мови і технологій його викладання – запорука успішної роботи викладача.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Іваненко Г.П., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

В умовах соціально-економічного розвитку суспільства вся система освіти повинна безперервно вдосконалюватись. Сучасні молоді спеціалісти повинні мати високий рівень кваліфікації та компетентності. Від нього залежить рівень конкурентоспроможності молодих спеціалістів.

Інтеграція в Європейське співтовариство, реалізація положень Болонської декларації, модернізація вищої освіти зумовлюють удосконалення організації навчального процесу, форм і методів навчання.

Виконання цих завдань вимагає пошуку шляхів вдосконалення навчально-виховного процесу, розробки нових методів та форм взаємодії викладача та студентів. Тому вища школа поступово переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навичок самостійної роботи. Вищі навчальні заклади мають готувати фахівців, компетентність яких визнавалася б не тільки в нашій державі, але й в усьому світі.

Надзвичайно важливого значення набуває проблема підготовки таких майбутніх фахівців, які були б здатні самостійно виконувати складні професійні завдання і не боялися впроваджувати в практику роботи все нове та ефективне. Головну роль у цьому відіграє самостійна робота студентів, яка є невід'ємною частиною сучасних технологій навчання.

Самостійна робота – це не лише одна з форм організації навчального процесу, але й ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності студентів.

Самостійна робота сприяє розвитку творчих здібностей студентів, забезпечує оптимальний режим роботи кожного студента відповідно до його індивідуально-психологічних здібностей та рівня підготовки.

Самостійна робота студентів є невід’ємною складовою навчального процесу. Мета самостійної роботи студентів – формування цілеспрямованості, самостійності як риси особистості, засвоєння знань, умінь, навичок щодо опрацювання фахової літератури, формування позитивного відношення до процесу безперервної самоосвіти.

Своєрідність дисципліни «Іноземна мова» полягає у формуванні умінь та навичок користування мовою як інструментом створення та підтримання міжособистісних зв’язків (спілкування з колегами, бізнес партнерами, клієнтами) та засобом отримання професійної інформації (робота з довідковою, науковою, навчальною літературою). Самостійність роботи студентів вимагає системного підходу. Вона має бути побудована на єдиній методологічній основі. Повинні бути чітко визначені зміст та мета самостійної роботи студентів, план, організаційно-методичне забезпечення, форми контролю.

Ефективність самостійної роботи забезпечується чіткою організацією та контролем самостійної роботи, створенням необхідних умов для самостійної роботи; доцільними методами і засобами навчання; навчально – методичним забезпеченням, тощо.

Одним з видів самостійної роботи є домашня робота. Сучасні навчально-методичні комплекси з іноземної мови містять матеріал для домашньої роботи, до якого включені вправи, які закріплюють пройдений матеріал в аудиторії (наприклад, тренувальні вправи з граматики).

Домашня робота може бути ланцюжком між аудиторними і поза аудиторними заняттями. Вона сприяє закріпленню вивченого і може використовуватись для знайомства з новим матеріалом, який буде вивчатися в аудиторії. Це можуть бути вправи з пошуку та засвоєння лексики, повторення та систематизація граматичного матеріалу. Студентам можна дати творче завдання, яке підготує їх до роботи в аудиторії: знайти матеріал (статті, ілюстрації тощо), який стосується теми наступного заняття.

Незалежно від форми й мети домашньої роботи, завдання мають бути різноманітними, цікавими, відповідати поставленій меті, бути

посильними для студентів. Велике значення при проведенні домашньої роботи має питання її ефективності. Домашня робота не повинна викликати негативного ставлення студентів. Студенти мають розуміти користь домашньої роботи, оскільки мотивація навчальної діяльності є запорукою успіху в процесі вивчення іноземної мови.

Важливою складовою управління навчальним процесом є контроль. Перевірка та зворотній зв'язок є невід'ємними складовими поза аудиторної самостійної роботи з іноземної мови. Технологія організації контролю містить в собі ретельний відбір засобів, вивчення етапів, розробку індивідуальних форм контролю. Можна застосовувати різноманітні форми контролю: самоконтроль за допомогою ключів; взаємоконтроль студентами; контроль викладачем шляхом перевірки виконаного чи проведення перевірочних тестів.

На жаль, ще не всі студенти готові реалізовувати принципи самостійної поза аудиторної роботи. Цей вид діяльності сприймається ними не як необхідність професійного й особистого вдосконалення, а як певне поза аудиторне навантаження, яке зводять до мінімуму. Тому у студентів необхідно виховувати усвідомлення того, що самостійне навчання – це спосіб самовдосконалення, робота над собою, розуміння необхідності, яка дозволяє студентам добровільно розвивати свої знання, здібності, уміння та творчий потенціал.

МЕТОД ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Китченко А.С., викладач-стажист, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

На сучасному етапі розвитку освіти використання мультимедійних технологій в навчальному процесі стало його невід'ємною частиною. Сприяють цьому багато факторів, в тому числі рівень компетентності викладачів в галузі інформаційно-комунікаційних технологій та висока зацікавленість учнів у використанні комп'ютерної техніки.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій дозволяють значно підвищити ефективність процесу навчання іноземної мови. Використання мультимедійних програм при навчанні лексики особливо актуально. Мультимедіа дозволяє одночасно проводити операції з нерухомими зображеннями, динамічними зображеннями (відеофільмами, анімованими графічними образами), текстом і звуковим

супроводом. Синхронний вплив на слух і зір людини підвищує обсяг і ступінь засвоєння переданої в одиницю часу інформації. Об'єктом даного методу є – процес навчання студентів іншомовної лексики за допомогою комп'ютерних технологій. Використання комп'ютера представляє певні зручності для викладача, оскільки він не має можливості принести на заняття всі потрібні йому предмети. Специфіка предмета «Іноземна мова» полягає у формуванні комунікативних компетенцій, тобто навчання різним видам мовної діяльності: говорінню, читанню, аудіюванню. Таким чином, з огляду на специфіку навчального предмета «Англійська мова», виділяємо основні аспекти роботи з ІКТ:

- семантизація лексичних та граматичних матеріалів;
- здійснення наочної і опорної підтримки;
- проведення проміжного і підсумкового контролю;
- використання презентації Power Point у творчій діяльності студентів.

Залучення ІКТ в практику навчання англійської мови є не тільки засобом підтримки мотивації, але і допомагає у вирішенні дидактичних завдань:

- формування вміння читання;
- поповнення словникового запасу студентів;
- підвищення пізнавальної активності студентів;
- вдосконалення їх знань з предмета;
- розширення їх кругозору.

Сучасні технології привертають увагу студентів і є одним з головних їхніх інтересів. Презентація допомагає проілюструвати будь-який виступ, як викладача, так і студента. Тому при роботі над проектом студенти активно використовують комп'ютер та Інтернет-ресурси. Зрозуміло, що кожен студент має свій багаж знань, умінь і навичок, і проекти відрізняються по змістовності і якості, але вони виконані у співпраці з однокласниками або викладачем. При цьому студенти бачать реальний практичний результат. Вони будують нові відносини. Свої роботи вони швидше пред'являють своїм товаришам, ніж викладачу. Тут важливо показати свої здібності, приховані таланти, знайти свою модель демонстрації, захистити свою позицію, думку. Проект допомагає перевірити рівень сформованості вміння читання і навичок усного мовлення, а так само розвиває у студентів уміння знаходити відповідну інформацію, відстоювати свою точку зору, творчо мислити.

Тим самим вирішуються такі соціальні та виховні завдання, як:

- розвиток творчого потенціалу;
- формування комунікабельності;
- підвищення ефективності самостійної роботи студентів;
- підтримка освітньої ініціативи здобувачів.

Головним критерієм при оцінці проекту є використання мовних засобів, але і комп'ютерне оформлення теж враховується. Викладач аналізує висловлювання студентів, стежить за тим, як засвоєна лексика, чи правильно вони вживають граматичні структури. Наявні помилки обов'язково розбираються, виправляються, а прогалини відпрацьовуються на наступних заняттях.

Отже у викладачів є можливість використовувати на заняттях різні технічні засоби, такі як комп'ютер, відео та аудіо апаратуру, Інтернет і багато іншого. А це дозволяє зробити заняття іноземної мови більш цікавими і продуктивними, підвищити у студентів мотивацію до вивчення іноземної мови. Адже використовуючи новітні технічні засоби, студент не просто вивчає іноземну мову, а й може повноцінно його використовувати на практиці. Нетрадиційні форми проведення занять дають можливість не тільки підняти інтерес студентів до вивчення предмета, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати роботі з різними джерелами знань. Такі форми проведення занять «знімають» традиційність заняття, оживляють думку. Однак необхідно відзначити, що занадто часте звертання до подібних форм організації навчального процесу недоцільно, так як нетрадиційне може швидко стати традиційним, що, в кінцевому рахунку, призведе до падіння в інтересу до дисципліни.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ВНЗ

*Коваленко Л.В., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

*Буленок С.М., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Граматиці відводиться особлива роль в курсі вивчення іноземної мови. Саме граматика є тією базою, без якої неможливе повноцінне використання іноземної мови, вживання її як засобу спілкування. Несформованість граматичних навичок є серйозною перешкодою у формуванні комунікативної компетенції.

При навчанні граматиці доводиться мати справу з протиріччями: вимоги до рівня володіння іноземною мовою постійно зростають, а кількість аудиторних годин, що відводяться на вивчення другої іноземної мови, незначні. Викладачі, хоча і використовують велику кількість вправ на формування граматичних навичок, але, результативність, як правило, невисока.

Головна мета навчання другій іноземній мові – формування комунікативної компетенції. Необхідність формування цієї компетенції в обмежений період часу обумовлює вибір комунікативно-когнітивного методу навчання, де когнітивний аспект підпорядковується комунікативному.

При поясненні граматичних явищ можна використовувати індуктивний шлях пояснення. Наприклад, запропонувати самостійно порівняти і визначити особливості відмінювання сильних дієслів, що змінюють кореневу голосну в теперішньому часі і слабких дієслів. Після пояснення правила доцільно його якимось чином узагальнити і бажано в незвичайній формі: у вигляді римування або зібравши всі винятки в одному слові. Наприклад, на зміну артикля в *Akkusativ* можна запропонувати наступне узагальнення: *der na den зміну, die i das збережи*.

Або для слів, які не впливають на порядок слів у складносурядних реченнях, можна запропонувати скорочення *UDOSA, de U - це und, D - denn, O - oder, S - sondern, A - aber*. Таке коротке, але емоційно сформульоване правило, значно полегшує його запам'ятовування.

Особливості процесу навчання студентів в немовних ВНЗ передбачає розробку спеціального комплексу вправ на формування граматичних навичок і граматичної компетенції.

Корисно визначити, які явища вимагають спеціального відпрацювання і на які компоненти граматичної структури необхідно звернути особливу увагу. Наприклад, утворення та використання форми минулого часу *Perfekt*. В утворенні та використанні даного граматичного явища в обох мовах існують великі відмінності. По-перше, сфера застосування. По-друге, утворення цієї граматичної форми.

В англійській мові в якості допоміжного дієслова використовується тільки одне дієслово *to have*, а в німецькій – два дієслова: *haben i sein*. Природно, вибір правильного допоміжного дієслова є трудностю для тих, хто вивчає німецьку мову.

Наступна проблема – порядок слів у реченні в німецькій мові. В даному випадку розташування допоміжного дієслова і Р II, яке прин-

ципово відрізняється від порядку слів в англійському реченні. Не менші труднощі являють собою так звані слова-маркери (вчора, минулого тижня, в минулому році і т.д.), які в англійській мові, служать орієнтиром для утворення простого минулого часу, а в німецькій мові можуть використовуватися і зі складним часом *Perfekt*. Велика проблема – правильне утворення форм Р II.

Основні форми сильних дієслів становлять великі труднощі, але їх потрібно долати випереджаючим навчанням. Оскільки це явище існує і в першій іноземній мові – англійській, то воно не викликає особливих проблем, однак вимагає чималих зусиль.

Полегшити цей процес може розучування віршів, в яких присутнє потрібне граматичне явище. Це важливий вид роботи, який в короткій і емоційній формі допомагає закріпити і автоматизувати навички вживання граматичного явища. Наприклад, для заучування форми Р II і дієслів-винятків, які використовуються з допоміжним дієсловом *sein*, можна вивчити считалочку:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Wo ist nur mein Freund geblieben?

Ist nicht hier, und ist nicht da.

Ist wohl in Amerika.

Можна також запропонувати невеличкий вірш:

Was ist geschehen? Was ist passiert?

Die kleine Lotte hat Bier probiert.

Другий етап – етап формування мовних граматичних навичок. Він найважливіший, оскільки з ним пов'язана автоматизація граматичних дій, без яких неможливе формування мовного досвіду. Основним фактором, що обумовлює успіх навчання мовленнєвій діяльності, є вправи, які моделюють її, формують, розвивають і удосконалюють мовні навички та вміння. Виділяють **три типи вправ** для навчання мовної діяльності: **мовні, умовно-мовні і справді мовні вправи**. Виділені етапи роботи і відповідні їм типи вправ повторюються в кожному циклі. Однак відмінності в обсязі і видах вправ пояснюється характером мовних явищ і виявленими труднощами.

Комплекс вправ починається з формування мовного навику.

Прикладом **мовних вправ** можуть служити вправи: вставте допоміжне дієслово, дайте відповідь на питання в *Perfekt*. Такі вправи присутні практично у всіх граматиках німецької мови.

Однак вправи в даному комплексі відрізняються тим, що в першій вправі автоматизуються тільки дієслова руху і зміни стану. У другій – тільки дієслова-виключення. У третій вправі представлені вже обидва варіанти дієслів.

Наступний тип вправ – **умовно-мовні вправи**. Вони імітують мовну комунікацію в навчальних умовах. Цей тип вправ є найбільш ефективним для цілеспрямованого формування мовних навичок. Основою для вправ є міні-діалоги, міні-тексти. Найчастіше це спеціально підготовлені тексти, в яких досліджуване явище зустрічається кілька разів. Причому ці тексти можуть використовуватися двояко. З одного боку, можна запропонувати вставити необхідні граматичні форми, а потім переключити увагу студентів з граматики на зміст тексту і тим самим перейти на новий рівень роботи. При цьому закріплення граматики відбувається як би непомітно для студентів і будується на розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності. Таким чином, ця вправа переходить з розряду умовно-мовних в розряд мовних вправ.

Таким чином, викладання граматики другої іноземної мови в немовному вузі має враховувати психологічні особливості і інтелектуальний рівень студентів, а також набутий ними досвід вивчення рідної та першої іноземної мови. Вони дозволяють інтенсифікувати і підвищити ефективність формування граматичних навичок, без яких неможливе формування комунікативної компетенції.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО БАЗИСУ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Краснюк С.О. старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Сьогодні важливим шляхом для модернізації освіти у багатьох країнах є оновлення змісту освіти та технологій навчання, узгодження їх із сучасними потребами, орієнтація навчальних програм на удосконалений компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його професійно-спрямованого запровадження, а саме: створення інноваційних деталізованих програм та кардинальне оновлення навчально-методичної бази на базі використання новітніх інтелектуальних інформаційних технологій.

У більшості освітніх систем економічно розвинених країн з високими освітніми показниками вищенаведені тези пов'язані з такими чинниками, як:

- перехід до нової форми сучасного суспільства - інформаційного суспільства, де значущою одиницею є не просто інформація, а вміння оперувати нею, застосувати її для власного розвитку, для життя, що потребує від громадян нових умінь та знань, що дозволяють швидко, мобільно та ефективно використовувати інформацію для підвищення власного добробуту, саморозвитку та навчання;

- встановлення більш високих, конкретних стандартів в освіті та в усіх галузях життя. Цього потребує ринок праці, у зв'язку з цим установлюються нові вимоги до навчальних дисциплін, до системи оцінювання навчальних досягнень, до якості освітніх послуг узагалі;

- відкриття кордонів між країнами та інтеграція освітніх систем до світового освітнього простору.

Усі національні освітні системи мають рамки кваліфікацій – у протилежному випадку не було б можливості сертифікувати досягнення студентів. Але більшість існуючих національних рамок кваліфікацій характеризуються в термінах процедур і формальних вимог, а не результатів навчання.

Реформування європейської вищої освіти відбувається відповідно до принципу збереження та погодження різноманітних національних систем освіти. Болонський процес не вимагає уніфікації та підпорядкування, різких революційних кроків, відірваних від національних контекстів. Важлива продумана, комплексна, гнучка, глобалізована стратегія еволюційного розвитку української освіти, націлена на підвищення її якості та конкурентноспроможності, приділяючи значну увагу професійно-технічній освіті в Україні (як чинника інвестиційної привабливості країни). При чому, мобільність є однією з ключових цілей і можливостей згаданої пропозиції.

Саме тому Україна підписала в свій час Лісабонську конвенцію, вступила до Болонського процесу, бере на себе зобов'язання щодо виконання практично всіх міжнародних домовленостей з питань освіти, науки та виховання молоді та студентів, але з урахуванням вітчизняного освітнього досвіду, потреб національної економіки та стратегії розвитку держави.

На основі проведених досліджень, можна зробити висновок, що компетенції досягаються після реалізації комплексу заходів для досягнення досконалості у виконанні конкретних методологічно-

практичних навичок, які дадуть змогу молодим людям адаптуватися в мінливому конкурентному світі.

На базі наявного досвіду у системі української освіти і з урахуванням виявлених проблем, можна рекомендувати почати удосконалення та адаптацію компетентнісного підходу до потреб вітчизняного народного господарства через:

- систематичні коопераційні комунікації із успішними галузями/підприємствами для актуалізації змісту навчальних курсів;
- розробку інтегрованих циклів дисциплін з урахуванням досвіду центрів підвищення кваліфікації як вітчизняних корпорацій так і іноземних;
- підвищення результативності навчально-виробничої практики через більш поглиблену, систематичну та науково-практичну участь керівників практики у поточній практичній діяльності студентів;
- підсилення результативності самостійної роботи студентів через розроблену систему мотиваційних важелів.

В умовах глобального уповільнення макроекономічної активності, підвищення глобальної ризикованості операцій на ринках товарів та послуг та депресії на ринку України важливість практично спрямованого, компетентнісного підходу на всіх рівнях освіти України є вкрай важливим. Причому таке спрямування повинно орієнтуватися не на підготовку фахівців для минулих (радянських) традиційних секторів економіки, а бути спрямованим на потенційні експорто-орієнтовані та інноваційні ринки товарів та послуг з метою покращення сальдо торгівельного балансу та стабілізації національної економіки.

Згаданий вище підхід до реформування всіх рівнів середньої, професійної та вищої освіти України здатен швидко і якісно підвищити конкурентний рівень продуктивних сил, що виведе продуктивні відносини України на рівень сталого економічного зростання після поточної системної політико-економічної кризи.

Список використаних джерел

1. Ф. Андрушкевич. Компаративний аналіз особливостей освітніх інновацій у системах освіти України й Польщі / Ф. Андрушкевич // Вища освіта України: теоретичний та науковометодичний часопис. 2011. № 4. С. 8387. Бібліогр. в кінці ст. (15) ГРНТИ 14.91 УДК 37.013.74(438) Рубрики: ПедагогикаВысшая школа за рубежомЕвропа
2. В. Андрущенко В., Губернський Л. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти. – К.: «МП Леся». 2008. – 516 с.

3. О. Барабаш. Становлення компетентнісного підходу у сучасній освіті. К 37.018.018.46;371.315;371.315.6 Педагогіка - Нова педагогічна думка [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19590-stanovlennya-kompetentnisonogo-pidxodu-u-suchasnij-osviti.html>
4. В. Бедь, М. Артьомова. Компетентнісний підхід в процесі модернізації ВНЗ Тематика: Освітній менеджмент і маркетинг - Журнал №5,2011 «укр.науковий журнал – Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації» – 43 с. [Електронний ресурс] режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/691>
5. Л. В. Буркова. Соціономічні професії: інноваційна підготовка спеціалістів у вищих навчальних закладах: монографія / Л. В.Буркова. - К.: Інформаційні системи, 2010. – 278 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

*Кулаженко О.П., викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

*Клименко Т.І., старший викладач кафедри сучасних європейських
мов КНТЕУ*

Педагогічна майстерність представляє собою вияв високого рівня педагогічної діяльності, яка ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді.

Критеріями, за якими можна оцінити рівень педагогічної майстерності викладача є гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність та творчість. Безумовним критерієм, без якого така діяльність неможлива, є досконале володіння предметом викладання, тобто іноземними мовами, та постійне їх вдосконалення.

В контексті викладання іноземних мов, доцільно виділити наступні елементи педагогічної майстерності:

1. Гуманістична спрямованість діяльності, яка є найголовнішою характеристикою майстерності педагога, що будується на основі ціннісних орієнтацій: на себе (самоутвердження); на засоби педагогічного впливу (коли найважливіше для педагога – виховні ідеали, виховні заходи та методика їх здійснення); на студентів

(допомогти їм адаптуватися як до власного соціального середовища, так і до того, основну мову якого вони вивчають); на мету педагогічної діяльності.

2. Професійна компетентність, професіоналізм. Зміст професійної компетентності становлять глибокі професійні знання, навички та вміння, професіоналізм у галузі психології та педагогіки, досконала методика навчання.

3. Педагогічні здібності – сукупність психічних особливостей викладача, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю і її ефективного здійснення.

Головною здібністю, що об'єднує всі інші, є толерантність, тобто чутливість до студентів, як до особистостей, які формуються. З нею тісно взаємодіють комунікативність, перцептивні здібності, емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування, креативність, впливовість. Розглянемо їх докладніше:

- комунікативність — професійна здатність викладача, що характеризується потребою у спілкуванні, готовністю легко вступати в контакт, викликати позитивні емоції у співрозмовника й відчувати задоволення від спілкування;
- перцептивні здібності — професійна проникливість, пильність, педагогічна інтуїція, здатність сприймати і розуміти іншу людину.
- динамізм особистості — здатність активно впливати на іншу особистість;
- емоційна стабільність — здатність володіти собою, зберігати самоконтроль, здійснювати саморегуляцію за будь-якої ситуації, незалежно від сили зовнішніх чинників, що провокують емоційний зрив;
- оптимістичне прогнозування — прогнозування розвитку особистості з орієнтацією на позитивне в ній і перетворення всієї структури особистості через вплив на позитивні якості;
- креативність — здатність до творчості, спроможність генерувати незвичні ідеї, відходити від традиційних схем, швидко розв'язувати проблемні ситуації.

4. Педагогічна техніка (мистецтво, майстерність, уміння) – сукупність раціональних засобів, умінь та особливостей поведінки викладача, спрямованих на ефективну реалізацію обраних ним методів і прийомів навчальної роботи. За відсутності або недостатнього її розвитку інші елементи педагогічної майстерності залишаються нереалізованими.

Відповідно до названих критеріїв можна визначити декілька рівнів оволодіння педагогічною майстерністю викладачем іноземних мов:

1. Елементарний рівень. У викладача наявні лише окремі якості професійної діяльності. Найчастіше — це володіння знаннями для виконання педагогічної дії, володіння предметом викладання тощо.

2. Базовий рівень. Викладач володіє основами педагогічної майстерності: педагогічні дії гуманістично зорієнтовані, стосунки зі студентами розвиваються на позитивній основі, добре засвоєно предмет викладання, навчальний процес має повне методичне забезпечення.

3. Досконалий рівень. Характеризується чіткою спрямованістю дій викладача, їх високою якістю, діалогічною взаємодією у спілкуванні. Педагог самостійно планує й організовує свою діяльність на тривалий проміжок часу, маючи головним завданням не тільки засвоєння студентами мовленнєвих знань та навичок, а й їх особистісний розвиток.

4. Творчий рівень. Характеризується ініціативністю і творчим підходом до організації професійної діяльності. Викладач самостійно конструює оригінальні педагогічно доцільні прийоми взаємодії, спираючись на рефлексивний аналіз. Сформовано індивідуальний стиль професійної діяльності.

Існуючі дослідження показують, що професіоналізм діяльності в педагогічній практиці проявляється у творчій готовності особистості до продуктивного вирішення майбутніх професійних завдань і формування у викладачів того рівня конкурентоспроможності, що дозволить їм активно включитися в освоєння професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Вовченко С. А. Педагогічні та методичні проблеми формування особистості студента // А. С. Вовченко. — Організація навчально-виховного процесу: 3 досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. — 2005. — Вип. 6. — С. 29–38.

2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навчальний посібник // І.А. Зязюн, Н.Г. Базидевич, Т.Г. Дмитренко та ін. — К.: Вищ. шк., 2006. — 606 с.

3. Цимбалюк І. Педагогічне спілкування: цілі та цінності // І. Цимбалюк. — Управління освітою. — 2003. — № 7. — С. 8–13.

TEACHING LEGAL ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE

*Кушевська Н.М., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ, магістр міжнародного права*

Traditionally, Legal English is widely used by lawyers and legal professionals, whether they work in private or public institutions and organizations. Legal English has attracted increasing interest and awareness, especially because English is predominantly the language of international legal practice. Legal English must be seen in the overall context of English for Specific Purposes (ESP).

Legal English, both in its oral and written form, comprises specialized terminology that creates difficulties not only to native speakers, but also to foreign users. Among all the other ESP areas Law is one of the most complicated and intricate ones due to the terminology, differences in law systems and hence the difficulty in interpreting and describing notions, terms, phenomena, legal processes and procedures. From the linguistic point of view the transfer of the meaning and interference with the other languages and mother tongue present major difficulties for both teachers and learners. Being a non-native teacher of Legal English, I must admit that the most time consuming activity of my preparation is terminology mining. Any foreign language teaching is a bilateral process. As any other subject it includes in the integrity the teaching activity of a teacher and academic activity (learning a language) of a student aimed at mastering the language.

The major dilemma in ESP teaching is Language or Content. It has become clear that Legal English can be taught only provided the background of professional knowledge has already been given to the students. It is clear that basic knowledge in Law, the introduction to various legal professions should be acquired by the teacher to be competent in all tasks and comparative analysis assignments by means of which he/she plans to teach his/her students. Alongside with the knowledge in Law the teacher should obtain communicative (consisting of linguistic, language, socio-cultural skills) and professional (consisting of planning skills, needs analysis skills, organizational, research, assessment and evaluation skills) competences without which no specific knowledge will help to succeed. All the above said impose high responsibilities on a teacher has a big effect on his/her working load and time. A highly qualified teacher will keep in mind its integral components absolutely necessary for the future legal professionals:

- linguistic competence (formal knowledge of lexis, grammar, phonetics and corresponding skills),
- socio-linguistic competence (the ability to choose language forms and repertory according to the context and style,
- socio-cultural competence (the ability to carry on a dialogue not just between two individuals but between cultures),
- strategic competence (speech organization, , rhetoric skills),
- discourse competence (setting up goals and achieving them, logical techniques and practices),
- social competence (willingness to communicate, self-confidence, reflection ability and tolerance).

Typically, Legal English teachers try to teach the writing skills in a number of ways: mostly by showing models of good examples of writing, and by putting comments on students' papers. The goal is for the students to produce legal texts that will appear to be authentic to members the target legal culture. Students try to produce formally authentic documents, but they are missing much of the background knowledge that would let them produce documents that would seem substantively authentic to members of the target discourse community.

It should not be a surprise, then, that students often report that they are unsure what to do or how to evaluate for themselves whether they have created successful texts. Students fell that they are simply guessing about what they should write. In fact, they are doing just that:

1. The Legal English teacher makes up a very simple set of facts that pose very simple legal questions.
2. Students then do some very simple legal research to find legal sources, usually case, that address the legal issue.
3. The Legal English teacher then gives students to draft office legal memorandum.
4. Often there is a lot of discussion of the formal features of the document, where the students will analyze the law.
5. With this background, the student tries to produce an example of this target text, using the facts that he/she has been given and the research that he/she has done.
6. The Legal English teacher then makes comments on the student's draft, and the student re-writes the text. The comments are typically on various aspects of the skills: legal reasoning; structural organization; grammar and citation form.

The teaching in itself should motivate students to such autonomy, active learning and conscious assessment of their language experience and in case of necessity to its conscious correction. Certain teaching technologies should be used enabling students to involve their own efficient strategies. However, creative tasks, project making, situations in which a student has to take responsibility for the overall performance and quality of the team task provide a favorable context for building up the ability of autonomous learning and communication in a foreign language.

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Латигіна А.Г., доцент, завідувач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Шашенко С.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Сьогодні у вищій школі принципового значення набуває переосмислення поняття освіченості, що характеризується тепер не тільки збільшенням «суми» конкретних знань, умінь і навичок, на досягнення якої традиційно спрямований навчальний процес у вищому навчальному закладі, але й урахуванням ціннісної орієнтації суспільства в цілому й особистості фахівця зокрема, підвищенням конкурентоспроможності останнього за рахунок уміння адаптуватися до суспільно-економічних умов, що швидко змінюються, інтегруватися в сучасний культурно-інформаційний контексті. Тому формування професійно значущих комунікативних умінь і навичок усвідомлюється як важлива і необхідна складова комплексної підготовки фахівця, його загальної і професійної культури.

Для майбутніх фінансистів, економістів, товаровознавців, банкірів практичну значущість мають навички й уміння грамотного й ефективного використання мовних засобів для здобуття, оброблення, продукування і ретрансляції спеціальної інформації у відповідності з потребами сучасного суспільства.

Отже, виникає потреба удосконалення і пошуку таких форм навчання, які здатні створити умови для самореалізації, саморозвитку, а також для набуття студентами навичок самоосвіти.

Роль мови в освіті є значною, а лінгвістична підготовка сприяє оволодінню студентами і культурою мовленнєвої поведінки, і усіма видами мовленнєвої діяльності.

Процес мовної підготовки студентів має такі складові:

- зовнішнє середовище (формує соціальне замовлення на підготовку фахівця і визначає вимоги до рівня його професійних знань);
- освітнє середовище (включає спеціальну галузь знань з профілю підготовки фахівця);
- компетенції (інформаційну, лінгвістичну, професійну)

Серед основних аспектів розвитку мовної компетенції ми виокремлюємо:

- а) створення умов, які формуватимуть інтерес до лінгвістичної теми;
- б) урахування вікових, психологічних особливостей студента;
- в) пріоритет таких форм навчання, які спрямовані на розвиток;
- г) намагання побачити у мовному явищі проблему і спроба її вирішити;
- д) різноманітність форм навчання, вибір найбільш ефективних методик.

У всі часи викладачів цікавило питання: як навчати мови, щоб процес засвоєння знань був цікавим, легким і корисним?

Педагогічна наука сьогодні має потужний арсенал таких методів та форм навчання, які допомагають не пасивно засвоювати інформацію, а відчувати себе її творцем та дослідником. Ці методи отримали назву активних, творчих або методів педагогічного стимулювання і стали складовою інноваційних навчальних технологій. Їх використання свідчить про високий рівень педагогічної майстерності викладача. Активні методи та форми навчання допомагають педагогам залучити студентів до творчості, колективного пошуку істини, зрештою, подарувати задоволення від процесу та результатів навчання.

Досвід участі студентів у диспуті, навчальній дискусії, конкурсах, рольових дидактичних іграх, презентаціях в обстановці співробітництва та емоційного піднесення здатний докорінно змінити їхнє ставлення до вивчення мови як до необхідного, але не дуже цікавого, рутинного процесу.

Саме інтерактивне навчання, на нашу думку, і сприяє вирішенню проблеми підвищення мотивації до вивчення філологічних дисциплін.

Інтерактив, заснований на взаємодії викладача і студентів, сприяє вирішенню низки дидактичних і виховних завдань, а саме:

- залучення до навчальної діяльності кожного студента;
- створення ситуації успіху;
- сприяння особистісному утвердженню студента в середовищі однолітків;
- формування внутрішньої мотивації того, хто навчається.

Розвиток навчально-пізнавальної діяльності, активності та самостійності студентів здійснюється через лекції, книги, консультації, практичні заняття, заліки, іспити тощо.

З досвіду роботи зазначимо, що, оволодіваючи навичками інтерактивного навчання, студенти активно застосовують їх у своїй подальшій діяльності.

Таким чином, мовна підготовка в реальній педагогічній практиці дасть змогу підготувати студента і як особистість, і як конкурентоздатного фахівця.

ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ІНСТРУМЕНТІВ

*Лисак О.Б., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Як і будь-яка навичка, оволодіння новими методами, технологіями та інструментами потребує часу і зусиль. Проаналізуємо, які переваги має викладач, що володіє такими технологіями. По-перше, використовуючи онлайн інструменти, викладач стає ближчим до студентів, для яких характерне щоденне використання пошукових сайтів, соціальних мереж і т.д. Та і під час занять студенти нерідко використовують мобільні пристрої, планшети для листування, пошуку слів та інформації в Інтернеті. Отже, якщо технології вже прийшли в клас, чому б не використати їх для перетворення навчання на більш інтерактивне? По-друге, деякі інструменти, які буде розглянуто, дозволяють створити навчальні матеріали багаторазового використання. Це, в свою чергу, дозволяє зменшити час на підготовку до заняття. Розглянемо деякі онлайн інструменти, що можна використовувати під час викладання англійської мови.

Створення веб-квестів. Веб-квест(webquest) в педагогіці — це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Уперше ця модель проектної діяльності була представлена викладачем університету Сан-

Дієго (США) Берни Доджем і Томом Марч в 1995 році. Учителі всього світу використовують цю технологію як один із способів успішного використання Інтернету на уроках.

До того ж, так звані навички 21 століття, необхідні для саморозвитку та успішного працевлаштування вимагають від студентів медіа грамотності, технологічної грамотності, а також навичок вирішення проблем та критичного мислення (media literacy, technology literacy, problem-solving, critical thinking). Відомо, що сучасна молодь із дитинства володіє навичками використання технологій, в той же час їй часто не вистачає навичок критичного мислення, щоб правильно оцінити знайдений матеріал. Використання веб-квестів під час занять дозволяє розвинути вказані навички.

Портал Zunal (www.zunal.com) надає можливість створення, зберігання та редагування веб-квестів, що складаються з наступних частин: вступ, завдання, процес, оцінювання, висновок. До веб-квесту можна прикріплювати будь-які файли – аудіо-, відеоматеріали, текстові файли і т.д.

Створення рубрик. Рубрики – новітні методи оцінювання, які використовуються для оцінювання за певними критеріями. Рубрика складається з набору критеріїв. Для кожного критерію надається декілька рівнів описів. Для кожного з цих рівнів призначається оцінка у вигляді числа. Попередній рахунок вираховується як сума оцінок всіх критеріїв. Кінцева оцінка вираховується через порівняння фактичного результату з найкращим/найгіршим який міг би бути.

Перевагами рубрик під час оцінювання є: справедливе та прозоре оцінювання з точки зору викладача та студента, можливість повторного багаторазового використання та подальшого редагування, залучення рубрик під час само- та взаємооцінювання.

RubiStar (<http://rubistar.4teachers.org>) – це онлайн інструмент, що безкоштовно дозволяє вчителям створювати, редагувати та зберігати рубрики, а також ділитися ними. Наявність вже готових критеріїв та оцінок для них дозволяє створити рубрику з мінімальними зусиллями, вчителю потрібно лише обрати критерій та за необхідності відредагувати оцінки. Після цього рубрика готова до використання.

Використання відео- та аудіо-матеріалів. Окремо хотілося б зупинитися на використанні подкастів як матеріалів для аудіювання. З технічного погляду Podcast — цифровий медіа-файл або низка таких файлів, які розповсюджуються інтернетом для відтворення на портативних медіа-програвачах чи персональних комп'ютерах. За

змістом вони можуть нагадувати радіо-шоу, звукову виставу, містити інтерв'ю, лекції чи будь-що інше, що належить до усного жанру. Термін «podcast» є поєднанням назви портативного програвача музики iPod та слова broadcast. На відміну від слухачів радіо, які слухають те, що їм пропонує радіостанція, подкастинг дозволяє обрати самотійно, що особа хоче слухати чи дивитися. І найголовніше – саме у той час, коли це зручно.

Англomовні подкасти зазвичай безкоштовні, їх легко скачати на ноутбук чи телефон, можна обрати з різноманіття тем та рівнів, іноді доступні завдання та пов'язані відео. Подкасти можуть виступати в ролі самотійного завдання для розвитку навичок аудіювання, а також бути основою в дискусії, письмові завдання і т.д. Рекомендуємо наступні джерела: Podcasts in English, Voice of America, British Council and BBC podcasts.

Перегляд відео матеріалів додає особливої родзинки заняттям з англійської мови, в той же час це потребує додаткових технічних засобів. За умови відсутності таких засобів, перегляд відео може бути домашнім завданням з подальшим обговоренням на занятті. Джерела відкоматеріалів: TED talks, Simple English Videos, Film English, блоги Sonia's travels, Learn English with Ronnie і т.д.

ПЕРЕКЛАД ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИВЧЕННЯ МОВИ

Ломоносова Т.В., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Бурхливий розвиток науки і техніки ХХ-ХХІ століття спричинив появу великої кількості науково-технічної інформації, що в свою чергу змінило значення та призначення науково-технічного перекладу. Перекладання – це складний процес розуміння, аналізу та відтворення інформації засобами іншої мови. Для успішного та результативного перекладання не достатньо лише навчання вмінь вільно читати, розуміти та правильно перекладати науково-технічну літературу; вивчення лексичного матеріалу та граматичних особливостей двох мов. Це певний вид перекладацької діяльності, основу якого складають творчі розумові здібності перекладача. Як зауважує О. Яременко: «Переклад, що супроводжується всебічним аналізом матеріалу на всіх мовних рівнях, створює широку і міцну базу знань, розвиває «чуття» мови й підвищує інтерес до предмета дослідів». Оскільки переклад – це передавання змісту того, що було висловлено, то перекладаються не слова,

(цифра), nation (народ, країна), popular (народний), artiste (художник) та інш.

Для перекладачів існує ще одна проблема – калька. Калькування як мовне явище існує стільки, скільки існують мовні контакти, і немає в світі такої мови, в якій не було б кальок. Кальку у перекладознавстві сприймали як результат буквалізму. Так, ще й досі можна почути цитату з роботи О.Кундзича: «Калька не тим страшна, що вона дослівна, а тим, що вона суконна, бо калька – це не є думка, висловлена словами, – це слова, які мають скласти думку. Іноді вони складають думку, іноді не складають, а найчастіше складають думку не зовсім ту або й зовсім не ту, що в оригіналі. Калька неодмінно призводить до неточності художнього слова – тим вона й суконна... Але неточність художнього слова – не єдина якість кальки. В ній і штучність слів у фразі, і викривлення думки, і зміна тону...».

Слід підкреслити, що в піднесенні культури мови надзвичайно велику роль відіграють словники різних типів і призначення, насамперед це словники, у яких подано розгорнуту семантичну, стилістичну й граматичну характеристики вміщеної лексики й фразеології, наведено численні приклади слововживання й словосполучення тощо. Перекладні або двомовні словники, фразеологічні та синонімічні словники, термінологічні й енциклопедичні, орфографічні та орфоепічні тощо. Фахівець повинен бути обізнаний в області науки і освіти, в якій працює, а також володіти і оперувати всім багатством рідної мови, та мови на яку (та з якої) перекладається.

ВИКОРИСТАННЯ ПОДКАСТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Мойсієнко О. Б., старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Семідоцька В. А., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Навчання іноземних мов, зокрема англійської мови, стає необхідною складовою для отримання повноцінної професійної освіти. Розвиток вищої освіти пов'язують з потенціалом новітніх засобів навчання. Організацію самостійної роботи з використанням мультимедійних засобів можна розглядати як важливу складову

інтенсифікації і оптимізації навчального процесу викладання іноземних мов.

У сучасній методиці викладання англійської мови існує багато розробок щодо використання ресурсів Інтернету (веб-сайтів, соціальних мереж, електронної і аудіо-пошти, електронних енциклопедій, блогів і телекомунікаційних проектів, відео-конференцій, подкастів, чатів, відео-чатів, аудіо-чатів, сесій, форумів та ін.).

Серед блогів існує особливий тип – аудіоблоги, або так звані подкасти (від англ. Podcast). Слово podcast походить від слів iPod (MP3 плеєр) і broadcast (радіомовлення, трансляція). Подкастинг – це створення та розповсюдження аудіо файлів в MP3-форматі в інтернет-мережі, які можна прослухати online чи завантажити в MP3-плеєр. Існує також термін vodcast – це формат розповсюдження відео- та аудіо-контенту через Інтернет. Завдяки технологіям подкастингу користувач може підписатися на ті подкасти, які йому необхідні і які потім будуть автоматично оновлюватись і завантажуватись на його комп'ютер чи пристрій, який з ним синхронізується. Мета подкастингу – можливість створення свого власного аудіоблогу, де користувач може розміщувати свої власні записи. Головна відмінність подкаста від живої трансляції – це можливість прослухати його у зручний час у зручній обстановці. Подкаст стандартизується на основі протоколу RSS (really simple syndication), що з англійської означає «дійсно проста розсилка». RSS – формат, який використовується для передачі змісту веб-сайтів, контент яких швидко змінюється. Серед інших переваг цієї технології слід зазначити те, що усі програми безкоштовні для слухачів і процедура підписки дуже проста. Можна підписатися на певний RSS-канал і отримувати інформацію з тематики, що визначається користувачем.

Однією з найважливіших цілей у навчанні іноземних мов є навчання розуміти мову «на слух». Відсутність прослуховування текстів під час занять може привести до того, що студенти не зможуть розуміти живу мову поза межами аудиторії. Використання аудіо матеріалів може значно поліпшити підготовку студентів до ситуацій реального спілкування. Методика, при якій студенти багато разів слухають різні тексти на теми, що їх цікавлять, сприяє більш глибокому розумінню мови, що вивчається. Але ця методика потребує поступової зміни тем, що має на меті розширення мовної компетенції в цілому.

Популярними ресурсами подкастів англійською, німецькою і французькою мовою є:

<http://podcast.cnn.com/> ,

<https://learnenglish.britishcouncil.org/en/elementary-podcasts/> ,
<http://www.bbc.co.uk/podcasts/genre/learning> ,
<http://www.podcastsinenglish.com/pages/levelbusiness.shtml> ,
<http://learningenglish.voanews.com/section/level-three/4078.html> ,
<http://www.dw.com/de/deutsch-lernen/podcasts-newsletter/s-11696>,
<http://enseigner.tv5monde.com/> .

Необхідно також зазначити, що в сучасному світі з розвитком взаємозв'язку між різними країнами і виникненням нових сучасних технологій актуальним є питання мобільності студентів. Перед викладачем іноземної мови постає завдання навчити студента спілкуватися на рівні, що відповідатиме вимогам і критеріям на міжнародному ринку освіти і праці. Саме тому володіння інноваційними методиками навчання, зокрема з застосуванням ІТ-технологій, стає таким важливим для викладача іноземних мов.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ У ДАНІЇ ЯК ОДИН ІЗ КРОКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Нежива О. М., кандидат філософських наук, старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Освіта є першою перевагою держави і суспільства у Данії. При цьому слід зауважити, що структура датської системи більш стрімко розвинулася будучи більш плюралістичною, складною і фрагментарною, з власною динамікою і механізмами, що забезпечують гомогенізацію та розбіжність, співпрацю та конкуренцію. Система включає в себе великий ряд установ різного розміру, профілю і традиціями, які в даний час конкурують. Крім того, передбачається, що навчання у вищих навчальних закладах в Данії повинно охоплювати методи, які можуть розвиватися незалежність студентів і здатність створювати інновації.

Освітні установи можуть запроваджувати положення навчальних програм, у яких передбачено, що студенти зобов'язані брати участь у навчанні та проходити зріз знань. Оскільки, основною метою зрізу знань є оцінення в якій мірі, кваліфікація студентів відповідає цілям, компетенції та академічним вимогам, які передбачені в програмі, навчальному плані та ін.

Також оцінка результатів навчання у ВНЗ протягом навчання за програмою бакалавра повинні бути індивідуальними. Програми повинні

містити різні форми зрізу знань, які повинні відображати зміст і методи викладання. Вони можуть бути:

- усні, письмові та практичні тести;
- комбіновані тести;
- участь у дослідженнях, практичних експериментах і т.д.;
- проекти орієнтованих курсів, можливо, за межами університету в Данії, так і за кордоном;

Крім того, щоб перейти з першого курсу на другий курс студенти повинні скласти іспит. Адже студенти, котрі навчаються перший рік в університетах, повинні обов'язково пройти зріз знань, які затверджені навчальним планом. Звичайно, це випробування проходить у формі тестів, які повинні відображати зміст і методи роботи. Тести повинні бути організовані у вигляді окремих тестів для того щоб оцінити кожного студента індивідуально. Якщо студент не зміг пройти дане випробування, то він може зареєструватися для нової спроби у серпні. Студенти можуть максимально реєструватись тричі для випробувань. Проте, навчальний заклад може дозволити реєструватися четвертий або п'ятий раз, якщо вагомі обставини вимагають цього. Оскільки, студенти повинні пройти тести в кінці першого року, щоб продовжити навчання за вибраною програмою наступному році.

У програмах, які пропонуються державною мовою, випробування повинні бути датською мовою, якщо тільки це не є частиною мети тесту, щоб документувати навички студента в іноземній мові. Тим не менш, випробування може бути зроблене шведською або норвезькою мовами, а не датською мовою.

Професійна програма бакалавра складається з зовнішніх, так і внутрішніх тестів. Програма має (принаймні) містити наступні три випробування:

Один внутрішній або зовнішній тест, який проводиться до кінця другого семестру, і який повинен документально підтвердити, що студент досяг цілей навчання, які були передбачені для першого року навчання.

Один внутрішній або зовнішній тест, який повинен бути пройденим студентом після завершення практичного навчання програми, і який має документально підтвердити, що студент досяг цілей навчання, які були передбачені для практичного навчання.

Один зовнішній тест при завершенні проекту бакалавра, який разом з тестом після практичного навчання та інших тестах програми повинні документально підтвердити, що освітні цілі навчання були досягнуті.

Перевірка рівня знань, умінь та навичок при завершенні навчання у вищому навчальному закладі складається з проекту і усного іспиту.

Також, слід відзначити, що оцінення результатів знань студентів у Данії проводилося за 13-бальною системою до 2007 році. Потім була прийнята нова 7-бальна система, яка відповідає стандартам ECTS-шкалі та складається з 7 різних оцінок у межах від 12 до 3, де 12 балів - це максимальна оцінка. Ця нова система оцінення являє собою залишок старої системи.

Отже, у Данії велику увагу приділяють саме оцінення результатів навчання, що призводить до поліпшення якості освіти і як результат цього є те що велика кількість іноземних студентів, які є вихідцями з Норвегії, Німеччини, Швеції, Румунії, Литви тощо, приїжджають навчатись у Данію, ніж датські студенти виїжджають навчаються за кордон.

ЗАСАДИ НАДБАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Образ О.Г., доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Нині кожен студент знає, бачить і відчуває, що володіння іноземною мовою значно розширює горизонт пізнання і є запорукою успішного працевлаштування та кар'єрного зростання. Звідси вмотивований інтерес до досконалого оволодіння англійською мовою, а також другою іноземною мовою. Звичайно, студентська аудиторія не є однорідною, кожен з учасників навчального процесу має якісь первинні знання чи базові уявлення про предмет, кожен є особистістю з первинними здібностями і преференціями, певною психоемоційною структурою. Саме тому викладачеві варто пам'ятати, що будь-яке навчання є особистісною конструкцією, яка запускається в хід та супроводжується викладачем, при цьому викладач постійно намагається орієнтуватися на кожного індивіда.

У ході навчального процесу не варто плутати поняття «інформація» і «знання». Інформація – це те, що дає читання та виклад базових предметів. Знання може спиратися на інформацію, але тоді її треба «перетравити», опрацювати і зуміти засвоїти її таким чином, щоб вона стала знанням. Однак, індивідуальні знання студентів, що

сформувалися шляхом роботи власного інтелекту, виходячи зі спільної інформаційної бази, не будуть цілком однаковими.

Головною передумовою проведення успішного навчання є здатність викладача створити належну емоційну обстановку (той, хто навчається має почувати себе «як вдома», «на ти» з усім тим, чого навчають). У поєднанні з когнітивним аспектом (розуміння того, чому вчишся) і оперативним аспектом (послуговуватися тим, що вивчив) – це стане запорукою успіху. Зважаючи на те, що у процесі навчання є певний елемент примусу (нав'язування студентові певної моделі засвоєння знань), виникає необхідність збоку викладача створити клімат довіри і неупередженого ставлення, сприяти тому, щоб студенти працювали в обстановці взаємоповаги, доброзичливості і підтримки одне одного. Одночасно не варто применшувати роль оцінювання знань, але робити це так, щоб студент не сприймав це як елемент тиску, навіть як спосіб покарання.

Викладачеві належить також дотримуватися того постулату, що надаючи цінності тому, що студент вивчає, викладач тим самим найкращим чином допомагає це вивчити, працюючи над «складним»: краще допомогти студентам пережити складні ситуації, ніж спрощувати ці ситуації для того, щоб вони змогли пережити їх самотужки і, головне, допомогти їм віднайти стратегії, щоб подолати ці труднощі.

Усяке навчання спрямоване на те, щоб усунути перешкоди, що трапляються на шляху того, хто навчається. Перешкоди в засвоєнні мовленнєвого матеріалу називаються «епістимологічними», бо вони внутрішньо притаманні тому матеріалу, який належить засвоїти. Отже, перед викладачем постає необхідність виявлення можливих перешкод, що містяться у самому предметі пізнання того, яким чином належить допомогти тим, хто навчається їх долати. Саме це і становить основу педагогічних знань і досягнення майстерності.

Викладачеві варто пам'ятати, що нову мову (іноземну) вивчають не так, як вивчають рідну. Оволодівати мовленнєвими знаннями можна лише тоді, коли є опора на те, що вже знаєш. Отже, не варто виключати з процесу навчання рідну мову. Тому славнозвісний принцип «повного занурення» аудиторії в іншомовне середовище велика помилка, тому, що позбавляє того, хто навчається можливих точок опори на попередньо здобуті знання. Така ситуація штучного обмеження в інструментарії пізнання ставить того, хто навчається, у дуже скрутне становище, це можна прирівняти до того, що людину спонукають подолати рівчак з зав'язаними хусткою очима. Але тут прихильники аудіо-візуального

методу обурюються: отже, треба повернутися до традиційного методу застосування перекладів. Ні, анітрохи.

Переклад, як відомо є складовою діяльності рідної мови, що лише трішки зачіпає процес вивчення іноземної мови. Те, що ми пропонуємо означає просто задіяти мета когнітивну функцію, необхідну для розуміння і, отже, набуття знань і умінь. А, виходячи з того, що зазначена функція може діяти лише рідною мовою, просто таки необхідно на неї спиратися, щоб можна було обмінюватися думками і враженнями від того, що уже собі відкриваєш, що почув, що, на твою думку, зрозумів і як саме ти його зрозумів. Без цього обміну не може навіть мовитися про справжнє навчання.

В іноземній мові усне мовлення набагато складніше, ніж письмова мова. Очевидно зі студентами, котрі вміють читати рідною мовою, варто відпрацьовувати навички усного мовлення і письма одночасно. Між тим, що говориться і тим, що пишеться і пізнається при читанні немає паралелізму. В жодній мові світу письмо не відтворює вимову. Воно завжди втілює значення, з тими мовами включно, котрі більш, ніж французька, віддзеркалюють відповідність між фонографічною системою, щоб передати смисл. Отже, оволодівати знаннями треба одночасно і комплексно. Для формування адекватного сприйняття звукового і текстового матеріалу належить гармонійно поєднувати роботу з аудіювання усного і письмового відтворення, зіставлення автентичного і відтвореного тексту.

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Погорєлова Т.Ф., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Педагогічна майстерність це сукупність професійної компетентності, педагогічної техніки, загальної культури та якостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності викладача. Педагогічна майстерність передбачає високий рівень застосування викладачем педагогічних і психологічних компетенцій в межах власного фаху.

Основними показниками майстерності викладача є висока організованість, точність, надійність, креативність і ефективність діяльності.

Теоретичні засади формування педагогічної майстерності викладача вищої школи розроблені в працях Я. А. Коменського, І. Дістервега, К. Д.

Ушинського, А. С. Макаренка, А. І. Архангельського, С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, І.Ф. Кривоноса, І.П. Підласого.

До ключових педагогічних компетенцій викладача вищого навчального закладу будь якого фаху відносять наступні:

- гностичні – вміння пізнавального, дослідницького й аналітичного характеру;
- проєктивні – вміння планувати та прогнозувати результати навчально-виховної діяльності;
- конструктивні – здатність практично реалізувати модель спланованої діяльності;
- комунікативні – вміння взаємодіяти зі студентами, передавати їм відповідну навчальну інформацію;
- організаторські – здатність направляти, координувати та контролювати ефективність навчальної діяльності;
- креативні (творчі) – створення оригінальних педагогічних методик і технологій;
- рефлексивні – здатність до усвідомлення та аналізу власної професійної діяльності.

З урахуванням специфіки предмету «Іноземна мова» слід додати такі компетенції як мовна, мовленнєва та соціокультурна.

Є.І. Пассов зазначає, що сучасна концепція іншомовної освіти має базуватись на інтегрованому навчанні мові та культурі країни, мова якої вивчається, на діалозі рідної та іноземної культур.

Полікультурний підхід до викладання іноземних мов стає пріоритетним, оскільки дає можливість сформувати у студентів не тільки мовну та мовленнєву компетенції, а й відчуття себе частиною світового співтовариства та значно розширити свої соціальні та інтелектуальні горизонти.

Завданням сучасного викладача іноземної мови є формування умінь використовувати іноземну мову як інструмент міжкультурної комунікації. Тенденції розвитку світової економіки доводять невідворотність шляху інтеграції та розвитку міжкультурних зв'язків, тому полікультурний компонент має стати важливим елементом професійної компетентності студентів.

Отже сучасний викладач іноземних мов має володіти широким спектром знань в галузі професійних, психолого-педагогічних, соціальних та світоглядних наук, інформаційних технологій, дидактичних умінь, навичок творчої діяльності, але найбільш важливою вітчизняні та зарубіжні вчені вважають комунікативну компетенцію, яка передбачає формування у студентів навичок спілкування з носіями мови в усній та письмовій формах в конкретних життєвих та професійних ситуаціях.

Рафаелла Трапані у статті «Якими уміннями має володіти викладач англійської мови?» пропонує п'ять найважливіших для ефективної роботи в аудиторії, а саме:

1. Планування та управління часом.

Для того, щоб виконати програму навчальної дисципліни, необхідно ретельно планувати кожне заняття та вираховувати час на кожне окреме завдання.

2. Стимулювання творчого підходу та нестандартного мислення.

Викладач має планувати конкретні завдання, застосовувати активні методи навчання, виходячи з індивідуально-психологічних особливостей та інтересів студентів групи.

3. Володіння навичками керівництва та управління діяльністю студентів (викладач як лідер команди).

Викладач це лідер, який веде свою команду до виконання мети, забезпечуючи цю команду необхідним інструментарієм, створюючи активне середовище, де кожному є місце та можливість проявити свої здібності.

4. Надання інструкцій та пояснень у чіткій та ефективній манері.

Працюючи зі студентами з різним рівнем мовної підготовки, необхідно використовувати відповідну лексику і словосполучення, надавати всі пояснення чітко та зрозуміло. Якщо викладач працює в багатонаціональній аудиторії, можна продемонструвати повагу до інших культур, застосовуючи слова та вирази відповідних мов.

5. Відмінні презентаційні навички.

Кожному викладачеві слід пам'ятати про те, що будь яке заняття має бути підготовлено та проведено з урахуванням специфіки студентської аудиторії.

Отже відмінні презентаційні навички є обов'язковими.

Набуття майстерності у галузі викладання іноземних мов вимагає часу та постійної роботи викладача над своїм професійним та особистісним розвитком.

Ефективна професійна діяльність передбачає позитивне ставлення до предмету педагогічної діяльності, гуманістичну спрямованість, створення на заняттях позитивного емоційного фону, атмосфери творчого пошуку, що сприятиме отриманню результату, адекватного цілям та завдання процесу навчання.

Рівень педагогічної майстерності викладача іноземної мови вищої школи є важливим чинником навчально-виховного процесу, оскільки він позначається не тільки на результатах навчання студентів, а й безпосередньо впливає на їх особистісний розвиток.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ ФАХОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Прима В.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов, КНТЕУ

Методика викладання англійської мови у вищій школі як навчальна дисципліна посідає особливе місце в системі вищої освіти, вона завершує фундаментальну підготовку молодого спеціаліста і має прагматичне спрямування. Важливість цієї навчальної дисципліни зумовлена нагальною потребою вирішення ряду проблем, що постали перед сучасною вищою школою в підготовці фахівців такого рівня кваліфікації, який сприятиме реалізації пріоритетних завдань вдосконалення та реформування освіти. Відомо, що підготовка кваліфікованих спеціалістів має стати одним із шляхів впровадження нової стратегії вищої освіти в державі, що ґрунтується на гармонійному поєднанні, синтезі традицій, котрі склалися упродовж сторіч, і новаторства, пов'язаного з розвитком нових суспільних відносин, матеріальної і духовної культури, інтеграцією України у світове співтовариство. Від того, хто прийде на зміну сучасному поколінню викладачів-мовників, залежатиме майбутнє філологічної освіти, потрібність її в прагматичному суспільстві, тому особливу увагу потрібно приділяти виробленню відповідних умінь і навичок, що формують професіоналізм, гармонізації світоглядних, естетичних та моральних характеристик майбутнього спеціаліста.

Програма навчання іноземної мови тісно поєднана або навіть безпосередньо базується на програмі навчання певної (немовної) дисципліни, так що послідовність засвоєння мовного/мовленнєвого контенту слідує потребам послідовного засвоєння контенту немовної дисципліни. У фокусі уваги студентів (а, частково, і викладача) знаходиться засвоєння екстралінгвістичної інформації певної (немовної) дисципліни через посередництво іноземної мови. Розвиток суто мовленнєвих навичок та умінь здійснюється у цьому процесі попутно, як побічний продукт процесу в цілому. Таким чином, навчання через зміст усуває існуючий у більшості спеціалізованих навчальних закладах розрив між навчанням мови та навчанням спеціальних (наприклад, фахових) дисциплін, заради спілкування в сфері яких мова власне і вивчається.

Принагідно, оскільки заняття з іноземної мови базовані на концепції навчання іноземної мови через зміст фахових дисциплін мають дві мети: одна пов'язана з вивченням певної теми, а інша має відношення до вивчення іноземної мови, окреслений підхід інколи називається навчанням з подвійним фокусом (*bilingual education, dual-focus education*).

Акцентуючи увагу на вивченні іноземної мови «для спеціальних цілей» слід визнати, що на часі це те, що зараз необхідно як основа для методичної і дидактичної розробки. Саме це узгоджується з сучасним підходом до навчання: оволодіння іноземною мовою на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів в зв'язку з конкретною фаховою необхідністю [3].

Таким чином, як зазначив в одній із публікацій О. Тарнополюський «запропонований підхід визначає необхідність слідування чіткій послідовності у відборі змісту навчання, в тому числі в межах тематичного навчання через зміст фахових дисциплін. Відбір повинен проводитися у напрямку знизу вгору: від компонентів, що складають комунікативний аспект, через компоненти, що входять до лінгвістичного аспекту, та завершуватися компонентами процесуального і психофізіологічного аспектів. Саме такий підхід відповідає загально методичному принципу комунікативності, оскільки відбір цілком і повністю відштовхується від комунікації і проводиться виходячи з її потреб» [1].

Список використаних джерел

1. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвит, 2004. – 192 с.
2. Brinton D. M. Content-based second language instruction / D. M. Brinton, M.
3. Mackenzie, I. Content and Language Integrated Learning, Professional English, and the Future of ELT [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://peo.cambridge.org/index.php?option=com_content&view=article&id=50:content-and-language-integrated-learning-professional-english-and-the-future-of-elt-&catid=2:general-articles&Itemid=8

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

*Романова О. О., кандадат філологічних наук, доцент
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

Педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона ґрунтується на досконалому знанні педагогіки, її законів, закономірностей і принципів. За словами видатного педагога-новатора Василя Сухомлинського: «Викладання мови – це майстерність творення людської душі, бо воно є найніжнішим, найтоншим дотиком до серця дитини».

Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання молоді вчитися, несформованість ціннісного ставлення до власного розвитку та освіти. Нині створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому. Великою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях.

Педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечують самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі. Педагогічна майстерність складається з наступних елементів:

1) професійне знання (знання предмета, методики його викладання, теоретичні основи педагогіки і психології);

2) здібності до педагогічної діяльності (комунікативні – повага до людей, доброзичливість, товариствськість; перцептивні – професійна передбачуваність, емпатія, педагогічна інтуїція; динамічні – здатність до вольового впливу і логічного переконання; емоційно-почуттєві – здатність володіти собою і вибудовувати педагогічну дію на позитивних почуттях; оптимістичне прогнозування тощо;

3) педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача, що ґрунтується на двох групах умінь: а) умінні володіти собою – поставою, мімікою, жестами, пантомімікою; керувати емоційними станами – знімати зайве психічне напруження, викликати стани творчого самопочуття; володіти технікою мови – дихання, голосоутворення,

дикція, темп мовлення; б) вміння співпрацювати з кожним студентом і всією групою у процесі вирішення педагогічних завдань – дидактичних, організаторських, контактної взаємодії, стимулювання діяльності вихованців тощо.

Умовою підвищення рівня педагогічної майстерності є цілеспрямоване, безперервне самовдосконалення. При цьому процеси самоосвіти, самовиховання викладачів мають бути певною мірою адміністративно організованими і контрольованими.

Педагогічна майстерність будь-якого викладача має певні рівні. *Професіоналізм*, що передбачає наявність знань про теоретичні основи педагогічної діяльності, її базові засади. Ним володіє випускник вищої школи, в навчальному плані спеціальності якого передбачені відповідні дисципліни.

Сучасному педагогу необхідні не тільки знання, уміння, педагогічна техніка, а й техніка, яка дає змогу враховувати особливості впливу підсвідомості (свої та співбесідника) на поведінку та використовувати психотерапевтичні прийоми самозахисту і впливу на інших для збереження здатності до самозцілення та впровадження здорового способу життя.

Педагогічна техніка дає можливість використовувати психофізичний апарат викладача для досягнення бажаних педагогічних результатів. Однак досягнення результатів – це не єдиний показник ефективності педагогічного процесу, бо завжди постає запитання: якими зусиллями, витратами часу та енергії досягнуто результат і яка його післядія?

І, наостанок, хочеться знову звернутися до великого письменника – Василя Олександровича Сухомлинського: «Викладання мови – це людинознавство, бо в слові поєднуються думки, почуття, ставлення людей до всього навколишнього світу. Викладання мови – це і суспільствознавство, бо в слові закарбовані століття життя й боротьби народу, його мужність і слава, надії й сподівання».

Отже, гарний викладач – завжди яскрава особистість, бо має власну техніку впливу, взаємодії, спілкування, саморегуляції. А майстром стає той, хто прагне цього, хто працює, хто осмислює власну діяльність.

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИ ВІДБОРІ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ЯК ПОКАЗНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

*Рубінська Б.І., доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
сучасних європейських мов КНТЕУ*

В наш час існує загальносвітова тенденція у викладанні іноземних мов на гуманізацію та інтеграцію. Проблема відбору змісту навчання англійської мови на засадах інтеграції потребує вирішення. Вміння здійснювати такий відбір на основі певних принципів і буде показником педагогічної майстерності.

Розглянемо поняття "ЗМІСТ НАВЧАННЯ". В наш час немає єдиного розуміння цієї категорії. Представники різних підходів по різному відповідають на це запитання, відбір його компонентів, в тому числі мовного матеріалу, залежить від того, якому змісту пропонують навчати студентів.

Реалізація принципу інтеграції та інших принципів змісту освіти, що запобігає розходженню між змістом навчання (проект навчання) і педагогічною реальністю вимагає: а) виділення тих з параметрів природного спілкування, що можуть бути привнесені у навчання іноземним мовам, б) встановлення того, яким чином ті чи інші параметри можуть бути поєднані та інтегровані в умовах модельованого навчального спілкування; в) співвіднесення привнесених параметрів природного спілкування із закономірностями та принципами практичної педагогічної діяльності. Цей принцип знаходить своє переломлення в наших дослідженнях при аналізі параметрів спілкування, які необхідно враховувати при відборі мовного матеріалу, навичок та вмінь. Переломлення принципу змісту навчання означає, що зміст навчання іноземним мовам по можливості повинен сприяти навчанню повноцінної діяльності, що характеризується не тільки окремими знаннями, навичками та вміннями, але й їх поєднанням, інтеграцією при вирішенні конкретних проблем в яких студент має займати активну позицію, проявляти творчість при визначенні мовного матеріалу, який би мав змогу виступати як засіб реалізації такої діяльності. Врахування цього принципу викладачем при відборі навчальних матеріалів є показником педагогічної майстерності.

Розглядаючи процес навчання під кутом зору людської діяльності ми проаналізували усі фактори діяльності студентів немовних вузів на трьох рівнях. На старших курсах більший акцент можна зробити на

оволодіння соціально-орієнтованим спілкуванням, на вміння відстоювати свою точку зору на наукові визначення вивченої та проаналізованої теорії. Зміст МД у сумісній діяльності багатіше індивідуальних мовних дій у міжособистісному спілкуванні, так як кожен з її учасників використовує в них інформацію, яку не зміг би здобути, не спілкуючись у колективі, не використовуючи досвід інших учасників сумісної діяльності, інтегруючи її. В зв'язку з цим можна висунути наступні вимоги до відбору: відібраний мовний матеріал повинен забезпечувати можливість виходу у всі три види спілкування, але лідируючу роль мусить мати матеріал, який забезпечує найбільш типове з них. Враховуючи цей тип спілкування, можна розглядати в якості вихідних для відбору мовного матеріалу ті предметні дії, які повинні обслуговуватися спілкуванням іноземною мовою. Наступним кроком у відборі буде наповнення сфер спілкування ситуаціями, типовими для предметно-орієнтованого студентського спілкування. Об'єднання в єдине ціле елементів фонетичної підсистеми, таких як наголос й інтонація та граматичної підсистеми, таких як частини мови та типи речень, які впливають на вибір цих фонетичних одиниць, є прикладом інтеграції на рівні однієї дії. Об'єднання в єдине ціле цих дій створює діяльність. Але можлива і подальша інтеграція на рівні діяльності. Традиційно розглядаються 4 види діяльності: аудіювання, говоріння, читання й письмо. Кожен з цих видів діяльності формується й розвивається окремо. Ми вважаємо, що в груповій діяльності в єдиній ситуації але з різними ролями можна інтегрувати всі чотири види діяльності одночасно.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЯМОГО МЕТОДУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ВИВЧЕННЯ

*Рудешко Є.В., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Звертаючись до історії розвитку методики викладання іноземних мов бачимо, що спосіб засвоєння мовних явищ шляхом перекладу на рідну мову був передумовою створення порівняльного методу викладання іноземних мов у справжньому значенні цього слова. Порівняльні методи мали різні назви: наочно інтуїтивний, природний, натуральний, прямий. В методичній літературі на позначення цих методів найчастіше вживаються терміни 'прямий' і 'натуральний'.

Натуральний метод по своїй суті є різновидом прямого. Розвиткові прямого методу сприяли досягнення мовознавства та психології. Історія методики констатує, що перекладні методи не можуть забезпечити здобуття навичок іншомовного говоріння в процесі вивчення іноземних мов.

Основною метою прямого методу, який не передбачає використання рідної мови в процесі вивчення іноземних мов, є оволодіння навичками іншомовного говоріння та застосування їх в реальному житті, зокрема в професійній сфері. Цей метод покликаний забезпечити ініціативне говоріння.

Ініціативне говоріння – це звичайно поняття, яке характеризує ступінь володіння вмінням усного говоріння, як одного з спеціальних навчальних вмінь, або ж як ще їх називають навчальних дій притаманних процесу вивчення мови взагалі і іноземної в тому числі.

Прямий метод супроводжується рядом труднощів та має ряд недоліків: 1) перешкодою стає і абсолютне усунення рідної мови з процесу вивчення іноземних мов; 2) при сформуванні мислення іноземною мовою слід врахувати, що основні категорії мислення, у тих хто вивчає мову вже сформовані і вони є спільні в усіх людей, які розмовляють різними мовами; 3) не слід перебільшувати роль усного мовлення по відношенню до інших видів мовленнєвої діяльності; 4) перебільшення ролі індукції як єдиного способу засвоєння граматичних правил, тобто коли самостійне виведення правил за зразками, моделями лексичних структур буде єдиним способом опанування, стане на перешкоді засвоєння іноземної мови. Цей шлях дуже важкий і вимагає великих затрат часу.

Серед дослідників існує думка про те, що використання рідної мови на заняттях з іноземної мови є доречним в таких випадках: 1) при поясненні складних понять, 2) при тлумаченні значення незнайомих слів та виразів, 3) для узагальнення та уточнення зроблених студентами важких правил граматичних форм, 4) для інструкцій до складних граматичних завдань, 5) навчанні транскрипції та вимови, 6) при поясненні стратегії читання.

З нашої точки зору при вивченні транскрипції та вимови особливих потреби у використанні рідної мови не має, але у спростовуванні її доцільності потреби також не має. Думка про те, що інструкції до складних тренувальних граматичних завдань можуть передбачати використання рідної мови, спростовується. На практиці ми бачимо, що для

повного розуміння завдання ефективніше використовувати зразок виконання завдання.

Щодо пояснення стратегії читання рідною мовою. Саме читання проводиться таким чином, щоб охоплювати текст певними уривками шукаючи певну інформацію і зупинятися лише тоді, коли знаходиться необхідна інформація. Загальне, дифузне розуміння тексту передбачає вивчення граматики без будь-яких узагальнень, головним чином шляхом здогадки про значення граматичних форм з контексту.

Для того, щоб розвивати іншомовне говоріння через читання текстів читання слід проводити в три етапи: перший підготовчий, або перед читання; другий сам процес читання; третій – після читання передбачає перевіірочні вправи на розуміння прочитаного тексту.

Існує багато видів діяльності на заняттях з іноземних мов, які потребують допомоги рідної мови, найчастіше у формі перекладу. Взагалі використання рідної мови при вивченні іноземної залежить від рівня іноземної мови та загального освітнього рівня студентів, що її вивчають.

Сучасні методики викладання не повинні виключати повністю використання рідної мови. Багато видів діяльності потребують суттєвої підтримки у вигляді перекладу на рідну мову. При вивченні іноземної, з процесу вивчення іноземних мов абсолютне усунення рідної мови іноді стає перешкодою. Позитивною стороною методу, який обмежує використання рідної мови у процесі вивчення іноземних мов можна вважати наступне: об'єктом навчання є оригінальна мова і засвоєння її розглядається, як розвиток умінь спілкування; для штучного відтворення іншомовного середовища на заняттях з іноземної мови; широко використовуються засоби наочності; створено величезну кількість ефективних методик, тренувальних вправ для вивчення іноземних мов без використання рідної мови та з обмеженням її використанням, які успішно використовуються, постійно удосконалюються через свою ефективність та високу результативність.

THE CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING APPROACH

Самохвал О.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

The term CLIL (Content and Language Integrated learning) designates any teaching / learning of a non-language subject through the medium of a second or foreign language (L2). In other words, we may state, it is a way of learning languages by means of learning another subject. It encourages students to actually use the foreign language as a genuine means of communication. Additionally, it can reinforce students to become self - confident learners and maintain the learning process beyond the language classroom.

The importance of CLIL lies in the fact that it is based on an integrative, supportive approach stressing the cognitively guiding role language plays in all mental activities such as discourse comprehension and production, as well as when negotiating about concepts, context and meaning.

Describes an evolving approach to teaching and learning where subjects are taught and studied through the medium of a non native language. The experience of learning subjects through the medium of a non native language is more challenging and intensive as there is more exposure to the language and learners acquire knowledge and skills in different areas of the curriculum. In CLIL learning a curriculum subject in a second, third or sometimes fourth language involves drawing on effective pedagogical practice from a range of different educational contexts.

There are quite a lot of reasons to exploit CLIL teaching a foreign language at high school. Here you can the major ones.

1. Exposure. Students are exposed to a considerable amount of language while learning content, which should be comprehensible and linked to their previous learning.

2. Contextualized Learning. Language input and tasks are useful and relevant to the discourse context. They learn how to negotiate content through language in natural discourse context.

3. Three - Prior knowledge and expertise. Students are asked to use their previous knowledge and expertise to learn additional language.

4. Motivation. Motivation is enhanced by the intrinsic relevance of the tasks and topic to the students needs and interests.

5. Variety of teaching / learning approaches. CLIL supports student-centered approaches such as cooperative learning, experiential learning and project-based learning (Coyle, D. & H. Baetens Beardsmore, 2007).

There is no singular formula for CLIL, variations and combinations are possible and created according to the school context. There exist the three main models in use:

1. Theme – based instruction - Focus on language - Teacher of Foreign Language

2. Sheltered instruction - Focus on content - Subject teacher

3. Adjunct instruction - Focus on both content and language - Collaboration between the two teachers (team-teaching) (Fortanet-Gomez, I. & C. Raisanen, 2008).

The main objective of these CLIL modules is the development of thinking skills through the discovery and learning of curricular content using English. This is an effective way to achieve preparation for academic and professional life. Students will be asked to express thinking in L2, read and write for study purposes and engage in academic discourse.

Topics must be selected and arranged taking into consideration the must be specific to the subjects. Furthermore, general academic vocabulary standard curriculum of high schools. The types of text and vocabulary presented, which can be used across subjects and is crucial to discourse within the subjects, should be practiced as well. Each Unit develops as follows:

- activating previous content knowledge through brainstorming, elicitation of questions, ideas and hypotheses through visual aids, then providing vocabulary to support new content learning;

- presenting content through different types of text (reading passages, graphs, diagrams, mind maps, flow charts, etc.). Key reading skills are practiced through tasks such as scanning, cloze exercises, outlining, information transfer, passage completion, labelling, reading and note taking;

- working on content through graded tasks that develop a variety of cognitive skills (information processing, interpreting, deducting and giving reasons, posing questions, evaluating information);

- follow up tasks with the application of creative thinking or evaluation skills, mainly through tasks for supporting speaking and writing on the subject (making presentations, writing an essay, talking or writing from a prompt) (Marsh, D. & D. Wolff, 2007).

The integration of content and language is a challenge in any form of education. For the learners it is a challenge because they have to cope with not only their unfamiliarity with the content-to-be-learned but also with new language exponents. The latter will include both the language related to the content, but also instructional language related both to general didactics and to the specific didactics of the content subject (Dalton-Puffer, Ch. 2007).

Список використаних джерел

1. Coyle, D. & H. Baetens Beardsmore (eds.). (2007). Research on Content and Language Integrated Learning (CLIL). The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism 10.5.
2. Dalton-Puffer, Ch. (2007). Discourse in CLIL classrooms. Amsterdam: John Benjamins.
3. Fortanet-Gomez, I. & C. Raisanen (eds.). (2008). ESP in European Higher Education: Integrating language and content. Amsterdam: John Benjamins.
4. Marsh, D. & D. Wolff (eds.) (2007). Diverse contexts converging goals: CLIL in Europe. Frankfurt a.M.: Peter Lang.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сафіуліна Л.М., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Викладання іноземної мови придбало прикладний характер, у той час як раніше воно було порівняно відверненим та теоретизованим. Ще [Аристотель](#) вивів знамениту тріаду викладацької етики, що найкраще співвідноситься із сучасними вимогами: *логос* - якість викладу, *пафос* - контакт з аудиторією, *етос* - відношення до оточуючих. Це правило справедливе і для оратора, і для актора, і для викладача іноземної мови.

Зараз відчуваються помітні зміни у свідомості людей і розвиток нового мислення: з'являється потреба в самоактуалізації і самореалізації. Психологічний фактор вивчення іноземних мов висувається на лідируючі позиції. Автентичність спілкування, зважені вимоги та претензії, взаємовигідність, повага свободи інших людей - ось набір неписаних правил побудови конструктивних відносин у системі "викладач-студент".

Лінгвосоціокультурний метод бере до уваги той простий факт, що 52% помилок допускаються під впливом рідної мови, а 44% криються усередині того, що вивчається. Раніше стежили за правильністю мови; тепер, крім цього, прагнуть підвищувати її змістовність.

Ціль вивчення мови за допомогою даного методу - полегшення розуміння співрозмовника, формування сприйняття на інтуїтивному рівні. Тому кожен студент, що обрав такий органічний та цілісний підхід, повинен відноситися до мови, як до дзеркала, в якому

відображуються географія, клімат, історія народу, умови його життя, традиції, побут, повсякденна поведінка, творчість.

Перший рядок у рейтингу популярності методик активно утримує *комунікативний підхід*, що, як випливає з його назви, спрямований на практику спілкування. Ця методика відмінно "працює" в Європі та США.

Навчальне спілкування характеризується постійною зміною ситуації, предмета та умов спілкування при збереженні однієї мовної задачі, тобто відбувається реалізація принципу новизни.

Численні ігрові елементи у викладанні вносять пожвавлення в заняття, підтримують позитивний емоційний настрій студентів, підсилюють їх мотивацію. Робота "у парах", "у трійках", участь у дискусіях на цікаві для студентів теми - все це дозволяє викладачу врахувати індивідуальні особливості студентів, зробити заняття творчими та захоплюючими.

Щоб бути на рівні сучасних вимог, які викликані потребами суспільства та, зокрема розвитком економіки, спеціалісти повинні постійно удосконалювати свою професійну майстерність, самостійно здійснюючи пошук та оволодіваючи науково-практичною інформацією, пов'язаною з фахом, та використовуючи її в своїй діяльності.

Володіння іноземною мовою – один з визначальних факторів у формуванні сучасного висококваліфікованого фахівця. Для спеціалістів з вищою освітою, знання іноземної мови стає не тільки засобом отримання інформації з оригінальних джерел, але й засобом професійної комунікації, у ході якої здійснюється певний прагматичний ефект.

При навчанні іноземної мови викладач розвиває комунікативно-мовленнєве мислення студентів, вчить їх аналізувати навчальний мовний матеріал, робити з цього аналізу потрібні висновки та узагальнення і тим самими прищеплює студентам навички самостійної роботи.

Одним з ефективних засобів мотивації навчального процесу з іноземної мови є міжпредметні зв'язки. Мова має багато спільних точок зіткнення з іншими вузівськими дисциплінами, оскільки є засобом вираження думок про об'єктивну дійсність, властивості та закономірності якої є предметом інших дисциплін.

Навчання професійному мовленнєвому спілкуванню на міжпредметній основі дозволяє виявити потенційні можливості студентів немовних вузів, навчити їх підкріпляти тему бесіди фактами

як дисциплін з профілю майбутньої спеціальності, так і суміжних дисциплін, а також знаннями з особистого досвіду.

Отже, для того, щоб вирішити проблему, про що і як говорити, викладачам іноземних мов необхідно добре уявляти собі запас знань студентів з інших фахових дисциплін, щоб залучати відому їм інформацію на заняттях з іноземної мови.

Здійснення міжпредметних зв'язків може бути ефективним лише в тому випадку, якщо викладачі іноземних мов будуть хоч до деякої міри знайомі з основами профілюючих дисциплін, а це передбачає постійне опрацювання ними матеріалів з різних предметів і консультації з викладачами спеціальних кафедр.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сокоренко М. О., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Проблема педагогічної майстерності є однією з ключових у педагогіці, яка як наука, і особливо – як мистецтво, неможлива без педагога. Саме вчитель та викладач в усі часи був і завжди залишиться центральною фігурою в освітньому процесі. Визначна роль педагога в освіті зумовлюється ще й тим, що усі освітні підходи, ідеї, концепції, закони, парадигми реалізуються у реальній педагогічній практиці лише, переломлюючись крізь призму його особистості і набувши індивідуального особистісного забарвлення, яке виявляється у його конкретній педагогічній дії.

В умовах соціально-педагогічної ситуації у світі нової освітньої ідеології і різноманітності шляхів вивчення іноземних мов викладачу необхідно вміти діяти не відповідно до чітко написаних правил, а відповідно до особисто вибраної методичної системи, найбільш адекватної щодо умов навчання. Так викладач іноземної мови повинен мати високий рівень знань з іноземної мови, володіти лінгвокраїнознавчою та соціокультурною інформацією, методикою навчання іноземної мови та новими розробками в даній сфері.

У формуванні педагогічної майстерності необхідним є врахування основних її елементів:

1. Гуманістична спрямованість – найголовніша характеристика майстерності, спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм

поведінки і стосунків; це є виявом здатності бачити великі завдання у малих справах.

2. Професійна компетентність – це поєднання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології.

3. Здібності до педагогічної діяльності – залежать від особливостей перебігу психічних процесів, що сприяють успішній педагогічній діяльності. (Можна виокремити такі шість провідних здібностей: комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування, креативність.)

4. Педагогічна техніка – це вміння використовувати психофізичний апарат як інструмент виховного впливу, це прийоми володіння собою (своїм організмом, настроєм, мовленням, увагою і уявою) і прийоми впливу на інших (вербальними і невербальними засобами).

У процесі навчання педагог повинен задовольняти такі емоційні потреби, як потреба в любові та прихильності, потреба в приналежності до певної групи, потреба у досяганнях та успіхові, потреба в економічній стабільності, потреба в самоповазі, потреба в розумінні, потреба бути вільним в прийнятті рішень.

Педагогічна майстерність як якісна характеристика навчально-виховної діяльності викладача є не що інше, як доведена ним до високого ступеня досконалості навчальна і виховна вмільсть, яка проявляється в особливій відшліфованості методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці, завдяки чому забезпечується висока ефективність навчально-виховного процесу.

Викладач іноземної мови не може викладати без постійного самовдосконалення в мові, без самоосвіти. Англійська мова – не застигле явище, вона постійно змінюється. Вдосконалення знання мови і технологій її викладання – запорука успішної роботи вчителя.

Висновки. Таким чином, процеси інтеграції в європейський освітній простір, зміни принципів, форм та методів роботи у вищих навчальних закладах України зумовили значне підвищення вимог до рівня та якості професійної підготовки викладачів іноземної мови, їхньої фахової та соціальної компетентності, загальної і професійної культури. Від того, наскільки високим є рівень професійної майстерності педагога, залежить кінцевий результат навчального процесу.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сошко О.Г., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Реформування системи освіти, перехід від традиційного підходу в навчально-виховному процесі, від режиму функціонування до режиму розвитку і саморозвитку свідчать про реальну потребу звернення до проблеми індивідуалізації навчання. Соціальне й економічне оновлення суспільства актуалізувало потребу в абсолютно нових міжособистісних відносинах, суб'єктами яких можуть бути тільки люди, які вільно мислять та вільно діють, здатні самовизначатися, самовиражатися та самовдосконалюватися, свідомо роблячи свій моральний і професійний вибір, які можуть впливати на хід історії, змінювати соціум. Традиційно індивідуалізація процесу навчання іншомовного мовлення розглядається як цілісна система, що охоплює всі сторони та етапи навчально-виховного процесу з іноземної мови, а також передбачає комплексне врахування і цілеспрямований розвиток компонентів кожної з підструктур психологічної структури індивідуальності студента. **Мотивуюча індивідуалізація** з одного боку враховує сталу систему мотивів оволодіння студентом іншомовним мовленням, а з іншого – цілеспрямоване формування нових, складніших і поки що відсутніх видів мотивації. Основні прийоми реалізації цього виду індивідуалізації такі: підбір мовленнєвих партнерів і груп з урахуванням спільності їх інтересів та контексту діяльності; підбір варіантних мовленнєвих завдань, текстів для аудіювання і читання з урахуванням сфери інтересів, бажань та уподобань студентів. **Регулююча індивідуалізація** спрямована на врахування викладачем реального рівня володіння студентом іншомовним мовленням на кожному з етапів навчального процесу. Вона передбачає, з одного боку, можливість тимчасового спрощення і часткового варіювання завдань для менш підготовлених студентів за умови одержання необхідного кінцевого «продукту» згідно з вимогами програми, а з іншого – розширення та ускладнення програмних вимог для добре підготовлених і зацікавлених іноземною мовою студентів. **Розвиваюча індивідуалізація** дозволяє забезпечити в навчальному процесі опору на реальний рівень функціонування психічних процесів. Основними прийомами цього виду індивідуалізації є підбір раціональних режимів виконання іншомовних вправ; зміна

обсягу запропонованих вправ, призначених для розвитку психічних процесів і якостей особистості на матеріалі іноземної мови. **Формуюча індивідуалізація** сприяє формуванню у студентів індивідуального стилю оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю з урахуванням індивідуальних особливостей нервової системи та стилю діяльності який уже склався. Принципово важливими є такі прийоми формуючої індивідуалізації: підбір мовленнєвих партнерів з урахуванням їх стилю оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю («комунікативний» чи «некомунікативний» тип); розмежування режимів виконання та обсягу іншомовних вправ для студентів з різним типом оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю; формулювання варіативних рекомендацій щодо формування індивідуального стилю оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю студентів «комунікативного» і «некомунікативного» типів; визначення раціонального завдання для студентів різних типів. Реалізація чотирьох видів індивідуалізації у комплексі сприяє найповнішому забезпеченню практичних, виховних, загальноосвітніх і розвиваючих цілей навчання іншомовної мовленнєвої діяльності.

Актуальність питання індивідуалізації визначається проблемою підвищення, без зниження якості освіти, ступеня самостійності студентів у процесі навчання, що виражається, зокрема, в тенденції збільшення в навчальних планах кількості годин на самостійну роботу, інколи з одночасним зниженням годин, відведених на аудиторні заняття. Особливо гостро це проявляється в системі навчання іноземної мови, де традиційно головний акцент робився саме на діалоговий контакт викладача зі студентом. Однією із можливостей підвищення якості та результативності самостійної роботи, є використання інформаційних технологій. Основою успішності реалізації даного підходу є відповідне стратегічне і тактичне планування самостійної роботи студентів. При цьому стратегія базується на глибокому знанні і розумінні теорії пізнання та індивідуалізації навчання та побудові на її основі матриці завдань, що вирішуються в процесі навчання, а тактика – на використанні знань про індивідуальну когнітивну сферу студентів; на обліку індивідуальної сприйнятливості студента до того чи іншого способу подачі інформації, до методу навчання на кожному етапі пізнання; на практичному використанні нових інформаційних технологій; на реалізації принципів діалогічності, комплексності, системного підходу та активності студентів при розробці комп'ютерних навчальних програм і систем навчання.

Приділення уваги індивідуалізації навчального процесу не тільки призводить до зростання ефективності навчання, але і збільшує інтерес студентів до самопізнання, підвищує мотивацію студентів до вивчення мови та їх комфортність в навчальному процесі.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВУЗІ

Строкань Н.О., старший викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Диференціація – термін дидактики, який має на увазі організаційні та методичні заходи, які враховують індивідуальні особливості, уміння, інтереси кожного окремого студента в групі. При цьому розрізняють внутрішню (заходи щодо диференціації на занятті) і зовнішню (заходи щодо розподілу студентів в по можливості гомогенні групи) форми диференціації.

Зрозуміло, що гомогенна група – мрія кожного викладача, і мрія, як правило, нездійсненна. Програма викладання іноземної мови розрахована на абітурієнта, який прийшов до вузу з рівнем володіння іноземною мовою B1 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. Реальність же показує картину часом дуже невтішну, і в одній групі опиняються студенти не просто з різними темпами навчання, особливостями сприйняття, уваги та пам'яті, але й різними рівнями мовної підготовки. Що робити в такій ситуації? Орієнтуватися на «золоту середину», підтримувати «сильних» чи підтягувати «слабких»? Відповідь сучасної педагогічної науки – забезпечити результативність в процесі оволодіння іноземною мовою кожного студента в групі. Тут на допомогу викладачеві приходять диференційований підхід. Окремі автори розуміють “диференційований підхід” як: пристосування форм і методів роботи до індивідуальних особливостей учнів (Е.С. Рабунський); спосіб оптимізації, який передбачає оптимальне поєднання загальнокласних, групових і індивідуальних форм навчання (Ю.К. Бабанський); особливий підхід учителя до різних груп учнів, який полягає в організації навчальної роботи, різної за змістом, складністю, методами, прийомами (А.А. Кірсанов).

Звісно, забезпечення диференційованого підходу вимагає ґрунтовної підготовки з боку викладача у виборі матеріалу та його

дидактизації. Завдання викладача – створити таку ситуацію на занятті, в якій кожен студент в його індивідуальності буде акцептуватися групою. Заходи щодо реалізації диференційованого підходу на заняттях з іноземної мови в немовному вузі можуть стосуватися:

1) змісту навчального матеріалу (Якого значення має тема для групи? Які аспекти теми можуть становити складність для окремих студентів? Які аспекти, навпаки, становлять для окремих студентів особливий інтерес? Які моменти мають бути засвоєні всіма студентами?)

2) навчальних цілей (Який навчальний матеріал підходить кому? Який об'єм навчального матеріалу підходить кому?)

3) вибору соціальних форм роботи на занятті (індивідуальна робота студента, робота в парах, робота в міні-групах, робота в групах, які змінюють склад учасників, фронтальна робота, позааудиторна робота тощо)

4) методів роботи (навчальні стратегії, отримання інформації, її опрацювання і подача, планування роботи тощо)

5) форм діяльності (мануальна – вирізати, клеїти при підготовці тематичної газети, колажу, чи шукати і готувати інформацію, готувати презентацію, зняти фільм тощо)

6) технічних та недійних засобів (комп'ютер, камера, проектор, CD-програвач тощо)

7) вибору домашніх завдань (вони повинні за ступенем складності та обсягом відповідати індивідуальним ресурсам студентів) тощо.

Диференційоване заняття повинне завжди шукати компроміс між поставленими Програмою дисципліни перед всіма студентами цілями і завданнями, з одного боку, та очікуваннями й бажаннями розвитку індивідуальності кожного окремого студента, з іншого боку. Диференціація на занятті повинна запобігати тому, щоб для одних опрацьований матеріал був занадто простий, а для інших занадто складний.

У педагогічній практиці вже напрацьовані не тільки окремі методи, способи і прийоми, а й комплексні рішення для реалізації диференційованого підходу на заняттях. Завдання викладача – лише наповнити їх своїм змістом та адаптувати до особливостей своєї аудиторії. До таких рішень, зокрема, відноситься організація заняття у формі навчальних станцій. Зрозуміло, що підготовка такого заняття вимагає багато часу і засобів, але роль викладача на занятті зводиться до ролі консультанта і помічника, питома вага фронтальної роботи

знижується, стає можливим залучення відразу всіх учасників групи до роботи.

РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЮ ТЕРМІНОСИСТЕМОЮ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Тесленко Н.О., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Підготовка фахівців певної галузі відбувається відповідно до національного освітнього стандарту, чим на сьогодні є освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) підготовки фахівця за певним напрямом або спеціальністю. ОКХ встановлює галузеві кваліфікаційні вимоги, які визначають вміння, здатності, компетенції та класифікує їх відповідно до рівня опанування вміннями та навичками, а також видами компетенцій. Однією з компетенцій є знаково-практична, або інструментальна, в основі якої – мовні вміння і навички. Значна увага приділена лексико-граматичному рівню. Саме робота з фаховою термінологією є нагальною потребою для формування фахівця.

Робота з термінологією не має загальноприйнятої схеми і спеціальних лінгвістичних корпусів, що можна б використовувати для навчання фахівців усіх галузей. Це значно ускладнює і опанування студентами термінології, і роботу викладача з добору необхідних лексико-граматичних вправ, і викладання.

Передумовою успішного засвоєння і подальшого активного використання базової наукової та професійної термінології, слугує раціональне поєднання комунікативного підходу та професійного контексту. Доцільність такого методу підтверджують дані лінгвістичних спостережень, що засвідчують необхідність знання приблизно 75 – 85% усіх термінів, які зустрічаються, для вільного розуміння та читання наукових текстів.

Продуктивність засвоєння термінів та їх активне використання в усному та писемному українському фаховому мовленні багато в чому залежить від відповідної системи підготовчих вправ, послідовно спрямованих як на вдумливе засвоєння термінології, так і на активізацію вмінь говоріння та слухання, необхідних для застосування цієї термінології у конкретних робочих ситуаціях.

Комунікативна спрямованість передбачає не лише кількісні переваги практики над лінгвістичною теорією, а насамперед навчання діяльності спілкування, створення таких умов на занятті, які б сприяли бажанню висловлюватися, взаємодіяти зі співрозмовником (слухачем, читачем), впливати на нього. У цьому разі під час практичних занять створюється свідомо-практична мовленнєва діяльність із залученням студентів, мовленнєва практика яких повинна ґрунтуватися не тільки на мовній системі, а мати комунікативну спрямованість з переважанням усної діяльності.

Можна запропонувати систему вправ, що дозволить студентам засвоїти термінологію фаху.

Репродуктивний рівень:

- дати усно тлумачення фахових термінів українською мовою;
- дібрати терміни до запропонованих визначень;
- скласти термінологічний словник до тексту з фахового підручника, давши пояснення термінам;
- аналіз і переказ уривків фахового тексту з визначенням термінів;
- морфологічний, етимологічний та словотвірний аналіз термінів;
- редагування термінів та терміносполук;
- робота зі словниковими статтями з фахового термінологічного словника зі створення різних синтаксичних конструкцій за дефініцією терміна;
- добір українських відповідників до іншомовних термінів;
- складання усного висловлення фахового спрямування із використанням професійної термінології;
- добір синонімів, антонімів та введення їх до усного або письмового контексту.

Введення проаналізованого матеріалу до ситуативного контексту є логічним підсумком цієї роботи. Зокрема, таку практику можна запропонувати під час вивчення фахової документації, для створення зв'язних висловлень і зачитування або розповіді анотацій статей, відгуків на статтю та створення інших документів наукової комунікації, складання системи реплік у діалогах тощо. Зазначені види вправ також можуть сформувати в студента початкові навички аналізу мовного матеріалу, що можна проводити й у формі лабораторних занять з подальшим узагальненням результатів. Під час виконання вправ на практичних заняттях необхідною вимогою є усне і письмове зв'язне мовлення з переважанням усного, де підкреслено правильне вживання

термінів, термінологічних конструкцій. Це забезпечить засвоєння термінологічної лексики на фонетико-орфоепічному, лексико-граматичному та стилістичному рівнях.

Такі види робіт збагатять лексичний запас студентів-нефілологів професійно-науковою термінологією, підвищать культуру мовлення.

Проблемно-пошуковий рівень:

- Порівняння словникових статей термінологічного, тлумачного словників та словника іншомовних слів;
- Укладання словника професії;
- Створення власних варіантів термінологічного словника, зокрема електронного;
- Аналіз фахового словника за способом творення термінів.
- Створення різних за метою використання корпусів текстів фахового спрямування.

Як бачимо, проблемно-пошуковий рівень – це результат послідовної репродуктивної діяльності, що забезпечить студентам опанування не лише термінологічної лексики, але й сформує початкові вміння наукової компетенції.

Така робота з термінологією – це систематичне і системне опрацювання фахових текстів, словників на кожному практичному занятті з мови.

Варто зауважити, що самому викладачеві-мовнику не під силу організувати роботу над вивченням фахової термінології як системи, що слугує основою для опанування майбутньою професією, знайти інформативні тексти за фахом, із великої кількості термінів відібрати найбільш уживані у певній сфері виробництва. Отже, необхідна співпраця викладачів української мови (за професійним спрямуванням) із викладачами фахових дисциплін, у створенні інтегрованих методичних посібників з української мови, наповнених текстами, що несуть у собі базові знання для майбутніх спеціалістів, насичених найуживанішою фаховою термінологією, створенні перекладних словників-мінімумів фахових термінів та професійних сполук, які б описували фахову термінологію у терміносистемі, тобто з урахуванням усіх родо-видових та логіко-понятійних зв'язків, створення текстових корпусів для вивчення термінологічної лексики.

Список використаних джерел

1. Дороз В.Ф. Методика викладання української мови у вищій школі : навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2008 р. – 176 с.

2. Даниленко В.П. Лингвистическое изучение терминологии и культуры речи // Актуальные проблемы культуры речи. – М., 1971. – С.28 – 32.
3. Кучерук О. Уміння – передусім. Компетентнісний підхід до формування національно-мовної особистості / О. Кучерук // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – №10. – С.18 – 24.
4. Кордонська А. В. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях української мови за професійним спрямуванням / А. В. Кордонська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/kordonska-av-formuvannya-movlennevoyi-kompetentsiyi-s>.
5. Тоцька Н. Методика роботи викладачів вищого технічного навчального закладу над українським професійним мовленням студентів / Н.Тоцька // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 62 – 65.
6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за напрямом 0504 "Туризм", фахове спрямування 6.050400 «Готельне господарство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0865-04>

ВИКОРИСТАННЯ СИТУАТИВНО-РОЛЬОВИХ ЗАВДАНЬ У ФОРМУВАННІ ДІЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ТА ПРОФЕСІЙНИХ РИС МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ РЕКЛАМИ

*Тютченко Е.П., доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ
Іваненко Г.П., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ*

Моделювання професійно орієнтованої діяльності і соціальних стосунків у навчальних умовах відбувається через призму моделювання комплексу різноманітних ситуацій що виникають з комунікативних потреб майбутніх спеціалістів у сфері реклами та PR. Головною особливістю моделювання комунікативних ситуацій в професійно-орієнтованому навчанні є те, що викладачі мають створювати такі навчальні ситуації, які, по-перше, мають професійну значимість для студентів, задовольняють їх пізнавальний інтерес з фахового спрямування підготовки у вищому навчальному закладі, по-друге, – дають змогу розкрити і реалізувати іншомовні комунікативні здібності, необхідні в майбутній діяльності фахівців.

Основою мовленнєвої ситуації становить певна проблема, що відображається в комунікативному завданні, яке, в свою чергу, дає можливість ефективно скорегувати мовленнєву поведінку студентів на

досягнення мети спілкування. Викладачам важливо усвідомити, як правильно ставити комунікативне завдання, якими стимулами та заохоченнями оперувати, щоб викликати та реалізовувати мовленнєві наміри у студентів. Тому, на сучасному етапі навчання найбільш актуальним на заняттях з англійської мови є створення таких умов та постановка таких комунікативних завдань, які б стимулювали студентів до усвідомленого засвоєння знань і творчого застосування набутих знань і умінь, що є можливим лише при моделюванні проблемних ситуацій у навчанні.

Чинник ситуативно-рольового навчання є основним у теорії комунікативного методу. Ситуативно-рольова гра дає студентам змогу легко входити в контакт з партнерами по грі, знаходити взаєморозуміння і відчувати їх підтримку, сміливо проявляти свої почуття та емоції.

Якими ж комунікативними навичками та вміннями має володіти майбутній фахівець у сфері реклами? Під час безпосереднього спілкування іноземною мовою фахівцям доводиться застосовувати різні варіанти монологічного мовлення: від тривалого висловлення (наприклад, доповідь, усний реферат, тощо) до монологічного висловлення в діалогічному спілкуванні (професійна бесіда, різноманітні ділові переговори, дискусія та ін.) Крім того, студенти мають оволодіти письмовими жанрами наукового стилю, такими, як анотація, реферат, резюме. Для побудови мовного повідомлення необхідно вміти: 1) вибирати відповідний комунікативному наміру спосіб передачі інформації (міркування, доказ, опис); 2) визначити схему(план, програму) висловлювання та реалізувати її в адекватній мовній формі; 3) об'єднувати окремі комунікативно завершені фрази в структурно та семантично цілісний текст. У ділових іграх студенти наповнюють іншомовне спілкування предметним змістом, навчання набуває чітко вираженої професійної спрямованості. Активно використовуючи засвоєні мовленнєві зразки та моделі, термінологічну лексику, лексико-граматичні структури, студенти вчаться висловлювати власні думки та наміри щодо розв'язування ділових питань та проблем, конструювати та відтворювати моменти майбутньої професійної діяльності, такі, як розмова по телефону, ділова зустріч, обговорення умов контракту, участь у виставці, конференції, тощо.

Ділові ігри сприяють розвитку нестандартного мислення, формують ділові якості та професійні риси майбутнього фахівця у сфері реклами.

Зазвичай процес ділової гри проходить декілька етапів: початковий, власне гра та завершальний. Початковий та завершальний етап рольової гри складається з аудиторної та самостійної роботи. Така послідовність роботи доцільна лише у групах з середнім та низьким рівнем знань. У групах з високим рівнем знань варто починати з фази самостійної роботи, а потім переходити до фази аудиторного (групового) закріплення та активізації вивченого матеріалу. (Проводиться активне обговорення опрацьованого матеріалу, а також практична підготовка до організації рольової гри). Під час аудиторного заняття відбувається опрацювання теоретичного матеріалу теми, активізація вживання мовних зразків та лексики, обговорюються пропозиції студентів і т.д. Доцільно розпочати заняття з постановки проблемних запитань, на які у студентів немає готових відповідей. Іншим цікавим завданням, що сприятиме дискусії, може бути пропозиція студентам спростувати надані твердження. Це дає студентам можливість аргументувати свої висловлювання, підкріпити їх фактами з реального життя, прикладами з власного досвіду. Таким чином, на занятті відбувається не озвучування матеріалу підручника, а жваве обговорення важливих питань та проблем професійно-ділового життя, творче розв'язання життєво важливих проблем професійної комунікації. Відбувається формування як фахової, такі комунікативної компетентності студентів. Такий порядок роботи логічно підведе до практичного втілення власне гри.

Перш за все, необхідно вибрати та обговорити тему гри. (Теми мають бути цікавими для всіх студентів, спонукати до висловлювання, будити їх думку та уяву). Наступним етапом є визначення ролей. (На цьому етапі можливе моделювання проблемних ситуацій). Викладач може запропонувати студентам обговорити непередбачувані обставини і запропонувати способи, як їм запобігти.

Під час проведення ділової рольової гри кожен студент повинен увійти в свою роль, стати активним учасником, а не стороннім спостерігачем. Беручи участь у професійно-орієнтованій мовленнєвій діяльності на зразок ділових чи рольових ігор, студенти вчаться висловлювати ідеї, спрямовані на ефективне розв'язання проблем реального життя, опановують культуру професійно-ділового спілкування, набувають практичних навичок з фаху, розвивають нестандартне мислення та комунікативні навички.

PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHER

Untila M.P., trainee teacher, Kharkiv Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

The teacher is a key figure in the student's personality development in the course of vocational training. He also conveys his motivational-value attitude to knowledge, his enthusiasm for the subject, thereby simulating a certain positive attitude of students to him.

Teaching is a genuine creativity. It is an art where a great role belongs to the inspiration and improvisation.

Each teacher has individual personal characteristics, methodological competence and pedagogical way of thinking. A real professional is a person who is convinced of the effectiveness of training activities and has the ability to prove the feasibility of applied methods of teaching.

Highly qualified teacher is constantly striving for new, unknown. While experimenting new techniques, teaching methods he should primarily be focused on himself. A new idea has to be adapted to a competitive learning environments. This is a guarantee of success of his individual professional development.

These points are necessary for teachers who work in the area of language teaching for specific purposes:

- Study teaching materials;
- Learn the language of the specialty;
- Be prepared for the fact that students can correct the teacher who made a mistake in the professional field.

The highest professional competence has a teacher who, along with learning the linguistic and communication skills, introduces students to the additional information that is required for the future specialist.

To achieve high results of the joint activity of the teacher and the student, it is necessary to observe a number of requirements. Basic requirements for teaching a foreign language can be summarized as follows:

- The structure of a lesson should be equaled to the tasks of the lesson;
- All content is aimed at the shaping and development of the planned skills and abilities;
- Tasks should maintain interest in learning a foreign language;
- The lesson is provided by methodological appropriate visual material;
- The lesson is equipped with the necessary technical means of training;

- The teacher is perfect in the language and methodology.

The teacher should pay close attention to the formation of the following pedagogical skills:

1) to present educational material clearly and understandable, to generate interest to the subject, to initiate active and independent thought. Without desire and interest in the subject any perfect technique won't be useful, so teachers should create motivation in learning a foreign language.

2) to have a psychological observation, related with an understanding of the student's personality.

3) to know the subject deeply and widely, carry out research activity.

4) clearly express thoughts and feelings through speech and facial expressions.

5) to organize student team and their work well. Experienced teachers have a peculiar sense of time, they know how to properly distribute the work and meet a tight schedule.

6) to have emotional and volitional impact on students, showing determination, endurance, persistence and insistence, to feel responsible for the teaching and education of students.

7) to be tactful, to be able find an approach to students for establishing right relationships with them.

8) to be able to foresee the consequences of educational activities and develop the positive qualities of the student.

9) to be able to distribute attention among several activities.

Talented, experienced teacher monitors the form and content of the presentation of the material, he is very sensitive to signs of fatigue, inattention, misunderstanding, observes violations of discipline and, finally, watching his own behavior (posture, facial expressions, gait).

The basic principle of professional formation of the teacher is the full development of a competent professional person, active, ready to take the responsibility. Qualitative growth in professional competence increases his competitive ability that is significant in modern world when public demand for a professional initiative is increasing. This means that the creative approach of the teacher to their professional activities becomes more valuable.

ПРОБЛЕМНА ЛЕКЦІЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Федорова Л.М., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Теоретична підготовка студентів у вищому навчальному закладі здійснюється на лекціях, семінарських заняттях, під час самостійної роботи тощо. При цьому, основною формою теоретичного навчання є академічна лекція, яку визначають як логічний, системно-послідовний, обмежений рамками часу усний виклад певної частини теоретичних основ галузі науки в аудиторії сталого типу слухачів. Аналіз наукової літератури, досвід викладання у виші доводять, що для теоретичної підготовки студентів найкращою та найбільш ефективною формою навчання є лекція проблемного характеру.

Проблемна лекція розширює рамки традиціоналізму і спонукає студентів здійснити перехід від прослуховування навчального матеріалу до активного його засвоєння, розвиває їх творчі здібності, спрямовує до здобуття нових знань через власну ініціативу та активність у навчанні.

Особливістю такої лекції є те, що викладач визначає проблему, яка потребує дослідження та її вирішення. При цьому лектор не тільки формулює проблему, а й організовує процес її розв'язання, активізує студентів, залучає їх до обговорення, висловлювання думок і прийняття рішень, спрямовує розумову діяльність студентів у потрібному напрямку.

Проблемний виклад лекції змінює роль викладача і перетворює його з традиційного лектора, який бере на себе виклад усієї системи знань з обраної теми, на викладача-консультанта, який консультує студентів щодо розв'язання визначеної проблеми.

Стиль викладу лекційного матеріалу передбачає співпрацю, співтворчість, яка ґрунтується на відносинах довіри між викладачем і студентом, їх спільній діяльності, професійному вдосконаленні обох сторін. При цьому створюються умови для ініціативи та саморозвитку студентів, які не тільки відображають набуті знання, але перетворюють їх на знаряддя для вирішення певної ситуації.

Методика підготовки та проведення проблемної лекції передбачає ретельний вибір теми, оскільки не кожна тема дисципліни може мати проблемний характер. Доцільно ретельно опрацювати теоретичний, практичний, ілюстративний та інший навчальний матеріал, структурувати його і визначити складові проблемного характеру.

Пропонуємо таку структуру проблемної лекції:

1. Постановка проблеми. На цьому етапі основне завдання викладача створити проблемну ситуацію, зробити акцент на її актуальності і важливості. Слід зорієнтувати студентів, що ця проблема потребує їх глибокого та всебічного осмислення та вивчення. Для того, щоб творча діяльність студентів була найбільш раціональною, лектор може запропонувати проміжні, більш деталізовані завдання, розв'язання яких дає можливість студентам можливість реалізувати поставлену мету дослідження.

2. Виклад нової інформації. Викладач ознайомлює студентів з теоретичними знаннями з теми дослідження, джерелами, які її містять, набутими в ході розвитку як української так і світової науки. Можна звернутися до ретроспективних знань студентів з інших предметів, явищ та процесів суспільства, які студенти спостерігали протягом певного часу.

3. Всебічне вивчення проблеми дослідження. Для вивчення проблеми використовують різні методи проведення дослідження – висловлювання ідей, їх оцінку та вибір; обговорення, обмін думками або дискусію; проведення розрахунків і обґрунтування висновків і т. ін. В результаті роботи студенти мають запропонувати свої варіанти розв'язання проблеми, підходи до вирішення ситуації, поради, рекомендації, розробити пропозиції. Викладач під час обговорення консультує студентів, активізує їх попередні знання та досвід, деталізує завдання, орієнтує щодо необхідної інформації, сприяє обговоренню, допомагає в поетапному пошуку рішення, формулює остаточний висновок.

4. Оцінка результатів дослідження. На цьому етапі викладач підводить підсумки проведеного заняття, оцінює роботу студентів щодо розв'язання поставленої проблеми. Детальний аналіз проведеної роботи дозволяє викладачу вибрати найбільш раціональні ідеї та рішення, зробити акцент на сильних сторонах обговорення, позитивних результатах. Викладач узагальнює і обґрунтовує основні положення дослідження для того, щоб студенти зрозуміли головний зміст рішення.

Таким чином, найбільш оптимальною формою навчання для реалізації теоретичного навчання можна вважати проблемну лекцію. Така лекція містить діалогічну взаємодію лектора з аудиторією та сприяє активному засвоєнню студентами навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Коваленко А.Б. Особливості застосування методів активного навчання при підготовці до професійної діяльності // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. – 2009. – №5. – С. 77-81.

ПЕДАГОГ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Цимбаліста О. А., кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Чим би не займалася людина, вона завжди викликає повагу людей, якщо вона майстер своєї справи. Професійна діяльність викладача визначається специфікою його професійно-предметних, особистісних (індивідуально-психологічних) та комунікативних якостей. Перед тим, як перейти до розгляду теми про педагогічну майстерність викладачів іноземних мов, хотілося б у загальних рисах торкнутися деяких термінологічних аспектів: хто такий педагог і що таке педагогічна майстерність?

Педагог - людина, професійно підготовлена, яка здійснює в освітній установі педагогічні функції. Педагог - це і учитель, і вихователь, і викладач, і тренер, і куратор і так далі. Педагогові, в його будь-яких ролях, властиве вміння впливати на людей, на їх духовне, душевне і інтелектуальне життя. Дуже часто у бесідах на професійні теми звучить думка про те, що будь-якому викладачеві необхідно розвивати педагогічну майстерність. Проте, що ж мають на увазі під педагогічною майстерністю? За визначенням І.А.Зязюна, *педагогічна майстерність* — це комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога. Складовими є гуманістичне спрямування, теоретичні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

З яких складових складається педагогічна майстерність викладача: глибинне знання свого предмета; знання цілей і завдань навчання; вміння володіти технологією відбору матеріалу до зайняття, до теми; знання, розуміння і володіння методами навчання; розуміння вибору форм навчання; мотивація вчення; імпровізація; знання реальних

можливостей студентів і уміння розвивати їх здібності; духовність викладача; терпіння.

Звідси можна зробити висновок, що педагогічна майстерність - це величезна праця, постійний пошук, безперервна самоосвіта, застосування старого досвіду у поєднанні з новими технологіями.

Отже, проаналізувавши два основні терміни, можемо повернутися до основного питання про педагогічну майстерність викладачів іноземних мов. Урок іноземної мови має свою специфіку, яку викладач іноземної мови не може не враховувати. Проведені дослідження педагогічної роботи показали, що навчання іноземним мовам сьогодні неможливе без інноваційної складової. У світлі сучасних вимог до цілей навчання іноземних мов міняється статус як студента, так і викладача. Викладачі з іноземної мови покликані виконувати соціальне замовлення суспільства - підготувати в короткий термін фахівця, що добре володіє іноземною мовою. Добитися поставленого завдання - навчити студента впродовж обмеженого учбовими рамками періоду говорити, розуміти, витягати інформацію різного характеру з оригінальних джерел - поєднуючи традиційні і інноваційні методи навчання, спираючись на принципи комунікативного спілкування.

Викладач з іноземної мови у ВНЗ повинен враховувати особливості текстів по спеціальності, що вивчається, а саме, наявність спеціальної термінології, особливості загальнонаукової лексики, складність граматичних конструкцій. Для реалізації комунікативних можливостей тексти розрізняють: по засобу передачі (усні і письмові); за характером викладу (опис, повідомлення, міркування - анотації, рецензії); по мірі відношення до спеціальності (дослідницькі - монографії, наукові статті і повчальні - тексти з підручників, довідників і словників. Сьогодні, коли комп'ютерні технології охопили усі сфери людської діяльності, з'явилася необхідність удосконалення процесу навчання іноземній мові, оскільки володіння іноземною мовою є одним з чинників, що впливають на конкурентоспроможність молодого фахівця на світовому ринку праці. Під удосконаленням процесу навчання розуміється використання інноваційних методів, зокрема, впровадження в процес навчання сучасних інноваційних технологій - комп'ютерних і мережових засобів.

Саме викладач допомагає нашим дітям розкрити свої здібності, розвинути творчий потенціал, стати особою і гідним громадянином своєї країни, що відчуває відповідальність не лише за своє життя, але і за долю близьких і рідних. Без нього сучасні, добре оснащені учбові заклади, передові методики, комп'ютерні технології залишаються лише

підсобним матеріалом. Від педагога залежить, яким побачать навколишній світ його студенти, які знання отримують, чи зуміють застосувати отримані навички після закінчення ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. — К.: Вища шк., 1997. — 349 с.
2. Пуйман, С. А. Путь к мастерству / С.А.Пуйман. — Минск: ИВЦ Минфина, 2006. — 72 с.

METHODOLOGICAL ASSUMPTIONS OF TRAINING FUTURE TRANSLATORS

Chugu S.D., Candidate of Sciences in Philology, docent Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics
Gladjo S.V., Candidate of Sciences in Philology, docent Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

The abstract reveals basic theoretical considerations for the translation process and various approaches that help undergraduate students master the required techniques in the educational context. The authors highlight the main problems, teachers should focus on, in order to foster students' progress and reinforce their linguistic and cultural awareness, in both source and target languages. Some methodological recommendations that aim at facilitating the process of acquiring the skills on the part of translators-trainees in the EFL classroom are discussed in terms of the interactive language framework.

Educational methodology is changing radically due to progress in all spheres of the modern life that has to face the challenges caused by globalization. Innovative and interactive technologies call for the reconsideration of the ways of teaching languages and related study areas with the shift of the focus onto different aspects of language use, linguistic, communicative, expressive and pragmatic features becoming the major ones. The main fundamentals of interactive language instruction, offered by D. M. Brinton, M. A. Snow, M. B. Wesche, S.J. Savignon, reveal that due to the fact that language behavior of the speaker is characterized by the linguistic, psychological and sociolinguistic factors that are determined by the cognitive processes and situational parameters in interaction, societal aspects, as well as microcontext and macrocontext, are to be emphasized in the EFL classroom

[1, 4]. Moreover, it is important to draw a distinct line between spontaneous language production and language acquisition, these tasks being closely connected with the problems raised and studied within the framework of general research of competence and performance of bilingual and multilingual speakers.

The role and significance of translation activities as well as the training programmers that offer effective and balanced language preparation have reached undisputed popularity in modern methodology due to their objective of serving the purpose of ensuring cross-cultural communication. Translation, both bilingual and multilingual, has developed rapidly as such factors as international trade, increased migration, globalization, internalization of sport and arts, the expansion of the mass media and technology are key features of cross-cultural communication in the world [2, 3].

Current researches in the field resulted in the assumption that bilingual or multilingual speakers use different codes for different languages, code-switching regarded as a norm for competent language users [2]. The other important factor deals with distinguishing basic knowledge from situational discourse knowledge. These are the very spheres that cause problems, difficulties and ambiguity. The data investigated prove pragmatic and more specific socio-pragmatic ambiguity to be the most difficult to cope with as much wider discourse choices are not limited merely by the use of lexical or/and structural units and require a more complicated procedure of implementing the correct maxims and maxim confluence.

Translation deals with specific purposes of communicating messages and information within the cross-cultural context. For this reason, translators play an important and complicated role as transmitters of cultural, historic, social and political information while interpreting texts, speeches and ideas in a variety of texts focusing on accuracy and adequacy of translation.

T. Rodgers claims there is always a way of approaching a text, whether the translator chooses the author-centered traditional model, the text-centered structural model or the cognitive reader-centered model [3].

Content-based pedagogy in combination with the use of interactive studies and the possibilities of the Internet promotes synthesizing and evaluating, and helps students improve their academic skills by raising their awareness of the methodological concepts and considerations this way increasing their awareness and control of the learning process. The importance of training knowledgeable translators is another important issue to consider as knowledge of specific areas needs the systemic use of special activities and techniques.

To conclude, the main concerns in teaching translators are related to the methodological considerations, teaching procedures, trainers' expertise, and the materials that can be used in the classroom effectively to enhance students' motivation, progress, and overall language performance.

Список використаних джерел

1. Brinton D. M., Snow M. A., Wesche M. B. Content-based second language instruction. – 2nd edition. – Boston: Heinle and Heinle, 2009.
2. Hudson R. A. Sociolinguistics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
3. Rodgers T. Methodology in the New Millennium // English Language Forum. – 2003. – Vol. 41. – No. 4.
4. Savignon S. J. Communicative Curriculum Design for the 21st Century // Forum. – 2002 – Vol. 40. – No. 1.

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Ширмова Т.Є., старший викладач кафедри сучасних європейських мов
КНТЕУ*

Головне завдання сучасної освіти – підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих і професійних ситуаціях. Компетентнісний підхід в навчанні передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості.

Розглянемо формування компетенцій у процесі вивчення іноземної мови. Виходячи із своєї специфіки, предмет іноземна мова спроможний забезпечити формування і розвиток таких ключових компетенцій, як комунікативна, соціальна, загальнокультурна, уміння вчитись.

Для забезпечення *комунікативної* компетенції в учнів необхідно сформувати готовність до спілкування з іншими людьми. З цією метою у процесі вивчення іноземної мови учні повинні оволодіти мовою як засобом спілкування, тобто різними видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо).

Соціальна компетенція передбачає здатність діяти в життєвих ситуаціях відповідно до соціальних норм і правил. Для цього на заняттях

іноземної мови у студентів треба формувати вміння продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, виконувати різні соціальні ролі, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання.

Загальнокультурна компетенція стосується сфери розвитку культури особистості в усіх її аспектах. Реалізація цієї компетенції в процесі навчання іноземної мови передбачає здатність використовувати в мовленнєвій практиці знання про особливості культури, звичаї, традиції, свята той країни, мова якої вивчається; знання правил національного мовленнєвого етикету і вміле використання їх під час спілкування.

Ключова компетенція *уміння вчитись* виявляється у здатності учня організовувати і контролювати свою навчальну діяльність, вмінні самостійно шукати інформацію з різних джерел, здатністю аналізувати, узагальнювати, встановлювати та пояснювати причиново-наслідкові зв'язки, висловлювати аргументовані критичні судження. Ця компетенція реалізується шляхом формування мотивації навчання і здатності виконувати розумові операції й практичні дії, володіти уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

На основі ключових компетенцій, формування яких спроможний забезпечити предмет іноземна мова, можна визначити такі предметні компетенції, як мовленнєва і мовна.

Мовленнєва компетенція включає в себе здатність будувати і розуміти усні і письмові зв'язні висловлювання, які відображають знання учнів про предмет розмови, їхні думки, почуття, наміри; вміння вести діалог з дотриманням правил мовленнєвого етикету. Таким чином, для формування мовленнєвої компетенції учнів треба навчити слуханню і розумінню монологічного та діалогічного мовлення, читанню текстів, побудові діалогів, створенню усних і письмових зв'язних висловлювань.

Мовна компетенція передбачає володіння доступним і необхідним обсягом мовних знань, здатністю застосовувати мовні засоби у власному мовленні відповідно до лексичних, граматичних, орфографічних, синтаксичних, стилістичних норм літературної мови.

Компетентісно орієнтоване навчання іноземної мови вимагає застосування методів, які передбачають активну діяльність учнів.

При вивченні будь-якої теми на заняттях іноземної мови можна застосовувати наступні інтерактивні методи:

1) *Рольова гра* – це розігрування конкретної життєвої ситуації за ролями.

2) *Уявний мікрофон* – метод, який надає можливість кожному учневі швидко і лаконічно, імітуючи «говоріння в мікрофон», висловлювати власну думку при обговоренні будь-якої проблеми.

3) *Навчаючи – вчуся* – метод, що надає студентам можливість брати участь у навчанні та передаванні своїх знань іншим. Наприклад, учням пропонують упродовж 2–3 хвилин прочитати й запам'ятати інформацію, а потім повідомити її іншим студентам.

4) *Коло ідей* – метод, при якому студенти висловлюють свої думки по черзі, доки не будуть вичерпані всі ідеї.

5) *Мозковий штурм*. Учасники мозкового штурму, думаючи над поставленою проблемою, висувують ідеї щодо її розв'язання. Потім ідеї аналізуються, групуються й узагальнюються.

6) *Кейс-метод*. Студентам пропонують осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відображає не лише будь-яку практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми.

Кожному методу відповідають різні прийоми навчання. Наприклад, під час роботи з текстом використовуються такі предметні прийоми: відновлення деформованого тексту, завершення речень, заповнення пропусків наданими словами, визначення дефініцій, побудова різних типів питань до тексту, тощо. Слід зазначити, що реалізація компетентнісного підходу у навчанні іноземної мови буде успішною, якщо методи і прийоми будуть відповідати змісту і меті навчального предмета, враховуючи при цьому вікові особливості учнів, їх можливості і здібності.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С», 2004. – 86 с.

2. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика. – К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. – С.8-10.

3. Холстед М. Ключевые компетенции в системе Великобритании / М. Холстед, Т.Орджи // Современные подходы к компетентностно ориентированному образованию: материалы семинара / под ред. А.В. Великановой. – Самара, 2001. – С.24-27.

МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Шкорубська Ю.Є., викладач кафедри сучасних європейських мов КНТЕУ

Педагогічна діяльність – одна з найважчих областей людської праці. Робота викладача – це мистецтво, яке вимагає від нього не тільки глибокого знання предмета, а й високої культури і педагогічної майстерності. Сьогодні знання повинні бути адаптовані, з одного боку, до потреб інформаційного суспільства, яке інтенсивно розвивається з характерною для нього інноваційною діяльністю, а з іншого – до особистісних орієнтацій студентів. Зміни в суспільстві зумовили потребу в розвитку нових функцій освіти, до яких можна віднести розвиток самостійної особистості і виховання творчої індивідуальності. Також відбувається орієнтація на такі освітні цінності як самоосвіта, самоорганізація, саморозвиток, самореалізація.

Традиційно вважається, що успіх педагогічної діяльності залежить від знання педагогіки, свого предмета, його специфіки, від володіння його методикою. Психологи в останні десятиліття довели, що значна частина успіху залежить також від особистісних (індивідуально-психологічних) і комунікативних якостей викладача, від уміння створювати на занятті атмосферу взаємоповаги, довіри, взаєморозуміння, що сприяє контактам, розвитку, творчому спілкуванню. Урок іноземної мови слід розглядати як складний акт спілкування. Майстерність викладача тут полягає в тому, щоб залучити до міжкультурного спілкування всі сторони життя і діяльності студента, його досвід, світогляд, інтереси, схильності і його почуття. Це творча діяльність, взаємодія рівних, що дуже важливо, партнерів спілкування (викладача і студентів, студентів один з одним) . Кожен студент хоче бути завжди впевненим в тому, що його слухають, намагаються зрозуміти, правильно оцінюють те, що він говорить і робить. Його думка, як і думка викладача, має взаємно поважатися. На уроках іноземної мови повинна панувати атмосфера сприятливого психологічного клімату, атмосфера демократичних відносин. Доброзичливий психологічний мікроклімат повинен виключати всяку драгівливість і глузування з приводу помилок, зроблених студентом під час навчання. Однак потрібно пам'ятати, що спілкування – це процес, який визначається двостороннім характером і, якими б вміннями спілкування не володів викладач, він не зможе домогтися мовного

партнерства, якщо самі студенти не будуть володіти елементарними правилами спілкування на уроці. Викладач повинен вміти адаптувати свій іншомовний комунікативний досвід до рівня мовних можливостей і загального розвитку учнів, а також вміти моделювати навчальну іншомовну середу, вести заняття мовою, яка вивчається. При цьому мова викладача повинна бути нормативною, виразною і служити зразком для студентів.

Іншими словами, сучасний викладач іноземної мови повинен володіти не тільки наукою навчання і виховання учнів, а й мистецтвом спілкування з ними. Він повинен бути справедливим до них. Його здатність організовувати педагогічне спілкування з учнями визначає ефективність всього навчального процесу. На кожному етапі заняття дії викладача і учнів повинні бути узгоджені. Студенти повинні усвідомити потребу в набутті іншомовних знань, навичок і умінь. Недооцінка взаєморозуміння між викладачем і студентами може призвести до істотних втрат в оволодінні іноземною мовою. Відомо, що міжособистісні відносини, які виникають, можуть гальмувати нормальну взаємодію або, навпаки, сприяти їй. Лише в умовах спільної творчої діяльності між викладачем і учнями складаються стосунки партнерства. Саме завдяки доброзичливим міжособистісним відносинам студент не відчуває страху зробити мовну помилку, відчуває себе розкуто і вільно, наслідком чого є підвищення рівня мотивації вивчення іноземної мови.

Таким чином, особистість і майстерність викладача є двома головними складовими. Хочеться відзначити той факт, що у всіх великих педагогів взаємини з вихованцями завжди будувалися не на рівні «вчитель-учень», а на рівні «особистість-особистість». Саме особистісний підхід визначає гуманізацію відносин у викладанні не тільки іноземної мови, а будь-якого іншого предмету. Якщо викладач не є особистістю, яка ставиться з повагою до інших особистостей, не володіє педагогічною майстерністю, а також якщо сама держава в особі освітніх закладів не поважає викладача і його непросту працю, то не вдасться зробити освіту потужним фактором інтелектуального і духовного відродження, а також соціального та економічного розвитку суспільства.

ВИКОРИСТАННЯ МОВНОГО ПОРТФЕЛЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Шостак У. В., асистент, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Аналіз наукових досліджень дозволяє стверджувати, що зміни в соціальному житті суспільства і в освіті призвели до зміни функцій вчителя, який з транслятора знань і досвіду стає організатором, який сприяє максимальному розкриттю актуальних і потенційних можливостей учнів.

Основний зміст перетворень у сфері безперервної педагогічної освіти полягає в створенні і практичному застосуванні раціональних методик навчання, а саме Професійного портфеля.

Для створення Професійного портфеля вчителя ІМ необхідна як загально педагогічна підготовка (педагогіка, психологія, управління), методична підготовка (методика викладання предмету загальноосвітнього циклу), так і внутрішня готовність до особистісного зростання.

Характерною особливістю процесу підготовки сучасного вчителя ІМ є його спрямованість на практичне оволодіння методикою проведення та організації процесу навчання іншомовної діяльності. У центрі уваги знаходиться вчитель, який виконує роль не тільки носія і трансформатора знань, але і консультанта, який зможе надати дієву допомогу учневі при виконанні практичних завдань, у тому числі і по складанню Портфоліо і Мовного портфеля.

Запропонована методика створення і практичного застосування Професійного портфеля вчителя ІМ обумовлена актуальністю тенденцій розвитку освітньої і професійної сфер. Портфоліо це сукупність відомостей про власника (візитка) і набір документів, матеріалів, що відображають і підтверджують його досягнення в конкретній царині знань і практики (досьє). Портфоліо є формою автентичного оцінювання навчальних досягнень учня та відповідає цілям, завданням та концепції особистісно-орієнтованого навчання. Суттєве значення в Портфоліо відведено плануванню та оцінці учнями своїх досягнень.

Традиційний Портфоліо допомагає вирішити два основні завдання: простежити індивідуальний ріст його власника, досягнутий ним в процесі навчання та оцінити його освітні досягнення. Відповідно будується система оцінювання: неформальне оцінювання (колективна

оцінка педагогів, учнів), формалізація і стандартизація критеріїв оцінювання, узгоджених із загальноприйнятими показниками (компетенціями, такими як вирішення проблем, комунікативні уміння, інформаційно-комп'ютерна письменність та ін.)

Портфоліо допомагає підтримувати і стимулювати навчальну мотивацію, заохочувати активність і самостійність учнів, розширювати можливості навчання і самонавчання, розвивати навички рефлексії та вміння оцінювати роботу, формувати уміння вчитися, сприяти індивідуалізації освіти, закладати додаткові передумови і можливості для успішної соціалізації студента.

Європейський Мовний Портфель як інструмент самоконтролю та контролю над процесом засвоєння знань призначено для безперервного використання в процесі навчання ІМ на всіх етапах навчання. Враховуючи вихідні позиції загальноєвропейської системи визначення рівнів володіння ІМ та концепцію Європейського Мовного Портфеля, розрізняють різні варіанти Мовного Портфеля для учнів та етапів навчання. Адаптація Європейського Мовного Портфеля для учнів та етапів навчання викликає труднощі, які обумовлені їх когнітивним та емоційним розвитком, ментальністю українського суспільства. Тому Мовний Портфель повинен відповідати віковим особливостям учнів та технології навчання таким чином, щоб учень міг самостійно оцінити рівень володіння ІМ, відчувати відповідальність за процес та результати навчання, усвідомлювати важливість вивчення ІМ, працювати з Мовним Портфелем з інтересом.

Професійний портфель учителя ІМ є мотиваційною основою для самоудосконалення і саморозвитку, що можна досягнути, акумулюючи весь досвід створення і практичного використання Європейського Мовного Портфеля, Портфолію учня, Методичного Портфеля і окремих варіантів Портфеля вчителя. Формування Портфеля здійснюється на основі особистісно орієнтованого підходу до навчання, яке базується на принципах гуманістичного напрямку в психології і педагогіці. Зі всього різноманіття технологій, на основі яких реалізується особистісно орієнтований підхід, найбільш поширеними є навчання в співпраці, метод проектів, різнорівневе навчання і Портфель учня. Всі вказані технології органічно взаємозв'язані і взаємообумовлені і в цьому сенсі складають певну дидактичну систему.

Список використаних джерел:

1. Пассов Е. И. Культуросообразная модель профессиональной подготовки учителя: философия, содержание, реализация. – Липецк, 2001. – 38 с.
2. Соловова Е. Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход. Монография. – М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004. – 336 с.
3. Новикова Т. Г., Прутченков А. С., Пинская Е. М. Портфолио в российской школе // Народное образование. – 2005. – № 1. – С. 84.
4. Литл Д., Перклова Р. Европейский языковой портфель: Пособие для учителей и преподавателей педагогических факультетов. Перевод. – М., МГЛУ, 2003. – 72 с.